

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI

**CİNSEL DOKUNULMAZLIĞA VE MALVARLIĞINA
KARŞI SUÇ İŞLEMİŞ CEZA İNFAZ KURUMUNDA
BULUNAN ERKEK HÜKÜMLÜLERİN ALEKSİTİMİ,
EMPATİ VE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMATİK
YAŞANTI DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYŞEGÜL EREL ÇAKIR

İSTANBUL, 2022

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**CİNSEL DOKUNULMAZLIĞA VE MALVARLIĞINA
KARŞI SUÇ İŞLEMİŞ CEZA İNFAZ KURUMUNDA
BULUNAN ERKEK HÜKÜMLÜLERİN ALEKSİTİMİ,
EMPATİ VE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMATİK
YAŞANTI DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**AYŞEGÜL EREL ÇAKIR
(190131002)**

**Danışman
(Doç. Dr. İtir Tarı Cömert)**

İSTANBUL, 2022

06/06/2022

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Tezli yüksek lisans programı öğrencisi 190131002 numaralı Ayşegül EREL ÇAKIR'ın hazırladığı "Cinsel Dokunulmazlığa ve Malvarlığına Karşı Suç İşlemiş Ceza İnfaz Kurumunda Bulunan Erkek Hükümlerin Aleksitimi, Empati ve Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantı Düzeylerinin İncelenmesi" konulu Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 06/06/2022 Pazartesi günü saat 12:00'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **Kabulüne Oy Çokluğu/Oy Birliği** ile karar verilmiştir.

Tez adı değişikliği yapılması halinde: Tez adının
.....
şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Karar
1. Doç. Dr. İtir TARI CÖMERT (Danışman)	Kabul
2. Doç. Dr. Güliz KOLBURAN	Kabul
3. Dr. Öğr. Üyesi Melek ASTAR	Kabul
4.
5.
6. (İkinci Danışman)*

*2. Danışman varsa doldurulması gerekmektedir.

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ayşegül Erel Çakır

TEŞEKKÜR

Öncelikle benim bu günlere gelebilmem için tüm fedakarlıkları yapan annem Remziye EREL, babam Ayhan EREL ve tüm aileme,

Hayatımda önemli bir dönüm noktası olan, psikolog olarak görev yapmaya başladığım Silivri 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu yönetimine, personeline ve tez çalışmama sağladıkları büyük katkılardan dolayı araştırmaya katılan hükümlülere,

Silivri 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda birlikte çalıştığım, hem çalışma hayatımda hem de araştırmamın her aşamasında bana destek olan Uzman Psikolog Merve Cansu KARADAĞ'a,

Son olarak bu zorlu ve stresli süreçte yanımda olan ve sabırla yanımda olmaya devam eden canım Miraç Burak ÇAKIR'a teşekkürlerimi sunarım.

Ayşegül Erel Çakır

CİNSEL DOKUNULMAZLIĞA VE MALVARLIĞINA KARŞI SUÇ İŞLEMİŞ CEZA İNFAZ KURUMUNDA BULUNAN ERKEK HÜKÜMLÜLERİN ALEKSİTİMİ, EMPATİ VE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMATİK YAŞANTI DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Ayşegül Erel Çakır

ÖZET

Suç davranışı ve çocukluk çağı travmaları alanyazında ilgi çeken konulardan olmuştur. Çocukluk döneminde yaşanan olumsuz durumlar çocuğu birçok yönüyle etkilemektedir. Travmatik geçmişi olan kişilerin yetişkinlikte suç işlemeye yatkın olabileceği, empati eksikliğinin suç işleme üzerinde kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olduğu düşüncesi birçok araştırmaya konu olmuşken suçlularla ilgili aleksitimi üzerine ve suç tiplerine göre suçluların aleksitimi düzeylerini doğrudan inceleyen sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu nedenle, araştırmanın temel amacı cinsel dokunulmazlığa ve malvarlığına karşı suçlar sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan erkek hükümlülerin aleksitimi, empati ve çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Ayrıca hükümlülerin bazı sosyo-demografik değişkenler açısından aleksitimi, empati ve çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi araştırmanın diğer amaçlarındanır. Son olarak hükümlülerin çocukluk çağı travmalarının aleksitimi ve empati puanlarının etkileyip etkilemediği incelenmiştir. Bu amaçlar doğrultusunda, 18-71 yaş aralığında 156 cinsel dokunulmazlığa, 161 malvarlığına karşı suçlardan hükümlü olan toplam 317 erkek hükümlü gönüllü olarak katılmıştır. Elde edilen veri, katılımcıların kişisel bilgi formu, A Aleksitimi Ölçeği, Temel Empati Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nden aldıkları puan üzerinden değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında gruplar arası farkların hesaplanması amacıyla ANOVA, Kruskal Wallis-H Testi ve Bağımsız Örneklem t-Testi kullanılmıştır. Ölçek puanları arasındaki ilişkilerde Pearson Korelasyon Analizi

ve Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi ile incelenmiştir. Araştırmada cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan hükümlülerin cinsel istismar ve aleksitimi puan ortalamalarının malvarlığına karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan hükümlülerden daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Yani cinsel suçlardan hükümlüler malvarlığına karşı suçlardan hükümlülerden daha çok cinsel istismar durumu ve aleksitimik özellikler bildirmiştir. Çalışmada çocukluk çağı travma, aleksitimi ve empati puanlarının bazı sosyo-demografik değişkenler açısından farklılaştığı gözlemlenmiştir. Hükümlülerin aleksitimi ve empati puanları ile çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı bir ilişki olduğu, fiziksel ve duygusal ihmalin aleksitimi puanlarını; duygusal ihmalin empati puanlarını yordadığı saptanmıştır. Elde edilen bulgular ilgili alanyazın ışığında tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler; çocukluk çağı travmaları, aleksitimi, empati, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, malvarlığına karşı suçlar

EXAMINATION OF ALEXITHYMIA, EMPATHY AND CHILDHOOD TRAUMATIC EXPERIENCE LEVELS OF MALE CONVICTS IN THE PENAL INSTITUTION WITH CRIMES AGAINST SEXUAL INVIOABILITY AND PROPERTY

Ayşegül Erel Çakır

ABSTRACT

Criminal behavior and childhood traumas have been subjects of interest in the literature. Negative situations in childhood affect the child in many ways. While the idea that people with a traumatic past may be prone to commit crimes in adulthood and that the lack of empathy has a facilitating effect on delinquency has been the subject of many studies, there are limited studies on criminal alexithymia and directly examining the alexithymia levels of criminals according to crime types. For this reason, the main purpose of the study is to examine whether the alexithymia, empathy and childhood traumatic experience levels of male convicts in the penitentiary institution differ due to crimes against sexual inviolability and property, which are two types of crimes with different dynamics. In addition, examining whether the convicts' alexithymia, empathy and childhood traumatic experience levels differ in terms of some socio-demographic variables is another aim of the research. Finally, it was investigated whether the childhood traumas of the convicts affected their alexithymia and empathy scores. In line with these purposes, a total of 317 male convicts, 156 of whom were convicted of crimes against sexual immunity and 161 of crimes against property between the ages of 18-71, participated voluntarily. The data obtained were evaluated based on the scores obtained from the participants' personal information form, A Alexithymia Scale, Basic Empathy Scale and Childhood Spiritual Trauma Scale. Within the scope of the research, ANOVA, Kruskal Wallis-H Test and Independent Sample t-Test were used to calculate the differences between the groups. Scale Pearson Correlation Analysis and Multiple

Linear Regression Analysis were used to analyze the relationships between the scores. In the research, it was observed that the mean scores of sexual abuse and alexithymia of the convicts in prison due to crimes against sexual immunity were higher than those of the convicts in prison due to crimes against property. In other words, convicts of sexual crimes reported more sexual abuse and alexithymic characteristics than criminals against property. In the study, it was observed that childhood trauma, alexithymia and empathy scores differed in terms of some socio-demographic variables. It was determined that there was a significant correlation between the alexithymia and empathy scores of the convicts and their childhood traumas, physical and emotional neglect found to predict alexithymia scores; emotional neglect was found to predict empathy scores. The findings were discussed in the light of the relevant literature.

Key words; childhood traumas, alexithymia, empathy, crimes against sexual inviolability, crimes against property

ÖNSÖZ

Araştırmanın temel amacı cinsel dokunulmazlığa ve malvarlığına karşı suçlar sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan erkek hükümlülerin aleksitimi, empati ve çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerini incelemektir. Hükümlülerin bazı sosyo-demografik değişkenler açısından aleksitimi, empati ve çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı ve çocukluk çağı travmalarının aleksitimi ve empati puanlarını etkileyip etkilemediği araştırmanın diğer amaçlarını oluşturmaktadır. Araştırmanın gerçekleştirilmesinde emeği geçen Silivri 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu yönetimine ve personeline; tez çalışmama sağladıkları büyük katkılardan dolayı araştırmaya katılan hükümlülere teşekkür eder, araştırmanın psikoloji alanına ve hükümlülere yönelik ceza infaz kurumlarında gerçekleştirilecek rehabilitasyon ve iyileştirme faaliyetlerine katkı sağlamasını dilerim.

Haziran, 2022

Ayşegül Erel Çakır

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR	xv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
1. GENEL BİLGİLER.....	3
1.1. SUÇ KAVRAMI	3
1.1.1. Suçun Unsurları	3
1.1.2. Suçun Nedenleri	4
1.1.2.1. Suçun Nedenlerinin Biyolojik Açıklamaları.....	4
1.1.2.2. Suçun Nedenlerinin Psikolojik Açıklamaları	5
1.1.2.3. Suçun Nedenlerinin Sosyolojik Açıklamaları.....	6
1.1.2.3.1. Sosyal Yapı Teorileri	6
1.1.2.3.1.1. Fonksiyonalist Teoriler.....	6
1.1.2.3.1.2. Gerilim Teorileri.....	7
1.1.2.3.1.3. Alt Kültür Teorileri	7
1.1.2.3.1.4. Sosyal Ekoloji Teorileri	8
1.1.2.3.2. Sosyal Süreç Teorileri	9
1.1.2.3.2.1. Sosyal Öğrenme ve Davranış Teorileri	9
1.1.2.3.2.2. Kontrol Teorileri	11
1.1.2.3.2.3. Etiketleme Teorileri.....	11
1.1.2.3.3. Sosyal Çatışma Teorileri	11
1.1.3. Suç Türleri.....	12
1.1.3.1. Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar.....	12
1.1.3.1.1. Cinsel Saldırı Suçu	12
1.1.3.1.2. Cinsel İstismar Suçu.....	13
1.1.3.1.3. Reşit Olmayanla Cinsel İlişki Suçu.....	14

1.1.3.1.4. Cinsel Taciz Suçu	15
1.1.3.2. Malvarlığına Karşı Suçlar.....	15
1.2. ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI.....	16
1.2.1. Çocuk İstismarı	18
1.2.1.1. Fiziksel İstismar	19
1.2.1.2. Duygusal İstismar.....	20
1.2.1.3. Cinsel İstismar	20
1.2.2. Çocuk İhmali.....	21
1.2.2.1. Fiziksel İhmal	21
1.2.2.2. Duygusal İhmal	22
1.3. ALEKSİTİMİ (ALEXİTHYMİA).....	22
1.3.1. Aleksitimi Kuramsal Çerçeve	25
1.3.1.1. Psikanalitik Kuram	25
1.3.1.2. Nörofizyolojik Kuram	26
1.3.1.3. Bilişsel Kuram	27
1.3.1.4. Davranışçı ve Sosyal Öğrenme Kuramı.....	27
1.4. EMPATİ (EMPATHY).....	28
1.5. ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE ALEKSİTİMİ VE EMPATİ İLİŞKİSİ	30
1.6. KONUSYLA İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR	32
1.7. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	43
İKİNCİ BÖLÜM.....	45
2. YÖNTEM	45
2.1. KATILIMCILAR	45
2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	45
2.2.1. Kişisel Bilgi Formu.....	46
2.2.2. A Aleksitimi Ölçeği-28	46
2.2.3. Temel Empati Ölçeği.....	47
2.2.4. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği.....	47
2.3. UYGULAMA.....	48
2.4. VERİLERİN ANALİZİ	49
2.5. SONUÇLAR	50

2.5.1. Betimleyici Verilerin Analizi	50
2.5.2. Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanları ile Açık Uçlu Demografik Özellikler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Bulgular	58
2.5.3. Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanlarının Suç Türü ve Bazı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular	59
2.5.4. Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Bulgular	70
2.5.5. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanlarının Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin İncelenmesine Yönelik Bulgular	73
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	76
3. TARTIŞMA.....	76
3.1. SUÇ TÜRÜNE GÖRE BULGULARIN TARTIŞILMASI	76
3.2. BAZI SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE BULGULARIN TARTIŞILMASI.....	80
3.3. ÇOCUKLUK ÇAĞI RUHSAL TRAVMA İLE ALEKSİTİMİ VE EMPATİ ARASINDAKİ İLİŞKİYE YÖNELİK BULGULARIN TARTIŞILMASI	87
SONUÇ.....	90
KAYNAKÇA.....	92
EKLER.....	110

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

- Tablo 1.** Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar Sebebiyle Cezaevinde Bulunan Erkek Hükümlülerin Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Dağılımı..... **50-52**
- Tablo 2.** Malvarlığına Karşı Suçlar Sebebiyle Cezaevinde Bulunan Erkek Hükümlülerin Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Dağılımı.....**53-54**
- Tablo 3.** Açık Uçlu Sosyo-Demografik Özellikler İçin Betimleyici İstatistikler.....**55**
- Tablo 4.** Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği İçin Betimleyici İstatistikler.....**56**
- Tablo 5.** Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanları ile İlk Hüküm Yaşı, Cezaevinde Bulunma Süresi Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....**58**
- Tablo 6.** Hükümlülerin Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puan Ortalamalarının Suç Türlerine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....**59-60**
- Tablo 7.** Hükümlülerin Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puan Ortalamalarının Yaşa Göre Karşılaştırılmasına Yönelik ANOVA Sonuçları.....**60-61**
- Tablo 8.** Hükümlülerin Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puan Ortalamalarının Medeni Duruma Göre Karşılaştırılmasına Yönelik ANOVA Sonuçları.....**61-62**

Tablo 9. Hükümlülerin Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puan Ortalamalarının Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına Yönelik ANOVA Sonuçları.....	62-63
Tablo 10. Hükümlülerin Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	64-65
Tablo 11. Hükümlülerin Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına Yönelik ANOVA Sonuçları.....	65-66
Tablo 12. Hükümlülerin Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanlarının Hayatın Büyük Bölümünün Geçirildiği Yere Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	67-68
Tablo 13. Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	69
Tablo 14. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanlarının A Aleksitimi Ölçeği ve Temel Empati Ölçeği Puanları Üzerindeki Yordayıcı Etkisine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	73
Tablo 15. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanlarının A Aleksitimi Ölçeği Puanları Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin İncelenmesine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları (Model).....	73
Tablo 16. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanlarının Temel Empati Ölçeği Puanları Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin İncelenmesine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları (Model 2).....	74
Tablo 17. Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği İçin Uygulanan Güvenirlilik Analizi Sonuçları.....	75

KISALTMALAR

bkz.	Bakınız
örn.	Örneğin
öz.	Özellikle
vd.	Ve diğerleri
n	Kişi Sayısı
k	Madde Sayısı
Ort.	Ortalama
s	Standart Sapma
t	t Testi İstatistiği
F	F Testi İstatistiği
R ²	Belirlilik Katsayısı
B	Eğim Katsayısı
β	Standartlaştırılmış Eğim Katsayısı
AAÖ	A Aleksitimi Ölçeği
TEÖ	Temel Empati Ölçeği
ÇÇRTÖ	Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği
TCK	Türk Ceza Kanunu
md.	Madde

GİRİŞ

Sosyal ve dinamik bir olgu olan suç kavramı, insanlığın başlangıcından itibaren var olan, kanun koyucular tarafından belirlenmiş cezai yaptırımlara sahip, hukuka aykırı eylemdir (Burkay, 2008; Koçak ve Batıgün, 2017).

Yaşanılan olumsuz deneyimler özellikle de çocuklukta istismara ya da ihmale maruz kalma ile saldırgan davranışlar ve şiddet suçlarına yönelme arasında ilişki bulunmuştur (Ayan, 2013; Heide ve Solomon, 2006; Özdemir vd., 2011). Çocukluk çağı travmalarına bağlı olarak gelişen travma sonrası stres bozukluğunun bireylerde uzun süreli nörofizyolojik değişimlere sebep olduğu ve bu değişimlerin, beyin ve hormonal sistemi etkilediği görülmüştür. Bunun sonucunda da bireylerde bilişsel yetersizliklerin, empati eksikliklerinin, agresif davranışların ortaya çıktığı ve suça yönelme durumlarının fazla olduğu düşünülmektedir (Ayan, 2013; Heide ve Solomon, 2006).

Duygular için söz yokluğu anlamına gelen ve ilk kez Sifneos tarafından kullanılan aleksitimi, ilk olarak psikosomatik bozukluklara sahip hastalardaki duygularını fark etme, bu duyguları tanımlayıp söze dökebilme ve duygularını bedensel duyumlardan ayırt etme güçlüğü ile karakterize edilen belirtiler için kullanılan bir kavramdır (Bayraktutan, 2014; Dereboy, 1990; Sağlam, 2016). Her ne kadar başlangıçta aleksitimi, psikosomatik bozukluklara sahip hastaların belirtilerinin açıklamak için kullanılan bir kavram olsa da daha sonra yapılan çalışmalar aleksitiminin birçok farklı psikiyatrik bozuklukla birlikte görülebileceğini ve hatta klinik olmayan örnekleme de görülebildiğini ortaya koymuştur (Koçak, 2002; Sağlam, 2016). Ayrıca Freyberger, aleksitiminin iki türü olduğunu bildirmiştir: Birincil ve ikincil aleksitimi. İkincil aleksitiminin yıkıcı travmatik deneyimlere karşı duygusal bir savunma olarak ortaya çıktığı görüşü hakimdir (Şenkal ve Palabıyıköğlü, 2015). Lewis tarafından yapılan bir araştırmada istismara maruz

kalanların, maruz kalmayanlara göre olumsuz duygularını sözlü olarak ifade etmede ve empati kurmada daha çok zorlandıklarını bildirmiştir (Güleç vd., 2012).

Empati ise en basit ifadeyle kişinin kendisini karşısındakinin yerine koyabilmesi ve onun duygu ve düşüncelerini anlayabilmesi olarak tanımlanabilir (Bayraktutan, 2014; Gülseren, 2001). Empati eksikliği saldırgan, antisosyal davranışlar ve suç ile ilişkili görülmüştür ve bazı empati bileşenlerindeki eksiklikler otizm, psikopati gibi bazı bozuklukların bir özelliği olarak ileri sürülmüştür (Gery vd., 2009). Literatüre incelendiğinde yüksek empati düzeyi ile aleksitimik olma (Moriguchi vd., 2007), antisosyal ve saldırganlık davranışları (Ersoy ve Köşger, 2016; Kaukiainen vd., 1999) arasında negatif yönlü ilişki olduğu görülmektedir.

Literatüre bakıldığında ülkemizde hükümlüler ile yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu ve hükümlülerin aleksitimi, empati ve çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile cinsel dokunulmazlığa ve malvarlığına karşı suç ilişkisini inceleyen bir çalışma bulunmadığı görülmüştür. Bu sebeple bu çalışmanın amacı cinsel dokunulmazlığa ve malvarlığına karşı suçlar sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan erkek hükümlülerin aleksitimi, empati ve çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını incelemektir. Ayrıca hükümlülerin bazı sosyo-demografik değişkenler açısından aleksitimi, empati ve çocukluk çağı travmalarının farklılaşp farklılaşmadığının ve çocukluk çağı travmalarının aleksitimi ve empati puanlarını etkileyip etkilemediğinin incelenmesi araştırmanın diğer amaçlarındanır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GENEL BİLGİLER

1.1. SUÇ KAVRAMI

Sosyal ve dinamik bir olgu olan suç kavramı, insanlığın başlangıcından itibaren var olan, kanun koyucular tarafından belirlenmiş cezai yaptırımlara sahip, hukuka aykırı eylemdir (Burkay, 2008; Demirbaş, 2005; Koçak ve Batıgün, 2017) ve suçun geçmişten günümüze birçok tanımı yapılmış, nedenleri açıklanmaya çalışılmıştır (İşbakan, 2011). Sosyolojik, kriminolojik, ahlaki, iktisadî ve siyasi yönü de olan suç kavramı, zamana ve topluma göre değişebilmekte ve ortak kabul gören bir tanımını yapmak oldukça zor olmaktadır (Burkay, 2008; Kunt, 2003).

Çağdaş kriminolojide ise suç, kriminologlar tarafından yasal, siyasal, sosyolojik ve psikolojik olmak üzere dört tanımsal bakış açısında incelenmiştir. Yasal açıdan suç, ceza yasalarına ve düzene uymayan insan davranışdır. Siyasal açıdan suç, güçlü gruplar tarafından yasaya yerleştirilmiş ve istenmeyen davranış tarzlarını yasadışı olarak belirleyen bir ölçütün neticesidir. Sosyolojik ya da sosyo yasal açıdan suç, var olan toplumsal düzenin korunması adına, kontrol altında tutulması gereken ya da gerekli olduğu düşünülen antisosyal bir davranıştır. Psikolojik açıdan ise suç, sosyal olarak kötü uyum ve davranış problemi olarak tanımlanmıştır (İçli, 2019).

1.1.1. Suçun Unsurları

Suçu oluşturan maddi unsur, manevi unsur, kanuni unsur ve hukuka aykırılık olmak üzere dört temel unsur bulunmaktadır. Kanunda tanımlanmış bir suçun eylem halinde de oluşması suçun maddi unsurunu ifade etmektedir. Yani birini öldürmeyi düşünen kişi bu eylemi gerçekleştirmediği sürece düşünmüş olduğu için suçlu bulunmaz. Asıl olan dışa yansıyan bir eylemin olmasıdır (Ayan, 2013; İşbakan, 2011).

Kast, suçun manevi unsurunu oluşturmaktadır. Kanuna aykırı eylemin anlama ve isteme yeteneğine sahip kişi tarafından bilerek-isteyerek (kasten) veya taksirle işleme durumunu ifade eder (Ayan, 2013; Pekteznel, 2019). Suçun kanuni unsuru ise,

eylemin kanunda suç olarak tanımlanmış olmasıdır (Pektezel, 2019). Eğer yapılan eylem kanunda suç olarak tanımlanmamışsa suç niteliği taşımaz ve eylemi yapan kişiye ceza verilemez (Ayan, 2013). Hukuka aykırılık ise kişinin eyleminin hukuk düzeniyle uyumsuzluk içinde olmama durumudur (Ayan, 2013).

1.1.2. Suçun Nedenleri

Suç davranışının nedenleri ve açıklanması hakkındaki çabalar geçmişe dayanmaktadır (İçli, 2019). Suçlu davranışın nedenlerini açıklamaya yönelik pek çok teori bulunmaktadır (Canter, 2020). Konuyla ilgili teoriler ilk zamanlarda suçlu davranışa yönelik tek bir nedene odaklanmışken ilerleyen süreçte çok faktörlü bir olgu olarak incelenmiştir (İçli, 2019). Bir kişinin suç işleme sebepleri oldukça farklı olabilmekle birlikte genel olarak suçun nedenlerine ilişkin yaklaşımlar biyolojik, psikolojik, sosyolojik teoriler olmak üzere üç genel kategori altında incelenebilir (Kaner, 1992).

1.1.2.1. Suçun Nedenlerinin Biyolojik Açıklamaları

Biyolojik açıklamalar bireyin suçluya dönüşmediği, bu şekilde doğduğu düşüncesine dayanmakta ve suçlu davranışın nedenlerini kişideki fiziksel özellikler, şekil bozuklukları gibi birtakım biyolojik temellere göre açıklamaya çalışmaktadır (Carter, 2020; İçli, 2019). Biyolojik yaklaşımın öncüsü olan ve kriminolojinin babası olarak nitelendirilen Cesare Lombroso, 1895 yılında “L’Homme Criminel Atlas” adında suç işlemiş kişilerin nasıl görüldüğünü resmeden bir kitap yayınlamıştır. Lombroso’ya göre suçlular; asimetric kafatası, büyük çene ve kulaklar, yüksek elmacık kemikleri gibi suçlu olmayanlara göre farklı fiziksel özelliklere sahiptirler ve fiziksel olarak da daha az gelişmişlerdir (Canter, 2020; İşbakan, 2011).

Bazı araştırmacılar suçluları fiziksel özelliklere göre tanımlarken bazıları da suçluları vücut tiplerine göre tanımlamaya çalışmışlardır. Bu kişilerden biri olan Sheldon; ektomorfik, endomorfik ve mezomorfik olmak üzere üç temel vücut tipi tanımlamıştır. Ektomorfik tipler, içedönük ve çekingen kişilikli, zayıf, uzun ve kemikli; Endomorfik tipler, sosyal ve rahat kişilikli, iri; Mezomorfik tipler ise, agresif ve maceracı kişilikli, kaslı, geniş yapılı, atletik ve saldırgan yapılı kişilerdir. Sheldon suçluların mezomorfik olduğunu ve mezomorfik tipin diğer tiplere göre

suçlu davranışla daha çok ilgili olduğunu savunmuştur. Glueckler yaptığı bir çalışmada suçlu çocukların suçlu olmayanlara göre daha mezomorfik olduğu bulmakla birlikte suçun nedenlerini açıklamak için çok faktörlü yaklaşımın gerekli olduğunu savunmuştur (Canter, 2020; İçli, 2019; Kunt, 2003).

İnsanda normal şartlarda 46 kromozom bulunmaktadır ve bunların 44'ü vücut şekli/yapısı, 2'si ise cinsiyetle ilgilidir, fakat normalden az ya da daha fazla kromozoma sahip bireyler de bulunmaktadır (İçli, 2019). Fiziksel bir özelliği suçla ilişkilendiren diğer bir teori olan XYY Kromozom Teorisi fazla bir Y kromozomuna sahip ve "süper erkek" olarak da adlandırılan erkeklerle ilgilidir (Reid, 1982). Jacobs ve arkadaşları (1965) tarafından yapılan bir araştırmada, 197 mahkûm incelemiş ve mahkumların önemli bir kısmında XYY kromozomu bulmuşlardır. Çalışmalar, fazladan bir Y kromozomuna sahip erkeklerin nüfusun geri kalanına göre daha içedönük ve asosyal tutumlara sahip, eşcinselliğe ve saldırganlığa eğilimli olduğunu göstermiştir, fakat araştırmalarda çeşitli yöntemsel problemler bulunmaktadır ve ayrıca XYY kromozomuna sahip herkes suçlu olmadığı gibi suçluların çoğunda kromozom anormallikleri de bulunmamaktadır (Carter, 2020; Reid, 1982).

1.1.2.2. Suçun Nedenlerinin Psikolojik Açıklamaları

Suçun nedenlerinin açıklanmasına yönelik araştırmalar, 20. yüzyıl başlarına kadar genellikle insan bedenine odaklanırken daha sonraları odak insan zihnine yönelmiştir (İçli, 2019). Suç ve suçu açıklamaya yönelik çeşitli psikolojik yaklaşımlar olsa da bu yaklaşımlar temelde psikopatolojiyi vurgulamaktadır (Kaner, 1992). Özellikle suç ve zeka, psikolojik ve psikiyatrik rahatsızlıklar arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Zeka geriliğinin suç davranışı için belirleyici bir faktör olduğu yine bazı ruhsal bozuklukların suç davranışında etkili olduğu görüşleri psikolojik yaklaşımlar içerisinde yer almaktadır (Akpınar, 2018).

Psikoanalitik kuramın öncüsü olan Freud, yapısal kişilik kuramında üç temel yapıdan bahsetmiştir. Bu yapılardan biri olan id, bilinçdışında yer alan ve insan zihninin-kişiliğinin en ilkel bölümüdür. Temel biyolojik dürtüleri temsil etmekte olup haz ilkesine göre hareket etmekte ve anında tatmin gerektirir. Ego, çocukluğun ilk yıllarından itibaren gelişmeye başlayan, gerçeklik ilkesi doğrultusunda idin

ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan bir yapıdır. Süperego ise, kişiliğin ahlaki yönünü oluşturmaktadır (Gökulu, 2019; İçli, 2019). Freud, direkt suç ve suçlu davranış üzerine açıklamalarda bulunmamış olsa da (Gökulu, 2019) bu üç yapının da insan davranışını kontrol etmede işlevi olduğunu ifade etmiştir (İçli, 2019). Psikanalitik yaklaşıma göre suç davranışı, zayıf süperego, ego gelişiminde bozukluk, süperegonun aşırı gelişmesi gibi bu üç yapının gelişimindeki problemler sonucu ortaya çıkmaktadır (Kaner, 1992). Bu kuram suçluluğu güvensizlik, yetersizlik, içsel çatışmalar ve aşağılık duygularına bağlamaktadır (Kaner, 1992). Kişiliği nevrotiklik, dışadönüklük ve psikotizm olarak üç temel boyutta inceleyen Eysenck, asosyal eğilimleri olan kişilerin bu üç boyuttan yüksek oranlara sahip olmasını beklediğini, bazılarının suça meyilli olduğunu, bu kişilerin nevrotik dışadönükler heyecan arayanlar olarak tanımlanabileceğini ifade etmiştir (Carter, 2020).

1.1.2.3. Suçun Nedenlerinin Sosyolojik Açıklamaları

Suçun nedenlerine yönelik sosyolojik açıklamalar ise suç davranışının çevresel faktörleri üzerine odaklanmıştır (Akpınar, 2018). Suç davranışının sadece kişilik özellikleri ile açıklanamayacağını suçun oluşumunda sosyal çevrenin önemli olduğunu vurgulamış olup suçun nedenlerine yönelik sosyal yapı, sosyal yapının değerleri ve normları ile ilgilenmişlerdir (Akpınar, 2018; İçli, 2019). Sosyolojik teoriler sosyal yapı, sosyal süreç ve sosyal çatışma teorileri olmak üzere üç grupta sınıflandırılabilir (İçli, 2019).

1.1.2.3.1. Sosyal Yapı Teorileri

1.1.2.3.1.1. Fonksiyonalist Teoriler

Sosyolojinin kurucularından biri olan ve ilk sosyolojik suçluluk teorisini ortaya atan Durkheim, suçun insan doğasının bir parçası olduğunu normal ve gerekli bir durum olduğunu ifade etmiştir. Kurama göre, her insan farklıdır ve her insanın farklı gereksinim ve arzuları bulunmaktadır. Bunları gidermek için de insanlar farklı yollar ve davranışlar sergilemekte olup bu farklılıklar nedeniyle de suç kaçınılmaz olmaktadır (Akpınar, 2018; İçli, 2019). Durkheim çalışmalarında anomi kavramından bahsetmiştir ve anomiyi sosyal düzenin bozulması olarak tanımlamıştır (Kahya,

2015). Toplumsal değerlerin kaybolması sonucu oluşan anomi, intihar, suç gibi davranışlara neden olabilmektedir (İşbakan, 2011).

1.1.2.3.1.2. Gerilim Teorileri

Merton fonksiyonalist teorinin temsilcisi olmakla birlikte gerilim teorisiyle tanınmaktadır. Bu teoriye göre insanlar baskı altında suça karışmaktadır. Baskı ise hedefler ve yollar arasındaki uyumsuzluk sebebiyle oluşmaktadır (İçli, 2019). Ayrıca Merton, toplumda alt sınıftakilerin st sınıflara ulaşma imkanının sınırlı olduğunu, bu kişilerin st sınıftakiler ile eşit imkanlara sahip olmadığını, bu sebeple de alt sınıflarda amaçlara ulaşabilmek adına illegal yollara başvurma ve suç işleme oranı yüksek olmaktadır (Akpınar, 2018). Bu yönüyle suçun asıl kaynağının sosyal yapı olduğunu ifade etmiştir (İçli, 2019).

Durkheim anomi kavramını normsuzluk olarak tanımlarken Merton ise anomiyi hedefler ile legal yollar arasındaki uyumsuzluk olarak tanımlamıştır (Burkay, 2008). Yani toplumun kabul ettiği yollar ile kişinin amaçları arasında uyum olmadığında anomiden söz edilir (Kahya, 2015). Amaçlarına ulaşamayan bireyde de hayal kırıklığı oluşmaktadır. Merton hedefler ve legal yollar arasında çatışma olduğunda sergilenen beş farklı uyum tipi tanımlamıştır. Bunlar: uyumluluk (confirmity), yenilikçilik (innovation), şekilcilik (ritualism), geri çekilme (retreatism) ve isyandır (rebellion). Uyumluluk dışındaki diğer dört uyum tipi sapmış uyum olarak ifade edilmiştir (İçli, 2019; Macit, 2021).

1.1.2.3.1.3. Alt Kültür Teorileri

Alt sınıf erkeklerde ocuk suçluluğu ve ergen çete oluşumlarını açıklamak amacıyla geliştirilmiş olan alt kültür teorileri, toplumda bazı kesimlerin ya da alt kültürlerin suça sebep olan değerlere sahip olduğunu hatta suçu onayladığını ne sürmektedir (Akpınar, 2018; İçli, 2019). Alt kültür teorisyenlerinden biri olan Cohen, suçlu davranışın nasıl ve sosyal sapının hangi özelliklerinden dolayı ortaya çıktığı üzerine çalışmalar yapmıştır. Cohen'e göre, bir çocuğun ailesinin sosyal yapıdaki yeri çocuğun hayat sürecinde karışına çıkacak problemlerde belirleyicidir. Alt sınıfa mensup aileler, orta sınıf değerlerini bilmediğinden bunları çocuklarına aktaramamakta çocuklar da iletişim becerisi zayıf, eğitime önem vermeyen,

ertelemeyi bilmeyen bireyler olarak yetişmektedir. Orta sınıfa girebilecek şekilde yetişmeyen çocuklar, bu statüyü yasal yollardan elde edemediğinde, kendilerine olan güvenlerini kaybederler ve alternatif bir statü sistemi kurarak suçluluk alt kültürünün ortaya çıkmasına neden olurlar (Güllü ve Yıldırım, 2016; Kızmaz, 2005).

Cloward ve Ohlin tarafından geliştirilmiş olan Ayırıcı Fırsatlar Teorisi'nde, sosyal yapıda hem yasal hem de yasal olmayan fırsatların eşit olmadığı düşüncesi teorinin temelini oluşturmaktadır (İçli, 2019). Suçlu alt kültürün alt sınıfta yaygın olduğunu vurgulayan Cloward ve Ohlin, temel olarak üç suçlu alt kültürü tanımlamıştır. Bunlardan ilki yasal olmayan yöntemlerle kazanç elde eden, genellikle organize çetelerden oluşan kriminal alt kültürü (criminal subculture), bir diğeri şiddet ile nam elde etme motivasyonu olan, kavgacı, savaşçı çatışma alt kültürü (conflict subculture), son olarak da çevrelerinden uzaklaşmış madde bağımlılığının yaygın olduğu geri çekilme alt kültürüdür (Bolatlı, 2021; Macit, 2021).

Sykes ve Matza, bireylerin legal ile illegal olan arasında gidip gelme özgürlüğü olduğunu öne sürmüş olup bu süreci serbestçe dolaşma (drift) olarak adlandırmıştır ve suçluların illegal çerçeveler arasında gidip gelmeyi öğrenmiş bireyler olduğunu bildirmiştir (Yıldırım, 2015). Onlara göre suçlu alt kültürü, alt sınıf çelişkilerinden kaynaklanmamaktadır ve suçlu çocuklar genellikle davranışlarından pişmanlık duymakta, bu suçlulukla başa çıkabilmek adına da nötrleştirme teknikleri denilen yaptıklarını haklı gösterme çabasına girmektedirler. Beş nötrleştirme tekniği bulunmaktadır. Bunlar, sorumluluğun inkarı, zararın inkarı, mağdurun inkarı, suçlayanların suçlanması, daha yüksek bağlılığa başvurma yani grubu sadık kalması gerektiğine inanmadır (İçli, 2019; Sykes ve Matza, 1957).

1.1.2.3.1.4. Sosyal Ekoloji Teorileri

İnsan ile çevre arasındaki ilişkiyi inceleyen sosyal ekoloji teorilerine göre suç, çevrenin değişimiyle ortaya çıkan sosyal değişimin bir fonksiyonudur ve işçi göçleriyle nüfusu artış gösteren ve sosyal bozulmanın belirgin olduğu Amerika'nın Şikago kenti, sosyal ekoloji ile ilgilenen sosyologlar için doğal bir laboratuvar olmuştur (İçli, 2019; Yıldırım, 2015). Şikago Okulu temsilcileri olarak nitelendirilen Park ve Burgess, çevrenin özelliklerinin suç oranları üzerindeki etkisini incelemişler

ve bazı çevrelerin suç için doğal alanlar olduğunu öne sürmüşlerdir (Açıkgöz, 2015). Burgess tarafından geliştirilmiş olan “çemberler teorisi”ne göre Şikago şehri beş bölgeye ayrılmıştır ve her bölgenin yapısı, organizasyonu, bölgede yaşayan bireyler farklılık göstermektedir. Loop olarak adlandırılan birinci bölge iş merkezidir. Geçiş bölgesi olan ikinci bölge, psikopatolojiden suça birçok sapma yüksek oranlarda görüldüğü, yoksul, kalifiye olmayan işçi kesimin yaşadığı ve sosyal kontrolün düşük olduğu bir bölgedir. Üçüncü bölgede ise işçi sınıfın evleri bulunurken dördüncü bölgede orta sınıf yaşamaktadır ve son olarak şehrin en dış bölgesi beşinci bölge bulunmaktadır. Bu teoriye göre, birinci bölgeden beşinci bölgeye doğru gidildikçe suç oranları düşmektedir (İçli, 2019; Yıldırım, 2015).

Burgess’in modelinden etkilenen Shaw ve McKay, 1900-1933 yılları arasındaki gençlik mahkemelerinin dosyalarını inceleyerek, Şikago’nun farklı bölgelerindeki suç fenomenini nüfus değişimi, siyahi-beyaz yerleşim özellikleri, nüfus yapısı ve ekonomik özellikler, göçmenlerin yaşam şekilleri ve yerleşim yerleri temelli incelemiştir. Çalışma sonuçlarına bakıldığında; şehir merkezine yaklaştıkça suç oranlarında artış olduğu, suç oranlarının yüksek olduğu bölgelerde siyahi nüfusun yaşadığı, göçmen oranının yüksek, gelir düzeyinin ise düşük olduğu, bazı bölgelerde ise etnik kökenden bağımsız olarak suç oranının yüksek olduğu görülmüştür (Akpınar, 2018; İçli, 2019).

Ülkemizde İçli ve Özcan (1992) tarafından Türkiye’de bütün cezaevlerinden bulunan hükümlülerin %10’u ile yapılmış olan çalışmada ise, hükümlülerin işledikleri suç türü ile yaşadıkları yerleşim yeri, suçun işlendiği yer arasında oldukça güçlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırmaya göre adam öldürme, kız kaçırma gibi suçlar kırsal kesimde yaygınken; hırsızlık, cinsel suçlar, gasp ise şehirlerde yoğun olarak görülmektedir.

1.1.2.3.2. Sosyal Süreç Teorileri

1.1.2.3.2.1. Sosyal Öğrenme ve Davranış Teorileri

Sosyal öğrenme teorileri, Tarde’nin taklit teorisine dayanmaktadır. “Toplum taklittir.” diye ifade eden Tarde, suçun taklit yoluyla öğrenildiğini savunmuş ve suçu biyolojik faktörlerle açıklayan görüşleri reddetmiştir (Bolatlı, 2021; İçli, 2019).

Tarde'ye göre kişilerin diğerleri ile temas yoğunluğu ve sıklığı doğrultusunda taklit etme oranı değişmektedir. Temas yoğunluğu ve sıklığı arttığında taklit oranı da artmaktadır. Ayrıca taklit etmenin bir yönü vardır ve bu yön alttan üst düzeye doğru olmaktadır (Akpınar, 2018; İçli, 2019).

Sosyal öğrenme teorilerinden bir diğeri Sutherland tarafından geliştirilmiş olan Ayırıcı Birleşmeler Teorisi'dir ve bu teoriye göre: 1. Suç davranışı öğrenilmektedir. 2. Suç davranışı, diğerleriyle iletişim ve etkileşim sürecinde öğrenilmektedir. 3. Suç davranışı, yakın çevre ve gruplar içerisinde öğrenilmektedir. 4. Suç davranışını öğrenme hem basit veya kompleks suç işleme tekniklerini hem de rasyonelleştirme, tutum, tavır ve güdülerin belli bir yönünü de öğrenmeyi kapsamaktadır. 5. Tutum, tavır ve güdülerin yönü, yasalara uymanın gerekli görülmesi ya da görülmemesi doğrultusunda yapılan tanımlamalarla öğrenilir. 6. Kişi yasalara uymanın gerekli görülmediği, yasaların çiğnenmesine yönelik olumlu tanımlamalara; yasalara uymanın gerekli görüldüğü, yasaların çiğnenmesine yönelik olumsuz tanımlardan daha çok maruz kaldığında suç işlemektedir. 7. Kurama göre; bireyin suç davranışına yönelme durumu sıklık, yoğunluk, öncelik ve devamlılık açısından değişmektedir. Bireyin suçlu kişiler, çevreler ve kalıplarla temas ettiği ve suça karşı olanlardan izole olduğundan suçlu olmaktadır. 8. Suç davranışının öğrenilme süreci diğer davranışların öğrenilme süreciyle aynıdır. 9. Suç davranışı her ne kadar gereksinimlerin ve değerlerin bir ifadesi olsa da diğer davranışlar da gereksinimlerin ve değerlerin bir ifadesi olduğundan suç davranışı, bu gereksinimler ve değerler ile açıklanamamaktadır (İçli, 2019; Kaner, 1992; Kulak, 1996; Macit, 2021; Yıldırım, 2015).

Burgess ve Akers, Sutherland ve Skinner'in teorilerinin bütünleştirerek Ayırıcı Güçlendirme Teorisi'ni geliştirmişlerdir. Bu teoriye göre, sosyal davranış şartlanma ya da model alma ile öğrenilmekte davranış sonucu elde edilen ödüller davranışı güçlendirmekte, davranış sonucu ceza verilmesi ya da ödülün kesilmesi ise davranışı zayıflatmaktadır. Ayrıca bireyler, davranışları tanımlayan norm ve tutumları sadece aileden değil, arkadaş grupları, okul, diğer gruplardan da öğrenebilirler (Akpınar, 2018; Bolatlı, 2021; İçli, 2019).

1.1.2.3.2.2. Kontrol Teorileri

Sosyal kontrol teorisyenlerinden biri olan Hirshi, suçlu davranışı bireyin topluma bağlılığının zayıflamasına dayandırmaktadır (Yıldırım, 2015) ve topluma bağ bağlılık, taahhüt, katılım, inanç olmak üzere birbiriyle ilgili dört unsurdan oluşmaktadır (Kaner, 1992). Hirshi'ye göre birey özellikle ailesine ve arkadaşlarına bağlılığı arttıkça, amaçlarına ulaşmak için yasal yolları keşfettikçe, yasal etkinliklere zaman harcadığında ve toplumsal kuralların gerekliliğine inandığında suç işleme olasılığı azalmaktadır (Bağış, 2019; İçli, 2019). Tüm insanların potansiyel olarak suçlu olduğunu ifade eden Hirshi, düzeni sosyal kontrolün sağladığını savunmaktadır (Kaner, 1992).

1.1.2.3.2.3. Etiketleme Teorileri

1930'lu yıllarda Tannenbaum tarafından tanımlanan etiketleme teorisine göre, bireyin suçlu olma süreci kişiyi etiketleyerek, dışlayarak yaptığı davranışı daha da pekiştirme şeklinde gerçekleşmektedir. Yani bireyler çevresindekiler tarafından böyle etiketlendiklerinde suçlu olmaktadır (İçli, 2019). Etiketleme teorisyenlerinden biri olan Lemert'e göre sapma, birincil ve ikincil sapma olmak üzere iki türdür. Çabuk unutulmuş, etkisi az ve geçici bir durum olarak nitelendirilen birincil sapma bireyin ilk norm ihlali olarak ifade edilebilir (İçli, 2019; Kızmaz, 2005). Bireyin suçlu kişiliğe dönüşmesi olarak nitelendirilen ikincil sapma ise, işlediği bir suça karşı gösterdiği tepkidir (Bolatl, 2021). Suçlulara yönelik kontrol ve cezalandırmalar, kişiyi toplumdan uzaklaştırıp suçlu rolü ve etiketi içine hapsetmektedir (İçli, 2019).

1.1.2.3.3. Sosyal Çatışma Teorileri

1970'li yıllarda kriminolojiyi oldukça etkileyen ve şanı artan çatışma teorilerine göre, eşitsiz güç dağılımı toplumda çatışma yaratmaktadır ve temelde suç kapitalist ekonominin ürünüdür (İçli, 2019; Yıldırım, 2015). Suçun tanımı da güçlü kesim tarafından yapılmış olup kültürden kültüre kanunlar değişmekte ve kanunların belli bir standardı bulunmamaktadır (İçli, 2019). Çatışma teorileri temelde Karl Marx'ın görüşlerine dayanmakta olup, önceki açıklamaları reddetmektedir (Açıkgöz, 2015). Tüm çatışma teorileri, suç tariflerinin göreceli oluşu, kontrol rolü olarak sosyal

kurumların varlığı ve güç aracı olarak hukukun kullanımı olmak üzere üç ana konuyu incelemektedir (İçli, 2019).

1.1.3. Suç Türleri

Türk Ceza Kanunu (2004)'te suçlar kişilere karşı suçlar, topluma karşı suçlar ve millete ve devlete karşı suçlar olmak üzere üç ana başlık altında incelenmiştir. Kişilere karşı suçlar ise hayata karşı suçlar, vücut dokunulmazlığına karşı suçlar, işkence ve eziyet, koruma, gözetim, yardım veya bildirim yükümlülüğünün ihlâli, çocuk düşürtme, düşürme veya kısırlaştırma, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, hürriyete karşı suçlar, şerefe karşı suçlar, özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar, malvarlığına karşı suçlar olmak üzere on bölümden oluşmaktadır.

1.1.3.1. Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar

Kişiyeye karşı suçlar kısmının, altıncı bölümünde yer alan cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar dört ayrı suç olarak belirtilmiştir: cinsel saldırı suçu, cinsel istismar suçu, reşit olmayanla cinsel ilişki suçu, cinsel taciz suçu (Gül, 2010).

1.1.3.1.1. Cinsel Saldırı Suçu

Cinsel saldırı en genel ifade ile rızası olmayan yetişkin bir kişiye yönelik, fiziksel güç kullanımı, tehdit, hile gibi zorlamalarla cinsel içerik taşıyan her türlü eylem olarak tanımlanabilir (Salman, 2009; Uzun vd., 2020). Bireyin vücut dokunulmazlığına karşı işlenen suçlardan olan cinsel saldırı, Türk Ceza Kanunu'nun 102. maddesinde düzenlenmiştir (Özbay, 2015). İlgili kanunun maddelerini ise şu şekildedir:

“Madde 102- (1) Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlâl eden kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, iki yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Fiilin vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle işlenmesi durumunda, yedi yıldan on iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Bu fiilin eşe karşı işlenmesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdurun şikâyetine bağlıdır.

(3) Suçun;

a) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

b) Kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

c) Üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı,

d) Silâhla veya birden fazla kişi tarafından birlikte, işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilen cezalar yarı oranında artırılır.

(4) Suçun işlenmesi sırasında mağdurun direncinin kırılmasını sağlayacak ölçünün ötesinde cebir kullanılması durumunda kişi ayrıca kasten yaralama suçundan dolayı cezalandırılır.

(5) Suçun sonucunda mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulması hâlinde, on yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur.

(6) Suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü hâlinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur” (TCK, 2004).

1.1.3.1.2. Cinsel İstismar Suçu

Dünya Sağlık Örgütü (2020) tarafından çocuk istismarı, 18 yaşından küçük çocuğa yönelik fiziksel ve/veya duygusal kötü muamele, cinsel istismar, ihmal ve çocuğun sağlığına, yaşamına, gelişimine ve/veya itibarına fiili ya da potansiyel bir zarara neden olabilecek her türlü kötü muamele olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde oldukça sık görülen ve dünya çapında yaşanan bir sorun olan cinsel istismar; yetişkin bir bireyin, kendi cinsel istek ve gereksinimlerinin tatmini için, zorla veya zorlama olmaksızın bir çocuğa yönelik her türlü cinsel eylemini ifade etmektedir (Aydoğmuş Ördem, 2019; Mavi Aydoğdu ve Özsoy, 2017).

Çocukların Cinsel istismarı, Türk Ceza Kanunu'nun 103. maddesinde düzenlenmiştir ve ilgili kanunun maddeleri ise şu şekildedir:

“Madde 103- (1) Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel istismar deyiminden;

a) On beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış,

b) Diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar, anlaşılır.

(2) Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Cinsel istismarın üstsoy, ikinci veya üçüncü derecede kan hısmı, üvey baba, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, sağlık hizmeti veren veya koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından ya da hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle gerçekleştirilmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) Cinsel istismarın, birinci fıkranın (a) bendindeki çocuklara karşı cebir veya tehdit kullanmak suretiyle gerçekleştirilmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Cinsel istismar için başvuru olan cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması hâlinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(6) Suçun sonucunda mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulması hâlinde, on beş yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur.

(7) Suçun mağdurun bitkisel hayata girmesine veya ölümüne neden olması durumunda, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur” (TCK, 2004).

1.1.3.1.3. Reşit Olmayanla Cinsel İlişki Suçu

Reşit olmayanla cinsel ilişki suçu, Türk Ceza Kanunu'nun 104. maddesinde düzenlenmiştir ve ilgili kanunun maddeleri ise şu şekildedir:

“Madde 104- (1) Cebir, tehdit ve hile olmaksızın, on beş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişi, şikâyet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Fail mağdurdan beş yaştan daha büyük ise, şikâyet koşulu aranmaksızın, cezası iki kat artırılır” (TCK, 2004).

1.1.3.1.4. Cinsel Taciz Suçu

Cinsel taciz, vücuda herhangi bir temas olmaksızın kişi ya da kişilerin cinselliklerine yönelik ve rahatsızlık yaratan cinsel amaçlı sözlü veya yazılı olabilen her türlü eylem olarak tanımlanabilir (Baş, 2016). Laf atmak, ıslık çalmak, kişinin vücuduna yönelik sürekli sabit bakışlar ve süzmeler, istenmeyen aşırı özel ilgi ve iltifatlarda bulunmak, cinsel içerikli sözler söylemek, fıkralar anlatmak veya şakalar yapmak, müstehcen içerikli resim-video vb. göstermek, izletmek, mesaj atmak, cinsel organını göstermek, cinsel birliktelik teklif etmek cinsel taciz eylemlerine örnek olarak gösterilebilir (Baş, 2016; Karayel, 2006; Uzun vd., 2020).

Cinsel taciz suçu, Türk Ceza Kanunu'nun 105. maddesinde düzenlenmiştir (Gül, 2010). TCK 105. maddenin gerekçesinde ise “kişinin vücut dokunulmazlığının ihlali niteliğinde olmayan cinsel davranışlar” şeklinde tanımlanmıştır (Baş, 2016). İlgili kanunun maddeleri ise şu şekildedir:

“Madde 105- (1) Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikâyeti üzerine, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına veya adli para cezasına hükmolunur.

(2) Bu fiiller, hiyerarşi veya hizmet ilişkisinden kaynaklanan nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle ya da aynı işyerinde çalışmanın sağladığı kolaylıktan yararlanılarak işlendiği takdirde, yukarıdaki fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında artırılır. Bu fiil nedeniyle mağdur işi terk etmek mecburiyetinde kalmış ise, verilecek ceza bir yıldan az olamaz” (TCK, 2004).

1.1.3.2. Malvarlığına Karşı Suçlar

Kişiye karşı suçlar kısmının, onuncu bölümünde yer alan malvarlığına karşı suçlar, hırsızlık, yağma, mala zarar verme, ibadethanelere ve mezarlıklara zarar verme hakkı olmayan yere tecavüz, güveni kötüye kullanma, bedelsiz senedi

kullanma, dolandırıcılık, karşılıksız yararlanma, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçlarından oluşmaktadır (Yazıcıoğlu, 2013).

Malvarlığına karşı suçların başında gelen hırsızlık suçu, zilyedinin rızası dışında başkasına ait malı kendisine veya başkasına yarar sağlamak amacıyla bulunduğu yerden alınması olup TCK'da 141., 142., 143., 145., 146. ve 147. maddelerde ifade edilmiş ve farklı yaptırımlara bağlanmıştır (İşbakan, 2011). Yağma diğer adıyla gasp suçu, zilyedinin rızası dışında başkasına ait malı kendisine veya başkasına yarar sağlamak amacıyla bulunduğu yerden alınması durumuna ek olarak eylem cebir veya tehdit de içermektedir ve TCK'da 148., 149., 150. maddelerde düzenlenmiştir (Binici, 2010). TCK'da 151. ve 152. maddelerinde düzenlenmiş olan mala zarar verme suçu, taşınır veya taşınmaz malı kısmen veya tamamen yıkmak, tahrip etme, yok etme, bozma, kullanılmaz hale getirme veya kirletme olarak tanımlanmıştır. İbadethanelere ve mezarlıklara zarar verme suçu ise 153. Maddede ayrı olarak düzenlenmiştir (Binici, 2010). Güveni kötüye kullanma suçu ise TCK'da 155. maddede düzenlenmiş olup başkasına ait, muhafaza etme veya belirli bir şekilde kullanma amacıyla zilyetliği kendisine devredilmiş olan mal üzerinde kendisinin veya bir başkasının yararına olarak, zilyetliğin devri amacı dışında tasarrufta bulunma veya bu devir durumunu kabul etmemektir (Yazıcıoğlu, 2013). Dolandırıcılık suçunda (md. 157-159) ise hileli davranışlarla bir kişiyi aldatma, kişinin veya bir başkasının zararına olacak şekilde kendisine veya başkasına yarar sağlama durumu söz konusudur (Yılmaz, 2018). Malvarlığına karşı suçlardan olan hakkı olmayan yere tecavüz suçu TCK'da madde 154'te, karşılıksız yararlanma md. 163'te, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu ise md. 165'te yaptırım altına alınmıştır (Yazıcıoğlu, 2013).

Türkiye İstatistik Kurumunun 2020 yılına ait Ceza İnfaz Kurumu İstatistiklerine bakıldığında, 2020 yılı boyunca toplam 258.401 kişinin hükümlü olarak cezaevine girdiği, bunlardan 39.279 kişinin hırsızlık, 7.349 kişinin yağma, 8.958 kişinin dolandırıcılık, 2.338 kişinin ise mala zarar vermek üzere toplam 75.924 kişinin malvarlığına yönelik suçlardan ceza infaz kurumuna girdiği anlaşılmıştır. Aynı verilerde cinsel suçlar sebebiyle cezaevine giren hükümlü sayısı ise 4.890'dır.

1.2. ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI

Travma, kişinin bir güç tarafından çaresiz bırakıldığı, olağan baş etme mekanizmalarını felce uğratan, kişide yoğun çaresizlik, korku ve dehşet hissi uyandıran bütünlüğe yönelik tehdit, şiddet ya da ölümlle yüzleşme durumları olarak ifade edilebilir (Gezgin, 2019; Yüksel ve Çifçi, 2017). Travmatik olaylar beklenmediktir, kontrol edilebilirliği ve olasılığı düşüktür ve temel varsayımları sarsmaktadır (Yüksel ve Çifçi, 2017). Deprem, sel, yangın gibi doğal felaketler, savaş, işkence, sevilen birinin beklenmedik ölümü, cinsel istismar veya saldırı, yaşamı tehdit eden hastalıklar, kazalar, yaşamı tehdit eden bir olaya müdahale etme ve tanık olma travmatik yaşam olaylarından bazılarına örnek gösterilebilir (Özden, 2018).

Ruhsal ve Davranışsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı'nın beşinci baskısı DSM-5'te, Örselenme Sonrası Gerginlik Bozukluğu (Travma Sonrası Stres Bozukluğu) tanı kriteri için travmatik olay; "doğrudan örseleyici olay yaşama, başkalarının başına gelen olayı doğrudan doğruya görme (bunlara tanıklık etme), bir aile yakınının ya da yakın bir arkadaşının başına örseleyici olay geldiğini öğrenme, örseleyici olayın sevimsiz ayrıntılarıyla, yineleyici bir biçimde ya da aşırı bir düzeyde karşı karşıya kalma gibi bu yollardan biriyle (ya da birden çoğuyla), gerçek ya da göz korkutucu bir biçimde ölümlle, ağır yaralanmayla karşılaşmış ya da cinsel saldırıya uğramış olma" olarak tanımlanmıştır (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2013). Literatüre bakıldığında dünyada travmatik yaşam olayı sıklığı %55-90 arasında değişirken Türkiye'de yapılan bir araştırmada örneklemin %84'ü en az bir kez travmatik olay yaşadığını bildirmiştir (Karancı vd., 2009).

Çocukluk çağı travmaları ise, 18 yaşından önce meydana gelen, çocuğa yönelik ebeveyni, temel bakım veren diğer kişiler veya başka yetişkinler tarafından gerçekleştirilen, çocukta duygusal zarar verme potansiyeli olan kasıtlı veya kasıtsız olarak yapılan ya da yapılması gerektiği halde yapılmayan eylemler olarak ifade edilebilir (Güler vd., 2002; Makriyianis ve ark., 2019; Tıraşçı ve Gören, 2007). Çocukluk çağı travmaları kavramı, çocuklukta gerçekleşmiş olan istismar ve ihmal yaşantılarının genel adıdır (Güneri Yöyen, 2017) ve çocuk istismarı fiziksel istismar, cinsel istismar ve duygusal istismar olmak üzere üç, ihmal (boşlama) ise fiziksel ve

duygusal olmak üzere iki temel boyutta ele alınmaktadır (Şenkal, 2013). Çocuğa yönelik ihmal ve istismar, DSM-5 (2013)'te ise Klinik İlgi Odağı Olabilecek Diğer Durumlar bölümünün “Çocuğa Kötü Davranma ve Çocuğu Boşlama Sorunları” başlığı altında değerlendirilmiştir ve Çocuğa Bedensel Sömürü, Çocuğa Cinsel Sömürü, Çocuğa Ruhsal Sömürü, Çocuğu Boşlama olarak dört kategoride incelenmiştir.

ABD’de gerçekleştirilen ACE Çalışması (Advers Childhood Experiences Studies), çocukluk çağı istismarı, ihmali ve sonraki yaşamda sağlık ve iyi oluş üzerine yapılmış en kapsamlı araştırmalarından biridir (van der Kolk, 2019). Araştırmaya katılanların üçte ikisi en az bir, %87’si ise iki ya da daha fazla olumsuz çocukluk dönemi deneyimi bildirmiştir. Ayrıca çocuklukta olumsuz deneyime maruz kalma sayısı arttıkça alkolizm, uyuşturucu kullanımı, sigara içme, şiddetli obezite, fiziksel hareketsizlik, depresif ruh hali, intihar girişimleri gibi durumların hem prevalansının hem de riskinin arttığı görülmüştür (Felitti vd., 1998). Bu çalışma ile birlikte çocukluk ve ergenlikte yaşanan travmatik olayların beklenenden çok daha yaygın ve ciddi bir halk sağlığı sorunu olduğu görülmüştür (van der Kolk, 2019).

Kavramsal olarak istismar ve ihmal terimleri benzer olmakla birlikte aktiflik pasiflik noktasında birbirinden ayrılmaktadır (Gezgin, 2019; Kara vd, 2004). İstismar, çocuğun bir yetişkin tarafından bilerek veya bilmeyerek, cinsel, fiziksel, ruhsal veya sosyal açıdan zarar verecek herhangi bir davranışa uğramasıdır (Doğanlı ve Karaörs, 2017; Yolcuoğlu, 2010). İhmal, çocuğa bakım veren kişi veya kişiler tarafından çocuğun temel gereksinimleri olan barınma, yiyecek, giyecek, eğitim ve sevgi gibi ihtiyaçlarının karşılanmaması ve temel bakımından mahrum bırakılması olarak tanımlanmaktadır (Özgentürk, 2014; Tıraşçı ve Gören, 2007). Yani istismar çocuğa yönelik zarar verici tutum ve davranışlarda bulunma olarak aktif bir eylem içerirken ihmal doğrudan bir davranıştan ziyade çocuğu boşlama, ilgilenmeme durumudur ve bu yönüyle pasiftir (Şenkal, 2013).

1.2.1. Çocuk İstismarı

Dünya Sağlık Örgütü (2020) tarafından çocuk istismarı, 18 yaşından küçük çocuğa yönelik fiziksel ve/veya duygusal, cinsel istismar, ihmal ve çocuğun

sağlığına, yaşamına, gelişimine ve/veya itibarına fiili ya da potansiyel bir zarara neden olabilecek her türlü kötü muamele olarak tanımlanmaktadır ve fiziksel istismar, cinsel istismar ve duygusal istismar olmak üzere üç temel boyutta ele alınmaktadır (Şenkal, 2013).

1.2.1.1. Fiziksel İstismar

En kolay belirlenen istismar türü olan fiziksel istismar; çocuğa bakım veren kişi veya kişiler tarafından bir kaza olmaksızın çocuğun sağlığını kötü etkileyecek ve vücutta lezyonlar bırakabilecek şekilde olan her türlü şiddet davranışı olarak tanımlanabilir (Aktay, 2020; Pelendicioğlu ve Bulut, 2009; Şenkal ve Palabıyıkoglu, 2015). Bu davranışlar çocuğu hırpalama, dövme, yakma, çimdikleme, ısırma, boğma, zehirleme, itip kakma, tekmeleme, sarsma, fırlatma, çocuğa tokat atma, yumruk atma, kemer ya da kayışla vurma gibi birçok şekilde olabilmekle birlikte en sık rastlanan fiziksel istismar şekli dövmedir (Kara, 2010; Polat, 2016). Fiziksel istismar olarak tanımlanan dövme, yakma gibi eylemler bazı toplumlarda çocuğa yönelik disiplin yöntemi olarak düşünülmekte ve kullanılmaktadır (Topbaş, 2004). Çocuklara yönelik disiplin yöntemlerine ilişkin yapılan bir araştırmada, Amerikalı çocukların %97'sinin ebeveynleri tarafından fiziksel olarak cezalandırıldığını bulunmuştur (Kaplan, 2002).

Çocuklarda fiziksel istismar oranlarının değerlendirildiği bir çalışmada, 1980 yılında fiziksel istismar oranı her 1000 çocukta 3.1 iken 1986 yılında her 1000 çocukta 4.3'e, 1993 yılında ise bu oran her 1000 çocukta 5.7'ye yükselmiştir (Kaplan vd., 1999). Çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili birçok çalışmanın gözden geçirildiği bir araştırmada, toplumdaki fiziksel istismar oranının %15 ile %75 arasında olduğu belirtilmiştir (Sofuoğlu vd., 2014). Türkiye'de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması (2010) raporuna göre; 7-14 yaş arasındaki kızlar en çok anne, baba, öğretmen, arkadaş ve büyük kardeşler tarafından fiziksel istismara maruz kalırken, bu yaş grubu erkekler ise en çok arkadaş, öğretmen, baba, büyük kardeş ve yabancı bir kişinin fiziksel istismarına maruz kalmaktadır. 15-18 yaş arasındaki kızlar 7-14 yaş arasındaki kızlara göre daha az sayıda fiziksel istismar ve fiziksel istismar uygulayanların daha çok baba ve öğretmen olduğunu bildirmişlerdir. 15-18 yaş arasındaki erkekler 15-18 yaş arasındaki kızlardan çok daha fazla fiziksel istismar ve

fiziksel istismar uygulayanların baba, arkadaş ve yabancı kişiler olduğunu bildirmişlerdir.

1.2.1.2. Duygusal İstismar

Duygusal istismar temel olarak tehdit edici davranış, reddetme, düşmanca sözlü istismar veya sömürü ile karakterize edilen ve kişiye değersiz, istenmeyen olduğunu hissettiren kasıtlı davranışlar olarak tanımlanabilir (Li vd., 2020). Psikososyal istismar olarak da adlandırılan duygusal istismar, günlük hayatta en sık rastlanan fakat tanımlanması ve kanıtlanması en zor olan istismar türüdür (Acehan vd., 2013; Glaser, 2002). Çocuğu aşağılama, yanıltma, korkutma, tehdit etme, yıldırma, önemsememe, küçük düşürme, sürekli eleştirme ya da aşırı koruma, çocuğa küfretme, lakap takma, baskı yapma, çocuğun yaşına uygun olmayan düzeyde beklentiler, kardeşler arasında ayırım yapma gibi davranışlar duygusal istismar kapsamında değerlendirilmektedir (Topbaş, 2004). Çocuklukta yaşanan duygusal istismarın, yetişkinlikte bireyin uygun duygusal cevaplar geliştirmesini etkileyebileceği düşünülmektedir (Helvacı Çelik ve Hocaoğlu, 2018).

Duygusal istismar tek başına görülebileceği gibi diğer istismar türlerinde de çoğunlukla duygusal istismar eşlik etmektedir (Öztürk, 2007). Beş farklı ülkede yapılan bir araştırmada, en çok görülen duygusal istismar türü %75-80 oranı ile çocuğa bağırma olarak bildirilmiştir (Topbaş, 2004). Çocuk istismarıyla ilgili Türkiye'de yapılan çalışmalarda, duygusal istismarın %78 oranı ile duygusal en çok rastlanan istismar türü olduğu görülmüştür (Turhan vd., 2006). Literatüre bakıldığında çocukluk çağı travmalarının yaygınlığı ile ilgili araştırmalarda, duygusal istismar ve ihmali en az incelenen konular olmasına rağmen, çocukluk çağı içerisinde en yaygın olabileceği belirtilmektedir (Helvacı Çelik ve Hocaoğlu, 2018).

1.2.1.3. Cinsel İstismar

Günümüzde oldukça sık görülen ve dünya çapında yaşanan bir sorun olan cinsel istismar; yetişkin bir bireyin, kendi cinsel istek ve gereksinimlerinin tatmini için, zorla veya zorlama olmaksızın bir çocuğa yönelik her türlü cinsel eylemini ifade etmektedir (Aydoğmuş Ördem, 2019; Mavi Aydoğdu ve Özsoy, 2017). Cinsel istismar herhangi bir temas içermeyen cinsel içerikli konuşma, teşhircilik,

röntgencilik şeklinde olabileceği gibi cinsel dokunma, interfemoral ilişki (sürtünme), cinsel penetrasyon, cinsel sömürü gibi farklı şekillerde olabilmektedir (Alpaslan, 2014) ve istismar türleri arasında belirlenmesi en zor olanıdır (Özgentürk, 2014). Diğer bir cinsel istismar türü ise kanunen evlenmeleri yasak olan iki kişi arasında gerçekleşen cinsel ilişki olarak tanımlanan ensesttir (Polat, 2016). Ensestin yaygınlığı ile ilgili kesin veriler bulunmamakla birlikte çeşitli araştırmalarda çoğunlukla 6-11 yaş aralığında görüldüğü bildirilmiştir (Yanar, 2017).

Cinsel istismarı ile ilgili 217 çalışmanın gözden geçirilmesi ile dünya genelinde her 8 çocuktan 1'inin cinsel istismara maruz kaldığı ve istismarın erkeklere oranla kızlar tarafından daha çok bildirildiği tespit edilmiştir (Stoltenborgh, 2011). UNICEF'in Çocukların Cinsel İstismarı ve Sömürüsüne Son Verme Eylemi konulu raporunda kızların erkeklerden 2-3 kat daha fazla cinsel istismar bildirmekle birlikte, bazı ülkelerde ve kurumlarda erkek çocuklara yönelik cinsel istismar oranların kızlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Türkiye'de son 10 yıldaki cinsel istismar üzerine yapılmış araştırmaları inceleyen bir çalışmada cinsel istismara maruz kalanların %50'sinin 12-18 yaş aralığında olduğu, aile yapılarının ise parçalanmış aile olduğu, cinsel istismar türü olarak penetrasyonun yüksek olduğu ve bu oranın %24,7 ile %52,1 arasında değiştiği ve %59,9 ile %95,1'i arasında değişen oranda istismarcının tanıdık bir kişi olduğu bildirilmiştir (Şimşek vd., 2013).

1.2.2. Çocuk İhmali

Çocuğun temel gereksinimleri olan barınma, yiyecek, giyecek, eğitim ve sevgi gibi duygusal ve fiziksel gelişimine katkı sağlayacak ihtiyaçlarının karşılanmaması ve temel bakımından mahsur bırakılması olarak tanımlanabilir (Özgentürk, 2014; Tıraşçı ve Gören, 2007). İhmalin tanısı istismara göre çok daha güç olmaktadır (Yanar, 2017). Çocuk ihmali, duygusal ve fiziksel ihmal olarak iki temel boyuttan ele alınabilir (Chasan, 2010).

1.2.2.1. Fiziksel İhmal

Çocuğun sağlıklı beslenmesi, temiz ve mevsimine uygun giyimi, evde yalnız bırakılmaması ve tıbbi bakımının yerine getirilmesi gibi temel ihtiyaçlarının

geciktirilmesi veya karşılanmamasıdır (Acehan ve ark., 2013; Özgentürk, 2014). Çocukta solgun ten, bakımsız saçlar, zayıf görünüm fiziksel ihmalin göstergesi olabilir (Şenkal, 2013).

1.2.2.2. Duygusal İhmal

Çocuğun kapasitesinin üstünde olan beklentiler, çocuğa ad takmak, çocuğa verilmesi gereken sevginin gösterilmemesi, çocukla konuşulmaması gibi çocuğa gerekli ilgi ve bakımın gösterilmemesidir (Acehan ve ark., 2013; Tıraşçı ve Gören, 2007). Genellikle fiziksel ihmâl veya duygusal istismarla birlikte görülmektedir (Kara, 2010). Diğer istismar türlerinin aksine duygusal ihmâlde, ihmâl eden neredeyse her zaman çocuk için birincil bakıcı ve bağlanma figürü olan kişidir (Glaser, 2002).

1.3. ALEKSİTİMİ (ALEXİTHYMİA)

Yunanca'da "alexisthymos" olarak ifade edilen aleksitimi kavramı, ilk kez 1972 yılında Sifneos tarafından kullanılmıştır (Koçak, 2002) ve duygu için kelime eksikliği anlamına gelmektedir (López-Muñoz ve Pérez-Fernández, 2020). Aleksitimi kavramı her ne kadar ilk kez Sifneos tarafından kullanılmış olsa da daha önce de özellikle psikosomatik bozuklukları olan hastalarda aleksitimik özellikler üzerine çalışılmış ve kavram klinik gözlemler sonucunda gelişmiştir (Bagby ve Taylor, 1997; Kerman, 2021). İsviçre kökenli bir psikiyatrist olan Jürgen Ruesch 1948'de, psikosomatik şikâyetleri olan hastalarının diğerlerinden farklı olarak duyguları sözel ve sembolik ifade etmede güçlük yaşadıklarını ve yaratıcılıklarının düşük olduğunu, aynı şekilde sinirbilimci Paul MacLean da psikosomatik şikâyetleri olan hastaların duygularını ifade etmede zorluk yaşadıklarını bildirmiştir. Bunun nedenini ise hastada önemli sıkıntıya neden olan duyguların dil işleme ile ilgili olan neokorteks alanlarındaki zayıf bir konsolidasyon sebebiyle uygun şekilde sembolize edilemeyip "bedensel dil" olarak ifade edilmesi olarak açıklamıştır (López-Muñoz ve Pérez-Fernández, 2020). Horney ve Kelman ise bazı hastalarda duygusal farkındalık eksikliği, içsel deneyim yetersizliği, rüyalara ilgi azlığı, somut düşünme tarzı gibi sebeplerle psikanalitik tedavinin zor olduğunu, bu hastaların psikosomatik yakınmalarının daha çok olduğunu ve bu hastalarda alkol kötüye kullanımı, aşırı

yeme gibi davranışlara sık rastlandığını bildirmişlerdir (Taylor vd., 1991). Nemiah ve Sifneos (1970) tarafından psikosomatik hastalık öyküsü bulunan hastalarla yapılan bir araştırmada, 20 hastadan 16'sında duygularını sözlü olarak ifade etmede veya tanımlamada belirgin bir zorluk, fantezi yokluğu veya çarpıcı bir şekilde azalması ve Marty ve de M'Uzan tarafından "pensée opératoire" olarak ifade edilen işevuruk düşünme tarzının kullanıldığı görülmüştür.

Her ne kadar başlangıçta aleksitimi, psikosomatik bozukluklara sahip hastaların belirtilerinin açıklamak için kullanılan bir kavram olsa da daha sonra yapılan çalışmalar aleksitiminin madde kötüye kullanımı, depresyon, kaygı bozuklukları, obsesif kompulsif bozukluk, travma sonrası stres bozukluğu, somatoform bozukluk gibi birçok farklı psikiyatrik bozuklukla birlikte görülebileceğini ve hatta klinik olmayan örnekleme de görülebildiğini ortaya koymuştur (Kerman, 2021; Koçak, 2002; Sağlam, 2016). Genel popülasyonda aleksitimi yaygınlığının %5 ile %15 arasında değiştiği bildirilmiştir (Ledermann vd., 2020).

Lesser (1981) aleksitiminin klinik görünümü ile ilgili bir vaka sunmuştur. Vakada 34 yaşında bir mühendis olan, evli ve üç çocuk babası Bay A., yedi yıldır süren bir baş ağrısı sıkıntısı çekmekte olup baş ağrıları sebebiyle pilot olamamıştır. Birçok tedavi sürecinin ardından Bay A., psikiyatri kliniğine yönlendirilmiş ve depresyon tanısı ile ilaç tedavisine başlanmıştır. İlaç tedavisinin ardından Bay A., depresyonuyla ilgili ilaçların ağlama problemini çözdüğünü, fakat baş ağrılarının devam ettiğini ve kendisini farklı hissetmediğini belirtmiştir. Pilot olamama durumunun kendisine hissettirdikleriyle ilgiliyse "Size söyledim, başım ağrıyor. Nasıl hissettiğimi sorduğunda ne dememi bekliyorsun bilmiyorum." şeklinde yanıt vermiştir. Yapılan seanslarda Bay A.'nın rüya görmediği, herhangi bir fantezi detaylandıramadığı görülmüştür. Seans içerikleri Bay A.'nın işi ile ilgili ve çevresindekilerle yaptığı basit ve kısır konuşmalardan oluşmaktadır. Vaka örneğinde ifade edilen klinik özellikler, farklı birçok araştırmacı tarafından da benzer şekillerde belirtilmiş olup (Lesser, 1981) yapılan araştırmalar ve gözlemsel bulgular doğrultusunda aleksitiminin duyguları tanımlamada, kelimelerle ifade etmede zorluk, duyguları bedensel duyumlardan ayırt edememe, işlemsel düşünme, sembolik

düşüncenin azalması veya yokluğu (hayal gücü eksikliği), dışa dönük bir bilişsel stil olmak üzere dört temel özellikten oluştuğu kabul görmüştür (Hendryx vd., 1991; Taylor vd., 1991).

Aleksitimik bireylerin yaşadığı en temel problem, duyguları tanıma ve bu duyguları ifade etmede yaşadığı güçlütür (Şener, 2018). Bu kişiler, duygusal dilden kaçınma ve duygularını “korkuyorum” yerine “midem bulanıyor” şeklinde davranışsal ifadeler ve bedensel şikayetler yoluyla ifade etme eğilimindedirler (Woods, 2017). Nemiah ve Sifneos (1970) yapmış oldukları klinik gözlemlerde, duygulanım yaşaması beklenebilecek durumlarda bu hastaların duygularını fark edebilme ve yaşadıklarını kelimelere dökme konusunda neredeyse tamamen yetersizlik gösterdiklerini, görüşmelerde hastalara duygularını ve deneyimlerini ayrıntılandırma ve onları tanımlama konusunda girişimlerde bulunulduğunda ise genellikle kişilerin anlaşılmaz bir zihinsel boşluğa düştüğünü ve hastaların, "Sana daha fazla bir şey söyleyemem", "Bunu ifade edemem", "Kelimelere dökemem" gibi yanıtlar verdiği gözlemlenmiştir.

Aleksitimik bireylerin, olumsuz duygulanıma yatkın olmalarına ek olarak diğer kişilerle ilişkilerinde aşk, mutluluk gibi olumlu duyguları deneyimleme konusunda sınırlı bir kapasiteye sahip oldukları görülmüştür. Kendi duygusal deneyimleri hakkında bilgi sahibi olmayan aleksitimik bireyler, duygusal deneyimlerinin yetersiz olması sebebiyle kendilerini başkalarının yerine koymada ve diğerlerinin duygusal durumlarını anlamada zorlanmakta ve sonuç olarak da empati ve özgüven konusunda yetersizdirler (Montebarocci vd., 2004). Aleksitimik bireyler duygusal güçlükler yaşamalarına rağmen genellikle çevrelerine iyi adapte olmuş görünürler ve yüksek derecede sosyal uyum gösterirler (Taylor, 1984; Temiz, 2018). Fakat aslında bu durum McDougall tarafından “psedönormality” olarak tanımlanan yalancı normalliktir (Epözdemir, 2012). Aleksitimik bireyler sorunlar ile yüzeysel olarak ilgilenip problemlere yönelik çabuk ve somut çözüm yolları bulma eğilimindedirler ve bu işlemsel düşünme tarzı sebebiyle de hayatı neredeyse bir talimat kitabını takip ediyormuş gibi mekanik bir şekilde yaşamaktadırlar (Şenkal, 2013; Temiz, 2018). Ayrıca klinik gözlemlerde aleksitimik bireylerin fantezi ve hayal güçlerinin kısıtlı olduğu, nadiren rüya gördükleri ve görülen bu rüyaların

günlük yaşam olaylarıyla ilgili gerçeklikler olduğu gözlemlenmiştir (Koçak, 2002; Lesser, 1981).

1.3.1. Aleksitimi Kuramsal Çerçeve

Aleksitiminin psikolojik bir semptom mu yoksa bir kişilik özelliği mi olduğuna dair pek çok farklı görüş bulunmaktadır (Epözdemir, 2012). Özellikle son yıllarda aleksitimi, duyguların bilişsel değerlendirilmesinde spesifik bir problem olarak görülen ayrı bir kişilik yapısı olarak değerlendirilmektedir (Şaşıoğlu vd., 2013). Aleksitiminin nedenlerine ilişkin çeşitli görüşler bulunmakla birlikte aleksitiminin ana nedeni net olarak bilinmemektedir ve Nörofizyolojik, Psikanalitik, Sosyal Öğrenme-Davranışçı, Bilişsel Kuram olmak üzere aleksitimiye açıklamaya yönelik pek çok kuramsal yaklaşım bulunmaktadır (Şenkal ve Palabıyıkoglu, 2015).

1.3.1.1. Psikanalitik Kuram

Aleksitimiye açıklamaya yönelik olarak psikanalitik yaklaşımlara bakıldığında psikosomatik bozukluk yaklaşımları ile benzerlik gösterdiği, bilinçdışı çatışmalar, erken dönem yaşantılar, travmalar ve sağlıklı ego savunmaları üzerinde durulduğu görülmektedir (Şaşıoğlu vd., 2013; Taylor vd. 1991). Psikolojik gelişim dönemine saplanma, patolojik ego savunma mekanizmaları veya duygusal travmanın bir sonucu olarak da duygusal deneyimin sözel olarak iletilmesindeki yetersizliğe vurgu yapmaktadır (Stoudemire, 1991). Ayrıca çoğu psikanalitik teori, çocuğun duygusal olarak iletişim kurma kapasitesinin, anne ve çocuk arasındaki sözel ve sözlü olmayan karşılıklı etkileşimlerden etkilendiğini, buna ek olarak, anne ve çocuk arasındaki bağ ve iletişimdeki sorunların, çocuğun beden ve duygular hakkında zihinsel temsiller oluşturmada yetersizliğe neden olabileceğini, böylece hem psikolojik hem de somatik algının idrakında ve bunların sözelleştirilmesinde sorunlar oluşabileceğini vurgulamıştır. Bu nedenle, annenin duygusal tepki verme (duyarlılık) ve bebekle iletişim kurmada yaşadığı problemler, çocuğun bedeninin zihinsel bir temsilini oluşturmasında ve fiziksel acı ile duygusal acıyı ayırt etmede zorluklar yaşamasına neden olabilmektedir. (Stoudemire, 1991).

Krystal (1979) duyguların gelişim sürecinin bedenselleştirme (desomatizasyon), duygulanım farklılaşması ve sözelleştirme aşamalarından

oluşturduğunu, bu sürecin temelde anne ve çocuk arasındaki etkileşim bağlamında geliştiğini ifade etmiştir. Erken dönemde, duygusal davranış biçimleri açısından çocuk annesiyle özdeşleşmiştir ve duyguları henüz farklılaşmamış olup bedenseldir. Sağlıklı bir gelişim süreciyle birlikte ise çocukta bedensel olan duygu sözel ifadeye dönüştürülmektedir. Ancak Krystal'a göre duyguların gelişim süreçlerinde yaşanan travmatik olaylar duygusal gelişimi engelleyerek aleksitimiye neden olmaktadır ve iki tür travma tanımlamıştır: “psşik travmanın çocuksu formu (infantile form of psychic trauma)” ve “yetişkin yıkıcı travma (adult catastrophic trauma)” (Koçak, 2002; Krystal, 1979). Çocuklukta yaşanan bir travmanın duygulanım gelişiminde duraklamaya, yetişkinlikte ise duygusal işlevde gerilemeye sebep olduğunu ileri sürmüştür (Epözdemir, 2012; Krystal, 1979).

1.3.1.2. Nörofizyolojik Kuram

Aleksitiminin nörobiyolojisine olan ilgi, ilk olarak tam veya kısmi serebral komissurotomi geçirmiş epileptik hastalarda aleksitimik özelliklerin gözlemlenmesiyle başlamıştır (Parker ve Taylor, 1997) ve duygularını ifade etmekte güçlük çeken bireylere yönelik biyolojik mekanizmalar belirlenmeye çalışılmıştır (Stoudemire, 1991). Aleksitimiye açıklamaya yönelik olarak fizyolojik yaklaşımlara bakıldığında, sinirbilimci olan MacLean, psikosomatik şikâyetleri olan hastalarda dil işleme ile ilgili olan neokorteks alanlarındaki zayıf bir konsolidasyon sebebiyle duyguların uygun şekilde sembolize edilemeyip “bedensel dil” olarak ifade edildiğinden bu hastaların duygularını ifade etmede zorluk yaşadıklarını ileri sürmüştür (López-Muñoz ve Pérez-Fernández, 2020).

Aleksitimi kavramını açıklamak için öne sürülen bir diğer nörofizyolojik teori, beynin yarım kürelerinin farklılaşmasına yani serebral lateralizasyon kavramına dayanmaktadır. Beynin sol yarıküresinin sözlü ifadede, sağ yarıküresinin duyguların algılanması, yorumlanması, iletilmesinde özelleştiği kabul edilmiş, aleksitimik özellikler ise sağ ve sol beyin yarımküreleri arasındaki işlevsiz bağlantı ile açıklanmıştır (Stoudemire, 1991). Hoppe ve Bogen'in serebral kommissurotomi işlemi geçirmiş on iki hasta ile yapmış olduğu çalışmada, hastalarda rüya ve fantezilerde fakirleşme, duyguları tanımlamada güçlük gibi aleksitiminin temel özelliklerinin görüldüğü bulunmuştur (Parker ve Taylor, 1997).

1.3.1.3. Bilişsel Kuram

Bilişsel Teori temelde, bir organizmanın hayatta kalmak için bilgiyi uyarlanabilir bir şekilde işlemesi gerektiği anlayışına dayanmaktadır ve organizma işlevsel bir şekilde ilgili verileri alır, sentezler ve bu sentez temelinde bir eylem planı oluşturur. Bu süreç çoğunlukla otomatiktir ve farkındalık dışıdır (Beck ve Weishaar, 1989). Bireydeki psikopatolojinin ise dış veya iç uyaranları işleme biçimlerindeki yanlılık ve çarpıtmalar nedeniyle oluştuğu ileri sürülmüştür (Beck, 2006). Aleksitimiye açıklamaya yönelik, bilişsel yaklaşımdaki bu genel kural temel alınmakta olup aleksitimi işlevsel olmayan bilişsel süreçler ile bağlantılandırılmaktadır (Şaşıoğlu vd., 2013).

Lane ve Schwartz duygusal ifadenin bilişsel-gelişimsel süreçlerden etkilendiği öne sürmüştür ve duygusal farkındalığın bilişsel-duygusal gelişimi için Piaget'in modeline benzer beş aşamalı bir model geliştirmiştir. Bu modelde duygusal farkındalığın ortaya çıkışının, duygusal deneyimlerin çevresel ve yaşam deneyimleriyle değişikliğe uğraması ve bilişsel yapısal dönüşümlerini içeren aşamalı bir gelişim sürecinin sonucu olduğu ifade edilmiştir. Duygulanım başlangıçta fizyolojik uyarılma yoluyla deneyimlenen bir durumken diğer duygusal gelişim aşamaları sonucunda birey, duygusal durumlarını ayırt etme, algılama, işleme, bütünleştirme, iletme ve aynı zamanda başkalarının duygusal durumlarını doğru bir şekilde algılama becerilerini kazanmaktadır. Duygu ifadesindeki güçlüklerin, duygusal deneyimi bilişsel olarak ayırt etme yeteneğinde gelişimsel bir duraklamayı temsil ettiği ve aleksitimideki duyguları kelimelere dökememe ve somatik yakınmaların, duygusal gelişim dönemlerinin ilk aşamalarında bir saplanma sonucu oluştuğu düşünülmektedir (Stoudemire, 1991).

1.3.1.4. Davranışçı ve Sosyal Öğrenme Kuramı

Davranışçı yaklaşım temelde tüm davranışların öğrenme sonucu oluştuğuna ve çevresel faktörlerin bu konuda önemi üzerine odaklanmaktadır (Kerman, 2021). Her birey bir aile içerisine doğar ve o ailenin sosyokültürel yapısına göre büyür, bireyin duygu, düşünce ve davranış tarzları da bu yapı içerisinde biçim alır (Koçak, 2002). Stoudemire (1991) ailedeki genel duygusal ortamın, çocuktaki duygusal dil oluşum sürecini etkileyebileceğini, örneğin hipokondriyal davranışlar sergileyen bir

ebeveyne sahip çocuğun, ihtiyaçlarını iletmek için hasta rolünü benimseyerek kolayca bu yönde davranışlar gösterebileceğini belirtmiştir.

1.4. EMPATİ (EMPATHY)

Yunanca'da "empathia" olarak ifade edilen ve Theodor Lipps tarafından ilk kez 1897 yılında "einfühlung" kelimesinin karşılığı olarak kullanılan empati kavramı (Ersoy ve Köşger, 2016), en basit ifadeyle kişinin kendisini karşısındakinin yerine koyabilmesi ve onun duygu ve düşüncelerini anlayabilmesi olarak tanımlanabilir (Bayraktutan, 2014; Gülseren, 2001). Empati başlangıçta tek bir boyut olarak değerlendirilirken zamanla empatinin çok boyutlu bir yapı olduğu ifade edilmeye başlanmıştır (Topçu vd., 2010). Günümüzde ise empatinin temel olarak bilişsel ve duygusal olmak üzere iki alt boyuttan oluştuğu fikri kabul görmektedir (Ersoy ve Köşger, 2016). Empatinin bilişsel boyutu karşındaki kişinin bir olay ya da durumda ne ve nasıl hissettiğini anlamak, duygusal boyutu ise karşındaki kişinin hissettiğini hissedebilmektir (Dökmen, 1987).

Marshall ve arkadaşları (1995) empatiyi 4 aşamayı içeren bir süreç olarak ifade etmişlerdir ve bu 4 aşama (1) duygu tanıma; (2) perspektif alma; (3) duygu tekrarı ve (4) tepki kararından oluşmaktadır. Birinci aşama olan duygu tanıma, gözlemcinin karşısındaki kişinin duygusal durumunu doğru bir şekilde ayırt edebilmesi ile ilgilidir ve empatinin gelişmesi için ön koşuldur. Yani öncelikle bir kişi, diğerinin duygusal sıkıntısını ayırt etmede problem yaşıyorsa empatinin diğer aşamaları oluşmayacaktır. İkinci aşama olan perspektif veya bakış açısı alma, kişinin kendisini gözlenen kişinin yerine koyabilme ve onun dünyasını olduğu gibi görme yeteneğini ifade etmektedir. Üçüncü aşama olan duygu tekrarı, karşındaki kişinin duygusal deneyimini tekrarlayan temsili duygusal tepkiyi içerir. Son aşama olan tepki kararı ise, kişinin duygularına göre hareket edip etmeme kararıdır (Marshall vd., 1995).

Empatinin gelişimine bakıldığında farklı görüşler söz konusudur. Kimileri empatinin doğumdan itibaren var olan bir yapı olduğunu savunurken kimileri ise deneyimler ile gelişen bir yapı olduğunu savunmaktadır (Demir, 2012). Bebeklerin doğumdan itibaren etrafındaki kişilerin duygu ve ifadelerine tepki verdiği

bilinmektedir. Bu tepkiler ise aşamalı bir şekilde gelişerek olgunlaşmaktadır (Derman, 2013; Şipit, 2019). Hoffman'a göre, 4 aşamadan oluşan empati gelişimi on yaşına kadar sürmektedir. Empati gelişiminde son aşama on yaştır ve bu son aşamadan sonra bireylerin yaşının artması ile empati gelişimi göstermemektedir. Ancak eğitim ile empati gelişimi devam edebilmektedir (Demir, 2012). Empatinin gelişiminin erken çocukluk dönemlerinde başladığını söyleyen psikanalitik kuram, empatinin çocuk ve bakım veren ilişkileri ile birlikte zamanla geliştiğini ifade etmektedir (Gürsoy, 2015). Öğrenmenin sosyal ortamda ve gözlem-taklit yoluyla oluşumuna dayanan sosyal öğrenme kuramlarına göre ise, empati gelişiminde bireyin yaşantılarının önemli olduğu ve bireyin yaşamış olduğu koşullar içerisinde empati gelişiminin söz konusu olduğu ileri sürülmektedir (Körükçü, 2004).

Yapılan çalışmalarda, çocuğun empati gelişimi ile rol model olarak görülen ebeveyn veya öğretmenlerin gerektiği zaman yardımcı olan, pozitif, sıcak kişiler olmasının ilişkili olduğu ve çocuklukta deneyimlenen bu tarz ilişkilerin çocukların empati gelişimi için önemli olduğu bildirilmiştir (Şipit, 2019). Çocuklarda empati gelişiminde ebeveyn ve öğretmenlerin, çocuğa empatik açıdan rol model olmaları gerektiği sıklıkla vurgulamaktadır. Bunu yanı sıra ebeveyn ve öğretmenlerin, çocukların duygularını anladıklarını, kabul ettiklerini çocuğa hissettirmelerinin önemli olduğu, çocukların kendilerinin veya diğerlerinin duygularını anlayabilme, tanımlayabilme, bu duyguları kabul ve ifade edebilme, davranışlarının insanlara etkileri üzerine konuşmalarının da empati gelişimi için gerekli olduğu belirtilmektedir (Derman, 2013).

Empati, insan davranışında değişikliklere neden olması açısından önemlidir. Empati düzeyi farklı olan insanlarda farklı davranış paterni gözlemlenmektedir (Topçu vd., 2010). Empatinin varlığı kişide olumlu sosyal davranışlara neden olurken empatinin yokluğu ya da düşüklüğü antisosyal davranışlara yol açabilmektedir (Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002). Empati eksikliği saldırgan, antisosyal davranışlar ve suç ile ilişkili görülmüştür ve bazı empati bileşenlerindeki eksiklikler otizm, psikopati gibi bazı bozuklukların bir özelliği olarak ileri sürülmüştür (Gery vd., 2009). Literatüre incelendiğinde yüksek empati düzeyi ile aleksitimik olma (Moriguchi vd., 2007), antisosyal ve saldırganlık davranışları

(Ersoy ve Köşger, 2016; Kaukiainen vd., 1999) arasında negatif yönlü ilişki olduğu görülmektedir. Suçluların empati düzeyleri ile ilgili yapılan bazı araştırmalarda cinsel suçlular ile cinsel suçlu olmayanlar kıyaslandığında cinsel suçluların empati düzeylerinin daha düşük olduğu bildirilirken diğer araştırmalar cinsel suçlular ve diğer gruplar arasında hiçbir fark olmadığını veya cinsel suçlularda sadece belirli durumlarda veya kendi kurbanlarına karşı empati eksikliği olduğunu bildirmiştir (Covell ve Scalora, 2002; Gery vd., 2009).

1.5. ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE ALEKSİTİMİ VE EMPATİ İLİŞKİSİ

Çocuklukta yaşanan bir travmanın duygulanım gelişiminde duraklamaya, yetişkinlikte ise duygusal işlevde gerilemeye sebep olduğu ileri sürülmektedir. (Epözdemir, 2012; Krystal, 1979). Bazı araştırmacılar, gelişim süreçlerinde fiziksel ve cinsel istismarının yanı sıra diğer çocukluk çağı travmalarının da travmaya maruz kalmanın bir sonucu olarak merkezi sinir sisteminin aşırı uyarılması ve duygusal uyarımın sürekli devam etmesinin sonucunda duygusal gelişimi engelleyerek aleksitimiye ve duygulanım düzensizliğine yol açabileceğini savunmaktadır (Krystal, 1979; Krystal, 1988). Çocuğa bakım veren kişi ya da kişilerin çocuğun ihtiyaçlarına yönelik ilgisiz ve duygusal olarak tepkisiz olmasının, çocuğun da hem kendi hem de diğerlerinin duygularını nasıl tanıyacağını ve nasıl ifade edeceğini öğrenmekte zorlanmasına neden olup bu şekilde duygusal düzensizliğe ve aleksitimiye katkıda bulunduğu ifade edilmiştir (Zlotnick vd., 2001). Çocukluk çağı travmaları ile aleksitimiye inceleyen çok fazla çalışma olmamakla birlikte bu konudaki yapılan çalışmalarda çocukluk çağı travmaları ile aleksitiminin ilişkili ve aleksitiminin gelişiminde çocukluk çağı travmalarının önemli olduğu bildirilmiştir (Bagby ve Taylor, 1997, Evren vd., 2009; Güleç vd., 2013, Şaşıoğlu vd., 2013, Şenkal, 2013).

İlk çalışmalar özellikle çocukluk çağı istismarlarından fiziksel ve cinsel istismarın duygulanım düzensizliğinde önemli etkisi olduğunu ifade etmiş fakat duygusal istismar/ihmal ve fiziksel ihmal boyutlarını değerlendirmemiştir (Zlotnick vd., 2001). Aust ve arkadaşları (2013), çocukluk çağı duygusal ihmali ile aleksitiminin derecesi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu, duygusal ihmalin varyansın %13'ünü açıkladığını ve diğer çocukluk çağı istismarlarıyla aleksitimi

arasında anlamlı bir ilişki olmadığını saptamıştır. Psikiyatrik hastalarda travma sonrası stres bozukluğu, çocukluk çağı travması ve aleksitimi ilişkisini inceleyen bir araştırmada, istismardan ziyade duygusal ve fiziksel ihmalin aleksitimi ile önemli ölçüde ilişkili olduğu bildirilmiştir (Zlotnick vd., 2001). Major depresif hastalarda çocukluk çağı travmalarının somatizasyona etkisinde aleksitiminin aracı rolünün incelendiği bir araştırmada, fiziksel istismar ve duygusal ihmalin aleksitimi ile ilişkili olduğu; duygusal istismar ve duygusal ihmalin aleksitimi puanlarını yordadığı görülmüştür. Bulgular sonucunda çocukluk çağı travmalarının bireyleri depresyon ve aleksitimiye daha yatkın hale getirdiği ileri sürülmüştür (Güleç vd., 2013). Krvavac ve Jansson (2021) tarafından yapılan bir çalışmada duygusal ve fiziksel ihmal aleksitimi ile zayıf bir şekilde ilişkilendirilirken, duygusal istismar ve aleksitimi ilişkisinin neredeyse olmadığı bulunmuştur. Madde bağımlılığı tedavisi gören erkek hastalar ile yapılan bir çalışmada duygusal istismarın aleksitiminin tek yordayıcısı olduğu görülmüştür (Evren vd., 2009). Literatüre bakıldığında hükümlülerin çocukluk çağı travmalarının aleksitimiye etkisini inceleyen bir araştırmaya ise rastlanmamıştır.

Önemli gelişimsel görevlerden biri olan empati gelişimi için özellikle sağlıklı bir aile ortamının vurgusu yapılmaktadır (Yüksel, 2009). Çocukluk çağı travmalarının, çocuğun duygularının, ihtiyaçların yok sayılması ya da ihmal edilmesinin, çocukta yoğun olumsuz duygulara neden olduğu ve kişinin gelişiminde kalıcı bir etkisi olduğu bilinmektedir. İhmal ve istismarın söz konusu olduğu, ebeveyn desteğinin olmadığı ya da yetersiz olduğu ortamda yetişen çocuklar, yeterli düzeyde anlayış, iletişim, destek alamamakta, yoğun olumsuz duyguyu yönetebilmek için yeterli beceri öğrenememekte ve olumsuz duyguyu yönetebilmek için sağlıklı olmayan yollara başvurmaktadır. Bunun sonucunda ilerleyen süreçte bireyde sınırlı duygusal deneyimin farkındalığına, duyguları tanımada ve tanımlamada zorluklara rastlanmaktadır (Paivio ve Laurent, 2001). Tam tersi olarak ise erken çocukluk çağında travma davranışlarına maruz kalmamış ve bakım verene güvenli bağlanabilmiş çocukların yetişkinlikte duyarlı ve empati becerileri yüksek olduğu bildirilmiştir (Karakaya vd., 2021). Çocuklarda empati gelişiminde ebeveyn ve öğretmenlerin, çocuğa empatik açıdan rol model olmaları gerektiği sıklıkla

vurgulamaktadır (Derman, 2013). Empati gelişiminde bireyin yaşantılarının önemli ve bireyin yaşamış olduğu koşullar içerisinde empati gelişiminin söz konusu olduğu, çocuğun empati gelişimi ile rol model olarak görülen ebeveyn veya öğretmenlerin gerektiği zaman yardımcı olan, pozitif, sıcak kişiler olmasının ilişkili ve çocuklukta deneyimlenen bu tarz ilişkilerin çocukların empati gelişimi için önemli olduğu ifade edilmektedir (Körükçü, 2004; Şipit, 2019). Çaycı (2018)'in lise öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının akademik yaşantı ve empati becerileri üzerine etkilerini incelediği bir çalışmada, fiziksel ihmalin empati puanlarını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı fiziksel ihmal arttığında toplam empati düzeyinin azaldığı görülmüştür. Dereli-İman (2015)'in gerçekleştirdiği çalışmada ise fiziksel istismarın bilişsel empatiyi, cinsel istismarın duygusal empatiyi, duygusal ihmal ve istismarın ise hem bilişsel hem duygusal empatiyi istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı bildirilmiştir. Lucas (2009)'un çocukluk çağı istismarı, empati ve yakın partner şiddeti hakkında yapmış olduğu çalışmada ise empatinin çocukluk istismarı tarafından yordanmadığı görülmüştür. Shaffer ve arkadaşlarının (2009) yapmış olduğu çalışmada, çocukluk çağı duygusal ihmal ve istismarlarının çocuklukta sosyal geri çekilme ile ergenlikte ise duygusal yetkinlik ve uyum ile ilişkisi olduğu bildirilmiştir. Literatüre bakıldığında ise hükümlülerin çocukluk çağı travmalarının empatiye etkisini inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır.

1.6. KONUYLA İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

Geçmişten günümüze suç, suçun nedenleri, suçluların kişilik ve sosyo-demografik özellikleri gibi konular ilgi çekmiştir ve sık sık araştırma konusu olmuştur. Çocukluk çağı travmaları kişiyi birçok yönüyle etkileyebilmekte ve bu yönüyle suçlu davranış gelişiminde çocukluk dönemi yaşantılarının önemli olduğu düşünülmektedir (Burma, 2012; Yüksel ve Çiftçi, 2017). Olumsuz çocukluk deneyimlerinin kriminolojik araştırmalarda giderek daha da görünür hale gelmesiyle önemli bulgular ortaya çıkmıştır. Bireylerin olumsuz çocukluk deneyimleri ne kadar yaygın ve çeşitliyse genellikle daha erken başlayan, daha geniş ve şiddetli suç kariyeri olduğu, genel nüfusa ve diğer suçlulara oranla cinsel suçluların en şiddetli ve çok yönlü istismar deneyimlerine maruz kaldığı görülmüştür (DeLisi vd., 2021). Her ne kadar çocukluk istismar öyküsü olan kişilerin, yetişkinliğinde çocuklara yönelik

suç işleme riskinin daha yüksek olduğuna dair genel bir inanış olsa da bu fikri destekleyen nispeten az ampirik destek bulunmaktadır (Connolly ve Woollons, 2008). Yapılan çalışmalar doğrultusunda, çocukluk çağı istismarlarının (duygusal, fiziksel, cinsel), davranış sorunlarının ve etkin olmayan ailenin cinsel suç için risk faktörü olduğu düşünülmekle birlikte her istismara uğrayan çocuğun cinsel bir suç işlemediği ve her cinsel suç işlemiş kişinin de çocukluğunda istismara uğramış olmadığını göz önünde bulundurmak önemlidir (Gölge, 2005).

Cinsel istismara maruz kalanların travmatik yaşantıları ilerleyen süreçlerde kişinin sağlıklı bir cinsellik anlayışı geliştirmesine engel olabilmektedir. Cinsel istismar ile yetişkinlikte suç ve cinsel suç işlemenin ilişkili olduğuna dair çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Burma, 2012; Güneş-Aslan, 2020). Cinsel istismar yetişkin suçluluğu için ne yeterli ne de gerekli bir koşul olmasına rağmen cinsel istismar öyküsü ile suç davranışı arasındaki ilişki gösterilmiştir (Proeve ve Reilly, 2007). Bir meta-analitik araştırmaya göre, yetişkin erkek cinsel suçluların cinsel olmayan suçlularla karşılaştırıldığında çocukluklarında cinsel istismar öyküsüne sahip olma olasılığının 3 kat daha fazla olduğu bulunmuştur (Reavis vd., 2013). Burma'nın (2012) cinsel saldırı suçundan hükümlü 74 erkek ile gerçekleştirmiş olduğu bir araştırmada, cinsel saldırı suçundan hükümlülerin yaklaşık %23'ünde çocukluk örselenme, %19'unda duygusal örselenme, %14'ünde cinsel örselenme, %23'ünde ise fiziksel örselenme yaşantısının görüldüğü ve hükümlülerin örselenme puanlarının ortalamasının önemli ölçüde üstünde olduğu bildirilmiştir. Reavis ve arkadaşlarının (2013) bir ceza mahkemesinde mahkûm edildikten sonra ayakta psikolojik tedavi görmeleri için mahkeme emri verilen 151 yetişkin erkek suçlu ile gerçekleştirdiği bir çalışmada, suç türlerine (cinsel olmayan çocuk istismarcıları, cinsel suçlular, aile içi şiddet suçluları, takipçiler) ve toplum örneğine göre olumsuz çocuk deneyimleri karşılaştırılmış ve cinsel suçluların en yüksek cinsel istismar, ev içi madde kötüye kullanımı, ebeveyn boşanması, evde suç davranışı, anne fiziksel istismarı prevalansına sahip olduğu bulunmuştur. Ayrıca cinsel suçlularda psikolojik ve fiziksel istismarın da neredeyse en yüksek yaygınlığa sahip olduğu görülmüştür.

Coşgun (2010)'un suça yönelmiş 200 ergen ile gerçekleştirdiği bir araştırmada, suça yönelen erkek ergenlerin Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği'nden aldıkları toplam puanların, suça yönelmemiş olan erkeklerin aynı ölçekten aldıkları puanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Aynı durum fiziksel örselenme, duygusal örselenme ve cinsel örselenme yaşantıları alt ölçeklerinden aldıkları puanlarda da gözlemlenmiştir. Suça yönelen ergenlerin yaklaşık %18'inin çocukluk döneminde maruz kaldıkları örselenme yaşantıları puanlarının kesme noktasının üzerinde olduğu, %19'unun duygusal örselenme yaşantıları puanlarının, %14'ünün cinsel örselenme yaşantıları puanlarının ve %19'unun fiziksel örselenme yaşantıları puanlarının kesme noktasının üzerinde olduğu bildirilmiştir. Yüksel ve Çifci (2017)'nin, 294 yetişkin hükümlünün çocukluk çağı travma düzeylerini incelediği bir araştırmada hükümlülerin en yüksek puan ortalamasının duygusal ihmal, en düşük puan ortalamasının ise cinsel istismar alt boyutunda olduğu görülmüştür.

Cinsel istismara uğrayan erkeklerde cinsel istismar davranışının gelişimi konulu 224 kişi ile gerçekleştirilen boylamsal bir çalışmada, 224 eski cinsel istismar mağduru erkekte 26'sının cinsel suçlara karıştığı görülmüş olup araştırmaya çocukken cinsel istismara uğramış ve ardından kendisi de istismarcı olan 21 ve olmayan 83 kişi ile devam edilmiştir. Çocukken cinsel istismara uğramış ardından kendisi de istismarcı olan kişilerin olmayanlara göre; aile içi şiddet durumlarına daha fazla tanık oldukları, fiziksel olarak daha fazla ihmal edildikleri görülmüştür. Araştırma cinsel istismara uğrayanların, istismarcı olma riskinin önceden düşünülenenden daha düşük olduğunu fakat aile içi şiddete tanık olma, fiziksel şiddet ve ihmal gibi durumların çocuk cinsel istismarcısı olma risklerini arttırdığını ifade etmektedir (Salter vd., 2003). Gölge (2005) tarafından çocuğa ve yetişkine yönelik cinsel saldırıda bulunan hükümlüler ve hiç suç işlememiş kişiler olmak üzere toplam 152 kişi ile gerçekleştirilen çalışmada, çocuğa yönelik saldırıda bulunan hükümlülerin, hiç suç işlememiş ve yetişkine yönelik cinsel saldırıda bulunanlardan daha çok çocukluk çağı fiziksel ve cinsel istismar öyküsü bildirdikleri, hiç suç işlememiş kişilerde çocukluk çağı fiziksel ve cinsel istismar oranlarının ise en düşük olduğu görülmüştür. Tülü (2010)'un 106 tecavüz suçlusu, 157 çocuk cinsel istismarı

suçlusu, 100 hiç suç işlememiş kişiler olmak üzere toplam 363 kişi ile gerçekleştirdiği çalışmada, tecavüz suçlularının %16'sı, çocuk cinsel istismarı suçlularının %19,1'i, hiç suç işlememiş kişilerin ise %2'si çocukluk yıllarında babalarından; tecavüz suçlularının %10,4'ü, çocuk cinsel istismarı suçlularının %14'ü, hiç suç işlememiş kişilerin ise %1'i çocukluk yıllarında annelerinden fiziksel şiddet gördüğünü bildirirken tecavüz suçlularının %7,5'i, çocuk cinsel istismarı suçlularının %17,8'i, hiç suç işlememiş kişilerin ise %1'i geçmişte en az 1 kez cinsel istismara uğradığını bildirmiştir. Ayrıca çalışmada, çocukluğunda cinsel istismara uğrama durumu ile daha sonra çocuk cinsel istismarı suçlusu olma arasında bir ilişki bulunmuştur. Connolly ve Woollons (2008) yaptığı bir çalışmada, çocuk cinsel istismar suçlusu, tecavüz suçlusu ve cinsel olmayan suçlar işlemiş kişilerin bulunduğu üç gruba çocukluk çağı travmaları açısından incelemiştir. Çocuk cinsel istismar suçlusu ve tecavüz suçlusu gruplarının cinsel olmayan suçlar işlemiş suçlulardan daha yüksek düzeyde cinsel, fiziksel, duygusal istismar ve ihmal bildirdiği, ihmal ve istismarın önemli ölçüde suç tipiyle ilişkili olduğu görülmüştür.

Cinsel suç sanıklarının sosyo-demografik özellikleri ve psikiyatrik profillerini inceleyen bir çalışmada, sanıklardan %67'sinin herhangi bir fiziksel ya da cinsel istismara maruz kalmadığını bildirdiği görülmüştür (Cantürk ve Koç, 2010). 479 cinsel suçlunun yer aldığı bir çalışmada çocuklukta herhangi bir cinsel istismar öyküsü bildirenler ve bildirmeyenler arasında bir karşılaştırma yapılmıştır. Cinsel suçlulardan 201 erkek (%42) çocuklukta yaşamış olduğu istismar durumu bildirirken, 261 erkek (%54,5) herhangi bir istismar durumu yaşamadığını bildirmiştir. Örneklemdeki erkeklerin %16'sının cinsel istismar bildirdiği ve çocukluk çağı yaşantılarında cinsel istismarın kapsamlı görülmediği saptamıştır (Langevin vd., 1989). Her ne kadar çocukluğunda istismar öyküsü olan kişilerin, yetişkinliğinde çocuklara yönelik suç işleme riskinin daha yüksek olduğuna dair genel bir inanış olsa da bu fikri destekleyen yeterli ampirik destek bulunmamaktadır (Connolly ve Woollons, 2008). Yapılan çalışmalar doğrultusunda, çocukluk çağı istismarlarının (duygusal, fiziksel, cinsel), davranış sorunlarının ve etkin olmayan ailenin cinsel suç için risk faktörü olduğu düşünülmeyle birlikte her istismara uğrayan çocuğun cinsel

bir suç işlemediği ve her cinsel suç işlemiş kişinin de çocukluğunda istismara uğramış olmadığını göz önünde bulundurmak önemlidir (Gölge, 2005).

Empati başka bir kişinin duygusal deneyimini paylaşabilme ve bu deneyimi bilişsel olarak yorumlayabilme kapasitesi olarak ifade edilebilir (Roys, 1997). Psikopatinin de temel özelliklerinde biri olan empati eksikliği, bu yönüyle suç davranışıyla ilişkilendirilmekte ve suç işlemiş kişilerle yapılan çalışmalara bakıldığında; suç işlemiş kişilerin suç işlemeyenlere göre empati becerilerinin daha düşük olduğu görülmektedir (Lengerli, 2010). Empatinin olumlu sosyal davranışla ilişkilendirilip saldırganlığın bir engelleyicisi olduğu belirtilirken empati eksikliğinin suç işleme üzerinde kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir (Jolliffe ve Farrington, 2004; Roys, 1997). Cinsel suçlularda duygusal bir eksiklik olarak empati kavramına, empati eğitiminin bu suçlulara yönelik tedavinin gerekli bir parçası olduğu düşünüldüğünden büyük önem verilmektedir. Cinsel suçlular ile ilgili literatürde empati ve yüksek empatinin pozitif sosyal etkileşimi hakkında oldukça fazla çalışma bulunmaktadır (Roys, 1997). Empati eksikliği ve suç davranışı (özellikle cinsel ve şiddet suçları) ilişkisi, kriminolojide önemli bir yere sahip olmakla birlikte bazı araştırmalar, suç işlemiş kişilerin suç işlememiş kişilerden önemli ölçüde daha düşük empatiye sahip olduğunu bulmuşken bazıları ise iki grup arasında empati açısından herhangi bir fark bulamamıştır (Jolliffe ve Farrington, 2004). Empati ve suçlu davranışları üzerine yapılan bir meta analiz çalışmasında; incelenen araştırmalardan on tanesi, suçluların suçlu olmayanlardan önemli ölçüde daha düşük empatiye sahip olduğunu bildirmişken on bir araştırma ise suçlular ile suçlu olmayanlar arasında empati puanları açısından anlamlı bir fark bulunmadığını bildirmiştir (Jolliffe ve Farrington, 2004). Chaplin ve arkadaşlarının (1995) 15 çocuk tacizcisi ve 15 kontrolden oluşan 30 kişi ile gerçekleştirmiş olduğu çalışmada, çocuk tacizcilerinin kontrollere oranla empati ölçeğinden önemli ölçüde düşük puanlar aldığı sonucu elde edilmiştir. Marshall ve Maric (1996)'nın 29 çocuk istismarı suçlusu ve 29 kontrol ile gerçekleştirdiği çalışmada, çocuk istismarı suçlularının empati puanlarının kontrol grubuna göre önemli ölçüde düşük olduğu görülmüştür. Yılmaz (2009)'un 14-18 yaş arası suça yönelmiş ve yönelmemiş ergenlerin empati düzeyleri ve ana-baba tutumlarını incelediği araştırmasında, suça yönelmiş ergenlerin

empati düzeyini ölçen ölçeğin empatik ilgi, perspektif alma ve fantezi alt boyutlarında ortalama puanlarının suça yönelmemiş ergenlere göre daha yüksek olduğu; suça yönelmemiş ergenlerin ise aynı ölçeğin kişisel sıkıntı alt boyutunda ortalama puanlarının suça yönelmiş ergenlere göre daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Lengerli (2010)'un eşe yönelik cinayet, yaralama ve cinayete teşebbüs suçları işlemiş ve eşe karşı şiddet suçu işlememiş olan kişiler ile yapmış olduğu çalışmada; eşe karşı şiddet suçu işlememiş olan kişilerin empati puanlarının eşe yönelik cinayet, yaralama ve cinayete teşebbüs suçları işlemiş olan kişilerden anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Jolliffe ve Farrington (2004)'ün empati ve suçlu davranış üzerine yapmış olduğu bir meta analiz çalışmasında özellikle düşük bilişsel empatinin, suçlu davranış ile güçlü bir ilişkisi olduğu bulunmuştur. Mükerrer ve ilk kez suça sürüklenen çocuklar ile yapılan bir araştırmada ise gruplar arasında empati puanı açısından fark olduğu görülmekle birlikte bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur (Duman, 2019).

Duyguları tanıma ve söze dökmede problem ile karakterize edilen aleksitimideki ifade edilen duyguyu tanıma yeteneğinin hem sosyal süreçler hem de başkalarının duygusal sıkıntılarına empatiyle yanıt verebilme için önemli olduğu düşünülmektedir (Hudson vd., 1993). Duygusal işlevsellikteki sorunlar, cinsel suçlar için bir risk faktörü olarak ifade edilmekle birlikte cinsel suçlularının yaşadığı duygusal işlevsellikteki sorunlara yönelik henüz kesin bir model bulunmamaktadır (Gillespie vd., 2018). Suçlularla ilgili aleksitimi üzerine sınırlı sayıda araştırma yapılmış olmakla birlikte suçlu örneklerinde topluluk kontrollerine kıyasla daha yüksek düzeyde aleksitimi olduğu bildirilmiştir (Gillespie vd., 2018; Mattila vd., 2008; Velotti vd., 2017; Zimmermann, 2006). Cinsel suçluların bir tedavi programına dahil edilmesi amacıyla tarandığı bir araştırmada, 99 erkekte 62'sinin Toronto Aleksitimi Ölçeği'nde kesme noktasının üzerinde bir puan aldığı görülmüştür (Gillespie vd., 2018). Erkek ergenlerde aleksitimi ile suçluluk arasındaki ilişkiyi inceleyen 36 suç işlemiş ergen ve 46 suç işlememiş ergen ile yapılan bir çalışmada, suç işlemiş ergenlerin suç işlememiş ergenlere göre aleksitimi puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Zimmermann, 2006). Erkek mahkumların genel popülasyondaki erkeklere göre daha aleksitimik olduğu ve farklı suç türleri arasında

aleksitimi açısından anlamlı bir farklılık görüldüğü bildirilmiştir (Mattila vd., 2008). 15 cinsel suç işlemiş erkek ergen ve 49 suç işlememiş erkek ergenin duygusal zekaları üzerine yapılan bir araştırmada, cinsel suç işlemiş ergenlerin duyguları tanımlamada zorluk yaşadıkları ve suç işlememiş ergenlere göre daha saldırgan oldukları bildirilmekle birlikte aleksitimi ölçeğinden yüksek puanlar almış olmalarına rağmen iki grup arasında aleksitimi puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Moriarty vd., 2001). Gillespie ve arkadaşlarının (2018) cinsel, cinayet, şiddet suçları işlemiş ve suç işlememiş bireylerden oluşan 637 kişi ile yapmış olduğu çalışmada, cinsel ve şiddet suçlularının aleksitimi ölçeğinin duyguları tanımlamada zorluk alt ölçeğinde suç işlememiş katılımcılara göre önemli ölçüde daha yüksek puan aldığı görülmüş fakat elde edilen bulgular aleksitimi özelliklerinin cinsel suçlular arasında daha önce bildirildiği kadar yaygın olmayabileceğini yönünde olmuştur. Bununla birlikte, suç türlerine göre aleksitimi düzeylerini doğrudan inceleyen az sayıda çalışma bulunmaktadır. Hudson ve arkadaşlarının (1993) cinsel suçlular, şiddet suçluları ve kontroller ile gerçekleştirdikleri olumsuz duygulanım durumlarının deneyimi ve ifadesindeki farklılıkları, belirli duygu düzenleme stratejilerinin kullanımını, duygu düzenlemedeki güçlükleri ve aleksitimi düzeylerini inceleyen bir araştırmada, cinsel suçluların yetişkinlerin duygusal durumlarını tanımada yetersiz olduğu, şaşkınlık ile korku duygularını birbirine karıştırdığı ve duygusal uyaranlara en az duyarlılığı gösterdiği bulunmuştur. Duygusal yüz etiketleme görevlerinden elde edilen diğer dolaylı kanıtlar da cinsel saldırı ve aleksitimi arasındaki bağlantıyı desteklemektedir (Gery vd., 2009; Gillespie vd., 2018).

Literatürde hükümlülerin çocukluk çağı ruhsal travma ve empati düzeylerinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelendiği kısıtlı çalışma bulunurken aleksitimi düzeylerinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelendiği çalışmaya ise rastlanmamıştır. Hükümlülerin çocukluk çağı travma düzeyinin bazı değişkenler açısından incelendiği bir çalışmada (Yüksel ve Çifçi, 2017) hükümlülerin anne eğitim düzeyi arttıkça duygusal ihmalin; baba eğitim düzeyi arttıkça ise fiziksel ihmal ve toplam travma düzeyinin azaldığı görülmüştür. Hükümlü ve tutukluların suç türüne göre çocukluk çağı travması, kişilik inancı ve

dürtüsellik düzeylerinin incelendiği bir çalışmada, hükümlü ve tutukluların eğitim durumuna göre Çocukluk Çağı Travma Ölçeği toplam puan ortalamalarının farklılaştığı, ilkokul mezunlarının üniversite mezunlarından daha yüksek puanlara sahip olduğu; travma puan ortalamalarının ise medeni durumlarına göre farklılaşmadığı görülmüştür (Kılınç, 2018). Durmuş (2021), suça sürüklenmiş çocuklarda eğitime devam eden çocukların devam etmeyen çocuklara göre duygusal ihmal düzeylerinin daha yüksek olduğunu, travma ve alt boyut puanlarının yaşa göre farklılaşmadığını ve anne-baba eğitim durumunun yalnız duygusal ihmal alt boyutunda farklılık gösterdiğini bildirmiştir. Hükümlülerin dışında normal örnekleme ise Baylan (2019) yaş ve medeni duruma göre çocukluk çağı travmalarının farklılaşmadığını bildirmiştir. Bilim (2012)'nin yaptığı çalışmada, katılımcılardan ilköğretim mezunlarının, lise ve üniversite mezunlarından, lise mezunlarının ise üniversite mezunlarından daha fazla çocukluk çağı örselenme yaşantısı bildirdiği görülmüştür. Aydın ve İşmen (2003) eğitim düzeyi açısından örselenme yaşantılarının farklılaşp farklılaşmadığını incelediği araştırmada, ilkokul ve ortaokul mezunu olan erkekler üniversite mezunu erkeklere göre daha fazla örselenme yaşantısı bildirmiştir. Çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik sağlamlık ve depresyon belirtileri üzerine etkisi ile ilgili yapılan bir çalışmada, eğitim düzeyine göre çocukluk çağı travma, duygusal istismar ve ihmal, fiziksel ihmal ve cinsel istismar alt boyut puanlarının farklılaştığı ve eğitim düzeyi düşük olanların travma puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Aydın, 2018). Literatüre bakıldığında eğitim düzeyi ile çocukluk çağı travmalarının ilişkili olduğunu bildiren araştırmaların yanı sıra eğitim düzeyi ile çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını bildiren araştırmalar da bulunmaktadır (Baylan, 2019; Güleç vd., 2013; Şar vd., 2004). İstismar durumu hem düşük düzey eğitilmiş hem de yüksek düzey eğitilmiş ailelerde görülebilmekle birlikte yapılan bir araştırmada eğitimsiz ailelerin %40'ında istismar durumu görülürken eğitim düzeyi daha yüksek ailelerde bu oranın %17 olduğu görülmüştür (Demir, 2013). Paavilainen ve arkadaşlarının (2001) aile içinde çocuklara kötü muamelenin risk faktörleri üzerine yapmış olduğu çalışmada, anne-babanın eğitim düzeyinin çocuk istismarı için bir risk faktörü olduğu, eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte istismar riskinin azaldığı belirtilmiştir. Örsel ve arkadaşlarının (2011) yaptığı araştırmada anne-baba

eğitim durumu daha dūřuk olan ailelerde istismarın daha fazla gōrōldōđđ, annesi okuryazar olmayanların fiziksel istismar, duygusal ve fiziksel ihmal puanlarının; babası okuryazar olmayanların ise duygusal ve fiziksel ihmal puanlarının daha yōksek olduğu ve çocukluk ağı istismarı ile hayatın bōyōk bōlōmünün geçirildiği yer arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Benzer şekilde anne-baba eğitim dōzeyinin dūřuk olmasının ocuk ihmal ve istismarı için bir risk faktōr olduğuna yōnelik araştırmaların yanı sıra tam tersi bulgular da elde edilmiştir (Özgōn, 2019; Tōrkkan ve Odacı, 2018).

Yapılan literatōr incelemesinde ũlkemizde hōkōmlōlerin aleksitimi dōzeylerinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Yabancı kaynaklı literatōre bakıldığında hōkōmlōlerin dışında normal Őrneklemde aleksitiminin bazı demografik ve sosyokōltōrel bağıntıları arasındaki ilişkinin daha çok incelendiği gōrōlmüřtur. Őzellikle cinsiyet, yař ve eğitim gibi sosyo-demografik değişkenler ve bunların aleksitimi ile ilişkisi daha çok araştırılmıştır (Parry, 2012). Aleksitiminin yař değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığına yōnelik yapılan çalışmalarda zıt bulgular gōrōlmüřtur. Bazı araştırmalar yař ile aleksitimi arasında ilişki olduğunu, artan yař ile birlikte aleksitimi dōzeyinin arttığını (Mattila vd., 2006), bazıları genç yaştaki kişilerin daha fazla aleksitimik Őzelliklere sahip olduklarını (Baylan, 2019), bazıları ise aleksitiminin yař değişkenine gōre farklılaşmadığını (Bagby vd., 1994; Karaismailođlu vd., 2021) ifade etmektedir. Bu zıt bulgulara yōnelik çeşitli gōrōřler bulunmaktadır. Bunlardan ilki, yaşla birlikte aleksitiminin artmasının aslında yaşlı bireylerde aleksitiminin, fiziksel sağlığın bozulmasının bir sonucu olarak ikincil bir durum olabileceğidir. Bir diğerisi ise yaşlı bireylerde aleksitiminin bireylerin duyguları ifade etmenin desteklenmediği bir çağda bōyōmüř olmalarının getirisi olan bir durum olabileceğidir. Birbirine zıt sonuçların kesin nedenleri bilinmemekle birlikte, çalışmalardaki Őrneklem bōyōklōkleri, Őrneklemelerin klinik veya klinik olmayan yapıları, kōltōrel gruplardaki farklılıklar ile araştırmacıların yař ve ileri yař tanımlamalarındaki farklılıklar çalışmaların bulgularındaki bazı farklılıkları açıklayabilir (Lane vd., 1998; Parry, 2012). Yapılan araştırmalarda eğitim dōzeyleri farklı isimlendirilse de genel olarak bulgular eğitim dōzeyi dūřuk bireylerin eğitim

düzeyi yüksek bireylere oranla önemli ölçüde daha yüksek aleksitimi puanları aldığını göstermektedir (Lane vd., 1998; Parry, 2012; Salminen vd., 1999). Joukamaa ve arkadaşları (1999) tarafından yapılan bir çalışmada aleksitimi, cinsiyet, medeni durum, sosyal statü ve yerleşim yeri ile ilişkili bulunmamıştır. Özgün (2019) aleksitiminin yaşanan yerleşim yerine göre farklılık göstermediğini bildirmiştir. Bunun yanı sıra çocuklukta yaşamın geçirildiği yerin aleksitimiye etkilediğini ifade eden çalışmalar da bulunmaktadır (Türk, 1992; Yemez, 1991). Üniversite öğrencilerinde aleksitimik özellikler ile ruh sağlığı arasındaki ilişki üzerine yapılan bir çalışmada annesi okur-yazar olan ve olmayan öğrencilerin annesi ilköğretim, ortaokul, lise ya da üstü düzeyde eğitim görmüş olan öğrencilerden daha yüksek aleksitimik özellikler gösterdiği bulunmuştur (Türk, 1992). Uzun (2016)'nın aleksitimi, bağlanma stilleri ve obsesif kompulsif özellikler arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, annesi okur-yazar olmayan ve ilköğretim düzeyinde eğitim görmüş olanların aleksitimi puanlarının, annesi üniversite düzeyinde eğitim görmüş olanlardan; babası okur-yazar olmayanların aleksitimi puanlarının ise diğerlerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Psikosomatik, somatoform ve diğer bozukluklarda aleksitimi üzerine yapılan bir çalışmada, anne-babanın eğitim düzeyi ile aleksitimi arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür (Yemez, 1991). Lise öğrencilerinin aleksitimi düzeylerinin yalnızlık ve demografik değişkenler açısından incelendiği bir çalışmada, aleksitimi puanları anne eğitim durumuna göre farklılaşırken baba eğitim durumuna göre farklılaşmamaktadır (Bostan vd., 2020). Baylan (2019)'un yaptığı çalışmada ise, aleksitimi puan ortalamalarının eğitim durumu ve anne-babanın eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı bildirilmiştir. Batıgün ve Büyükşahin (2008), yapmış oldukları çalışmada aleksitimi puanlarının eğitim düzeyine göre farklılaştığını, ilköğretim-lise mezunu olanların, üniversite öğrencisi-mezunu olanlara göre daha yüksek aleksitimi puanlarına sahip olduğunu tespit etmiştir. Düşük eğitim seviyeleri ile aleksitimi arasındaki ilişkinin aleksitimik bireylerin eğitime devam etmeye yönelik bir arayışa girme ve bu yönde çaba gösterme olasılıklarının daha düşük olduğundan kaynaklanabileceği ifade edilmektedir (Lane vd., 1998; Salminen vd., 1999). Araştırmacılar, eğitim düzeyinin yüksek olması ile yüksek ekonomik statü ve duygusal istikrarın ilişkili olduğunu söylemektedir (Parry, 2012). Ülkemizde hükümlülerin aleksitimi düzeylerinin bazı

sosyo-demografik değişkenler açısında incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Hükümlüler dışında diğer popölasyonlarda da alektisiminin sosyo-demografik değişkenler açısından incelendiği kısıtlı sayıda çalışma olduğu görölmüştür.

Ülkemizde hükümlülerin empati düzeylerinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelendiği bir araştırmaya rastlanmamış olup araştırmalarda daha çok suça sürüklenmiş çocuklara odaklanıldığı görölmüştür. Yapılan literatür incelemesinde bazı sosyo-demografik değişkenlerin empati ile ilişkili olduğu bildirilmiştir (Sommerlad vd., 2021). Amerika'da gerçekleştirilen kapsamlı bir çalışmada, empatinin yaşla ters U şeklinde bir ilişkisi olduğu, genç yetişkinlikten itibaren empatinin artığı ve 60 yaşlarında zirve yaptıktan sonra düşüşe geçtiği bulunmuştur (Beadle ve De la Vega, 2019). Karakuş ve Tümkaya (2015), sınıf öğretmenlerinin empati becerilerinin yaş ve eğitim düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığını, lisans mezunu öğretmenlerin empati puan ortalamalarının eğitim enstitüsü mezunu öğretmenlerin empati puan ortalamalarından anlamlı olarak daha yüksek olduğunu, medeni duruma göre ise anlamlı şekilde farklılaşmadığını bildirmiştir. elik ve ağdaş (2010)'un okul öncesi eğitim öğretmenlerinin empatik eğilimlerini bazı değişkenler açısından incelediği çalışmada yaş, eğitim düzeyi ve medeni duruma göre öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinde anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır. Empatinin yaşla ilişkisi belirsiz olmakla birlikte gözlemlenen farklılıkların, nesillerin farklı erken yaşam deneyimlerine, farklı tecrübeler ve eğitim seviyelerine sahip olmasıyla ilişkili olabileceği söylenmiştir (Beadle ve De la Vega, 2019). Genel olarak araştırmalar yaşamın büyük bölümünün geçirildiği yerin empati puanlarında anlamlı bir fark yaratmadığını bildirmektedir (Acar ve Apak, 2017; Küçükkaragöz vd., 2011). Empati ve ebeveyn eğitim düzeyiyle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde ise; Dereli ve Aypay (2012) tarafından yapılan çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin empati düzeylerinde anne eğitim düzeyinin etkisi varken baba eğitim düzeyinin etkisi olmadığı, benzer şekilde etin (2008) ve Derman (2013)'ün çocukların empati becerilerinin anne eğitim düzeyine göre farklılaşırken baba eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı görölmektedir. Gürsoy (2015) ise çocukların empati düzeylerinin anne eğitim düzeyine göre farklılaşmazken baba eğitim düzeyine göre farklılaştığını bildirmiştir. Gülle (2015) tarafından beden

eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri ile yapılan bir araştırmada anne-babanın eğitim düzeyine göre empatik eğitimin farklılaşmadığı görülmüştür. Çalışmalardaki zıt bulguların empati çalışmalarının genellikle öğrenciler ve ergenler gibi belli gruplarla yapılmış olması, empatinin farklı ülke ve kültürlerde farklılık gösterebilmesi gibi sebeplerden kaynaklanıyor olabileceği bu nedenle empati ve ilişkili değişkenlerin belirli ortamlarda incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir (Sommerlad vd., 2021). Ülkemizde hükümlülerin empati düzeylerinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelendiği bir araştırmaya rastlanmamış olup hükümlüler dışında diğer poplasyonlarda da empatinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelendiği çalışmaların daha çok öğretmenler ve öğrenciler üzerine odaklandığı ve kısıtlı sayıda çalışma olduğu görülmüştür.

1.7. ARAşTIRMANIN AMACI

Ailenin ve çocukluk deneyimlerinin, özellikle de olumsuz aile yaşantılarının yetişkin davranışlarının gelişimi üzerindeki önemi birçok araştırma ile birlikte giderek artmaya devam etmektedir (Connolly ve Woollons, 2008). Çocukluk döneminde yaşanan olumsuz durumlar çocuğu birçok yönüyle etkilemektedir. Travmatik geçmişi olan kişilerin yetişkinlikte suç işlemeye yatkın olabileceği (Kılınç, 2018), empati eksikliğinin suç işleme üzerinde kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olduğu düşüncesi (Jolliffe ve Farrington, 2004; Roys, 1997) birçok araştırmaya konu olmuşken suçlularla ilgili aleksitimi üzerine ve suç tiplerine göre suçluların aleksitimi düzeylerini doğrudan inceleyen sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır (Gillespie vd., 2018). Literatüre bakıldığında ülkemizde hükümlüler ile yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu, yapılan çalışmaların da genellikle cinsel suç ve kasten öldürme suçlarına yoğunlaştığı ve hükümlülerin aleksitimi, empati ve çocukluk ağı travmatik yaşantı düzeylerini cinsel dokunulmazlığa ve malvarlığına karşı suç türlerine göre inceleyen bir çalışma bulunmadığı görülmüştür. Bu sebeple araştırmanın amacı cinsel dokunulmazlığa ve malvarlığına karşı suçlar sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan erkek hükümlülerin aleksitimi, empati ve çocukluk ağı travmatik yaşantı düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Ayrıca hükümlülerin bazı sosyo-demografik değişkenler açısından aleksitimi, empati ve çocukluk ağı travmatik yaşantılarının farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi

araştırmanın diğler amaçlarındandır. İstismara maruz kalanların duygularını sözlü olarak ifade etme ve empati kurmada daha çok zorlandıkları bildirilmiş olup (Güleç vd., 2012) çocukluk çağındaki travmatik yaşantıların birçok yönüyle bireyi etkileyebildiği görülmektedir. Bu sebeple araştırmanın diğler bir amacı; hükümlülerin çocukluk çağı travmaları ile aleksitimi, empati ilişkisini ve çocukluk çağı travmalarının aleksitimi ve empati puanlarını etkileyip etkilemediğini incelemektir. Bu araştırmanın hem ülkemizdeki literatüre katkı sağlayacağı ve gelecek araştırmalar için bir kaynak olacağı hem de hükümlülere yönelik rehabilite çalışmaları açısından önemli olabileceği düşünülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

2.1. KATILIMCILAR

Araştırmanın evrenini İstanbul ili Silivri 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda cinsel dokunulmazlığa ve malvarlığına karşı suçlardan hükümlü olarak bulunan yetişkin erkekler oluşturmaktadır. Araştırma evrenini oluşturan hükümlü sayısı, salgın hastalık (Covid-19) pandemi tedbirleri kapsamında izin ve tahliye süreçleri sebebiyle değişiklik göstermekle birlikte evrene ait yetişkin erkek hükümlü sayısı yaklaşık 2000'dir. Araştırmanın örneklemini ise amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen İstanbul ili Silivri 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda çocuğun cinsel istismarı, çocuğun nitelikli cinsel istismarı, cinsel taciz, cinsel saldırı gibi cinsel dokunulmazlığa ve hırsızlık, yağma, mala zarar verme, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık, suç eşyasının satın alınması veya kullanılması, karşılıksız yararlanma, bedelsiz senedi kullanma, hakkı olmayan yere tecavüz, ibadethanelere ve mezarlıklara zarar verme gibi malvarlığına karşı suçlar sebebiyle bulunan 18 yaşından büyük erkek hükümlüler oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme yöntemi; örnekleme dahil olacak kişilerin, derinlemesine araştırma yapılabilmesi için araştırmacı tarafından çalışmanın amacı kapsamında seçilmesidir (Ural ve Kılıç, 2006). Örnekleme oluşturulurken kullanılan dışlama ölçütleri: (a) okuma-yazma bilmemek, (b) ağır bir psikiyatrik/psikolojik (şizofreni, antisosyal kişilik bozukluğu, psikoz vb.) tanıya sahip olmak, (c) hükümlü ya da tutuklu olmak, (d) cinsel dokunulmazlığa ya da malvarlığına karşı suçlar dışında diğer suçlardan da hükümlü olmak olarak belirlenmiştir. Araştırmaya gönüllülük esasına dayalı olarak cinsel dokunulmazlığa ve malvarlığına karşı suçlardan hükümlü olarak cezaevinde bulunan toplam 317 hükümlü katılmıştır. Ölçekteki soruların büyük bölümünün boş bırakılması, ölçek sorularının hepsinde aynı şıkların işaretlenmesi gibi çeşitli sebeplerden dolayı veri setini bozan kişiler ise analize dahil edilmemiştir. Böylece araştırmanın örneklemini %49,2'si (n=156) cinsel dokunulmazlığa, %50,8'i (n=161) malvarlığına karşı suçlardan hükümlü olan 18-71 yaş aralığındaki 317 erkek hükümlü oluşturmaktadır. Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar sebebiyle cezaevinde

bulunan erkek hükümlülerin yaşlarının ortalaması 38,60 ve standart sapması 12,15 iken malvarlığına karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin yaşlarının 44,42 ve standart sapması 10,57'dir.

2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırma kapsamında kişisel bilgi formu, A Aleksitimi Ölçeği, Temel Empati Ölçeği (TEÖ) ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği (ÇÇRTÖ) kullanılarak hükümlülerin değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Hükümlülerin demografik bilgileri hakkında bilgi sahibi olmak amacı ile; yaş, medeni durum, eğitim durumu, cezaevine girmeden önce çalışma durumu ve mesleği, cezaevine girmeden önce ortalama aylık gelirleri, hayatlarının büyük kısmını geçirdikleri yer, cezaevine girmeden önce kiminle yaşadıkları, cezaevi öncesi hayatlarında ya da cezaevi süreçlerinde psikiyatrik tanı ve tedavi alıp almadığı, hükümlü olduğu suç türü, cezaevinde buldukları süre, daha önce cezaevine girme durumu, ilk kez hüküm giyme yaşı, anne babalarının eğitim ve evlilik durumu, sağ olup olmadıkları, anne babanın boşanmış olup olmadığı gibi sorularının sorulduğu, araştırmacı tarafından hazırlanmış olan 18 maddelik bir formdur (bkz. EK 4).

2.2.2. A Aleksitimi Ölçeği-28

Tatar ve arkadaşları tarafından 2017 yılında geliştirilen 28 maddelik öz bildirim türü bir ölçektir ve ölçek, her maddenin "1 = her zaman" ve "5 = hiçbir zaman" şeklinde puanlandığı beş dereceli Likert tipindedir. Ölçekte 2., 3., 4., 5., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 14., 15., 18., 19., 23., 24., 27., 28. maddeler toplam puanlar oluşturulurken ters puanlanmaktadır. Ölçek, Duygusal Bileşen (madde 2, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 14, 18, 24, 27, 28) ve Bilişsel Bileşen (madde 1, 6, 8, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26) olmak üzere iki ana boyuttan ve Duygusal Deneyimleri Çözme ve İfade Etme (madde 4, 5, 10, 11, 12, 14, 18, 24, 27, 28), Dışsal Odaklı Bilişsel Tarz (madde 13, 16, 21, 22, 25), Duyguları Bedenselleştirme Eğilimi (madde 8, 15, 17, 19, 23, 26), Düşsel Yaşam ve İmgeleme (madde 1, 6, 20), Dürtüsel Davranma (madde 2, 3, 7, 9) olarak beş faktörden oluşmaktadır (bkz. EK 5).

Yapılan güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları beş faktör için ilk uygulamada 0,59 ile 0,83 arasında, Duygusal ve Bilişsel Bileşenler için ise sırasıyla 0,83 ve 0,69, ölçek bütünü için ise 0,81 olarak hesaplanmıştır. İkinci uygulamada ise beş faktörün iç tutarlık katsayıları 0,62 ile 0,84 arasında, Duygusal ve Bilişsel Bileşenlerin sırasıyla 0,83 ve 0,70, ölçek bütünü için ise 0,82 olarak hesaplanmıştır (Tatar vd., 2017). Bu araştırma için ise ölçek bütünü Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı 0,73; Bilişsel alt boyutu için 0,75 ve Duygusal alt boyutu için bu katsayı 0,56 olarak elde edilmiştir.

2.2.3. Temel Empati Ölçeği

Empati düzeyini dört temel duygu (korku, üzüntü, öfke, mutluluk) çerçevesinde ölçmek için Jolliffe ve Farrington (2006) tarafından geliştirilen ve Topçu ve arkadaşları (2010) tarafından Türkçeye uyarlanan Temel Empati Ölçeği, 20 maddeden oluşmaktadır ve her maddenin “1 = Kesinlikle katılmıyorum” ve “5 = Kesinlikle katılıyorum” şeklinde puanlandığı beş dereceli Likert tipindedir. Ölçekte 1., 6., 7., 8., 13., 18., 19., 20. maddeler ters çevrilerek tekrar puanlanmaktadır (bkz. EK 6).

Ölçek, Duygusal Empati (madde 1, 2, 4, 5, 7, 8, 11, 13, 15, 17, 18) ve Bilişsel Empati (madde 3, 6, 8, 9, 10, 12, 14, 16, 19, 20) olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 100, en düşük puan 20'dir. Ölçekten alınacak yüksek puanlar empati düzeyinin yüksek olduğunu, düşük puanlar empati düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Yapılan güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları duygusal boyut için 0,76 ve bilişsel boyut için 0,80 olarak hesaplanmıştır (Topcu vd., 2010). Bu çalışmada ise ölçek bütünü için Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı 0,82; Bilişsel alt boyutu için 0,60 ve Duygusal alt boyutu için bu katsayı 0,85 olarak elde edilmiştir.

2.2.4. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği

Bernstein ve arkadaşları tarafından geliştirilen, Şar ve arkadaşları (2012) tarafından Türkçe'ye adaptasyon, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan ölçek, çocukluk çağı fiziksel, duygusal ve cinsel istismar ile fiziksel ve duygusal ihmali ve travma minimizasyonunu değerlendiren 28 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, her

maddenin “1 = Hiçbir zaman” ve “5 = Çok sık” şeklinde puanlandığı beş dereceli Likert tipindedir. Ölçekte 2., 5., 7., 13., 19., 26., 28. maddeler ters çevrilerek tekrar puanlanmaktadır. Ölçek, fiziksel istismar (madde 9, 11, 12, 15, 17), duygusal istismar (madde 3, 8, 14, 18, 25), cinsel istismar (madde 20, 21, 23, 24, 27), fiziksel ihmal (madde 1, 2, 4, 6, 26) ve duygusal ihmal (madde 5, 7, 13, 19, 28) olmak üzere beş boyuttan oluşmaktadır. Ölçek toplam puanı beş alt boyutun puanlarının toplamı ile elde edilmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 125, en düşük puan ise 25'tir. Alt boyutlardan alınabilecek en yüksek puan 25, en düşük puan ise 5'tir (bkz. EK 7).

Şar ve arkadaşları (2012) tarafından yapılan ölçeğin Türkçe'ye adaptasyon, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında, Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı tüm katılımcılar için 0,93, Gutmann yarım test katsayısı 0,97 ve ölçek toplam puanının iki hafta ara ile yapılan test-tekrar testinde korelasyon katsayısı ise 0,90 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutlar için korelasyon katsayıları ise fiziksel istismar ve duygusal istismar alt boyutları için 0,90, cinsel istismar alt boyutu için 0,73. fiziksel ihmal alt boyutu 0,77, duygusal ihmal alt boyutu için 0,85, minimizasyon için ise 0,71 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırma için ise ölçek bütünü Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,83; Fiziksel İhmal alt boyutu için 0,44; Cinsel İstismar alt boyutu için 0,87; Duygusal İstismar 0,76; Fiziksel İstismar 0,86 ve Duygusal İhmal 0,76 olarak elde edilmiştir.

2.3. UYGULAMA

Çalışma öncesi oluşturulan kişisel bilgi formu ve ilgili ölçekleri içeren anket formları, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Etik Kurul'una sunulmuş ve 14/10/2021 tarihi 08/10 karar sayısı ile kurul tarafından uygun bulunmuştur (bkz. EK 1). Aynı şekilde araştırmanın cezaevinde yürütülebilmesi için araştırmanın içeriği, amacı, kişisel bilgi formu ve ilgili ölçekleri içeren anket formları, T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne sunulmuş ve 10/11/2021 tarihi E-57292265-204.06.03-756/116007 sayı ile araştırmanın gerçekleştirilmesi uygun görülmüştür (bkz. EK 2). Ardından 01.12.2021-01.02.2021 tarihleri arasında Silivri 1 Nolu L tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda cinsel dokunulmazlığa ve malvarlığına karşı suçlar sebebiyle hükümlü olanlar arasından dışlama ölçütleri göz önünde

bulundurulacak belirlenen kişiler ile araştırma yürütülmüştür. Uygulama öncesi hükümlülere araştırmanın amacı, anketlerde verilen bilgilerin gizliliği, araştırmaya katılımın gönüllük esaslı olduğu, katılmama ya da araştırmayı yarım bırakma durumlarının herhangi bir yasal sorumluluğu olmadığı hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmaya katılımı gönüllü olarak kabul eden hükümlülere Bilgilendirilmiş Onam Formu (bkz. EK 3) imzalatılarak ölçekler dağıtılmıştır ve hükümlüler ölçek sorularını kendileri okuyup cevaplamışlardır. Bu süreç yaklaşık 45-50 dakika sürmüştür. Araştırma için 464 hükümlüye ulaşılmış olup araştırmaya katılmayı 434 hükümlü kabul etmiştir. Araştırmaya katılan 434 hükümlüden ölçekleri tamamlamadığı, belirli bir desende doldurduğu fark edilen 71, hem cinsel dokunulmazlığa hem de malvarlığına karşı suç işlemiş olduğu belirlenen 28, antisosyal kişilik bozukluğu, şizofreni, psikoz tanıları almış olan 16 ve formunun eksik olduğu anlaşılan 2 olmak üzere toplam 117 katılımcının ölçek formları ise araştırmadan çıkarılmıştır.

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin analizinde SPSS 26.0 (Statistical Package of Social Sciences) kullanılmıştır. Uygulamada 434 hükümlüden veri elde edilmiştir. Ancak katılımcılar içerisinden ölçekleri tamamlamadığı, belirli bir desende doldurduğu fark edilen 71, hem cinsel dokunulmazlığa hem de mal varlığına karşı suç işlemiş olduğu belirlenen 28, antisosyal kişilik bozukluğu, şizofreni, psikoz tanıları almış olan 16 ve formunun eksik olduğu anlaşılan 2 olmak üzere toplam 117 kişi veri setinden çıkarılmış ve çalışmaya 317 kişi üzerinden devam edilmiştir. Verilerin analizinden önce çalışmada normal dağılım varsayımı çalışmada kullanılan ölçek ve alt boyut toplam puan z skorlarının ± 3 arasında, eğiklik ve basıklık değerlerinin standart hatalarına bölünmesiyle elde edilen değerlerin $\pm 1,96$ aralığında, ortalama, mod ve medyan değerleri birbirine yakın olup olmamasına ve kutu, histogram, yaprak ve gövde grafiklerine göre incelenmiştir (Güriş ve Astar, 2015). Gözlem sayısının yeterli olması ve incelemeler sonucunda dağılımların normal dağılım sergilediğinin görülmesi ile verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır. Öncelikle sosyo-demografik değişkenlerin frekans analizi yapılarak sayı ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklerden elde edilen ölçek toplam ve alt boyut toplam puanlarının güvenilirlik analizleri ve betimleyici istatistikleri hesaplanmıştır.

Gruplar arası farkların hesaplanması amacıyla ANOVA, Kruskal Wallis H Testi ve Bağımsız Örneklem t-Testi kullanılmıştır. Varyansların homojenliği varsayımı Levene testi ile incelenmiştir. Varyansların homojen olmadığı durumlarda varyanslar homojen olmadığından kullanılan t testi ve Welch testi istatistikleri kullanılmıştır. Normallik varsayımının yanında, parametrik testlerin kullanılabilmesi için grup sayılarının 30'dan yüksek olması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2004). Parametrik test varsayımlarının karşılanmadığı durumlarda parametrik olmayan testler tercih edilmiştir. Post hoc için varyanslar homojen olduğu durumlarda Scheffe testi; varyansların homojen olmadığı durumlarda ise Tamhane T2 testi kullanılmıştır. Ölçek puanları arasındaki ilişkilerde Pearson Korelasyon Analizi ve çocukluk çağı ruhsal travma toplam ve alt boyut puanlarının aleksitimi ve empati üzerindeki yordayıcı rolünün incelenmesi için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi kullanılmıştır.

Demografik verilerin dağılımında hücelere düşen kişi sayısının az olması nedeniyle, hayatın büyük bölümünün geçirildiği yer için köy ve kasaba kategorileri köy-kasaba olarak; cezaevi öncesinde birlikte yaşanan kişiler için arkadaş ve diğer kategorileri ise diğer olarak birleştirilmiştir. Yaş değişkeni, örneklemin yetişkinlerden oluşmuş olması da göz önüne alınarak hücelere eşit sayıya yakın sayının atanması için 18-30 yaş, 31-50 yaş ve 50-71 yaş olarak gruplandırılmıştır.

2.5. SONUÇLAR

Bu bölümde çalışmanın amaçları kapsamında elde edilen verilerin analiz sonuçlarına yer verilmiştir ve sonuçlar yorumlanmıştır.

2.5.1. Betimleyici Verilerin Analizi

Bu bölümde betimleyici verilere yer verilmiştir. Hükümlülerin demografik özelliklerine yönelik yüzde ve frekans değerleri ile araştırmada kullanılan ölçeklerin ortalama, standart sapma ve en küçük-en büyük değerleri verilmiştir.

Tablo 1. Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar Sebebiyle Cezaevinde Bulunan Erkek Hükümlülerin Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Dağılımı

Değişken	Kategori	n	%
Yaş	18-30 yaş	50	32,1
	31-50	77	49,4
	51-71	29	18,6
Toplam		156	100,0

Medeni Durum	Evli	49	31,4
	Bekar	81	51,9
	Boşanmış	25	16
	Eşi vefat etmiş	1	0,6
Toplam		156	100,0
Eğitim Durumu	Okur-yazar	3	1,9
	İlkokul	40	25,6
	Ortaokul	60	38,5
	Lise	41	26,3
	Üniversite ve üstü	12	7,7
Toplam		156	100,0
Cezaevi öncesi çalışma durumu	Çalışan	145	92,9
	Çalışmayan	11	7,1
Toplam			100,0
Gelir Durumu	Geliri olmayan	6	3,8
	2324 TL ve altı	60	38,5
	2325-5000 TL arası	56	35,9
	5001 TL ve üstü	34	21,8
Toplam		154	100,0
Hayatın büyük bölümünün geçirildiği yer	Köy-Kasaba	16	10,3
	İlçe	18	11,5
	Şehir	12	7,7
	Büyükşehir	110	70,5
Toplam		156	100,0
Cezaevi öncesinde birlikte yaşanan kişiler	Aile	139	89,1
	Yalnız	14	9,0
	Diğer	3	1,9
Toplam		156	100,0
Psikiyatrik tanı alma durumu	Evet	7	4,5
	Hayır	149	95,5
Toplam		156	100,0
Psikiyatrik/psikolojik tedavi görme durumu	Evet	9	5,8
	Hayır	147	94,2
Toplam		156	100,0
Annenin hayatta olma durumu	Evet	119	76,3
	Hayır	47	23,7
Toplam		156	100,0
Babanın hayatta olma durumu	Evet	94	60,3
	Hayır	62	39,7
Toplam		156	100,0
Annenin eğitim durumu	Okur-yazar değil	52	33,3
	Okuryazar	23	14,7
	İlkokul	60	38,5
	Ortaokul	12	7,7
	Lise	7	4,5
	Üniversite	2	1,3
Toplam		156	100,0
Babanın eğitim durumu	Okur-yazar değil	22	14,1
	Okuryazar	25	16,0
	İlkokul	71	45,5

	Ortaokul	20	12,8
	Lise	13	8,3
	Üniversite	5	3,2
Toplam		156	100,0
Anne baba evlilik durumu	Evli	147	94,2
	Boşanmış	9	5,8
Toplam		156	100,0
Daha önce ceza evine girme durumu	Evet	64	41,0
	Hayır	92	59,0
Toplam		156	100,0

Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin sosyo-demografik değişkenler açısından dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Araştırmaya katılanların %49,2’sini oluşturan (n=156) cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin %31,4’ü (n=49) evli, %51,9’u bekar (n=81), %16’sı boşanmış, %0,6’sı (n=1) ise eşinin vefat etmiş olduğunu bildirmiştir. Hükümlülerden %1,9’u (n=3) okuryazar, %25,6’sı (n=40) ilkokul, %38,5’i (n=60) ortaokul, %26,3’ü (n=41) lise, %7,7’si (n=12) üniversite ve üstü eğitim düzeyine sahiptir. Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin %92,9’u (n=145) cezaevine girmeden önce çalıştığını bildirirken %7,1’i (n=11) çalışmadığını bildirmiştir. Hükümlülerden %3,8’i (n=6) cezaevine girmeden önce geliri olmadığını bildirirken %38,5’i (n=60) 2324 TL ve altı, %35,9’u (n=56) 2325-5000 TL arası, %21,8’i ise 5001 TL ve üstü gelire sahiptir. Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin %10,3’ü (n=16) köy/kasabada, %11,5’i (n=18) ilçede, %7,7’si (n=12) şehirde, %70,5’i (n=110) büyükşehirde hayatlarının büyük bölümü geçirmişlerdir. Hükümlülerden %89,1’i (n=139) cezaevi öncesinde ailesiyle, %9’u (n=14) yalnız, %1,9’u diğer kişiler ile yaşamaktadır. Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin %4,5’i (n=7) cezaevi öncesi hayatlarında ya da cezaevi süreçlerinde psikiyatrik bir tanı alırken %95,5’i (n=149) ise psikiyatrik bir tanı almamış olup %5,8’i (n=9) cezaevi öncesi hayatlarında ya da cezaevi süreçlerinde psikiyatrik/psikolojik bir tedavi görmediğini, %94,2’si (n=147) ise herhangi bir tedavi görmediğini bildirmiştir. Hükümlülerin %76,3’ünün (n=119) annesi hayatta %23,7’sinin (n=47) ise annesi hayatta değil iken %60,3’ünün (n=94)

babası hayatta %39,7'sinin (n=62) babası hayatta değildir. Hükümlülerden %33,3'ünün (n=52) annesi okur-yazar değil, %14,7'sinin (n=23) okur-yazar, %38,5'inin (n= 60) ilkokul, %7,7'sinin (n=12) ortaokul, %4,5'inin (n=7) lise, %1,3'ünün (n=2) üniversite mezunudur. Hükümlülerden %14,1'inin (n=22) babası okur-yazar değil, %16'sının (n=25) okur-yazar, %45,5'inin (n=71) ilkokul, %12,8'inin (n=20) ortaokul, %8,3'ünün (n=13) lise, %3,2'sinin (n=5) üniversite mezunudur. Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin %94,2'sinin (n=147) anne babası evli, %5,8'inin (n=9) anne babası boşanmıştır. Hükümlülerden %41'i (n=64) daha önce cezaevine girmişken %59'u (n=92) ilk kez cezaevine girmiştir (Bkz. Tablo 1).

Tablo 2. Malvarlığına Karşı Suçlar Sebebiyle Cezaevinde Bulunan Erkek Hükümlülerin Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Dağılımı

Değişken	Kategori	n	%
Yaş	18-30 yaş	19	11,8
	31-50	98	60,9
	51-71	44	27,3
Toplam		161	100,0
Medeni Durum	Evli	73	45,5
	Bekar	37	23,0
	Boşanmış	47	29,2
	Eşi vefat etmiş	4	2,5
Toplam		161	100,0
Eğitim Durumu	Okur-yazar	7	4,3
	İlkokul	55	34,2
	Ortaokul	43	26,7
	Lise	37	26,3
	Üniversite ve üstü	19	11,8
Toplam		161	100,0
Cezaevi öncesi çalışma durumu	Çalışan	152	94,4
	Çalışmayan	9	5,6
Toplam		161	100,0
Gelir Durumu	Geliri olmayan	10	6,2
	2324 TL ve altı	36	22,4
	2325-5000 TL arası	70	43,5
	5001 TL ve üstü	45	28,0
Toplam		161	100,0
Hayatın büyük bölümünün geçirildiği yer	Köy-Kasaba	8	5,0
	İlçe	13	8,1
	Şehir	30	18,6
	Büyükşehir	110	68,3
Toplam		161	100,0
Cezaevi öncesinde birlikte yaşanan kişiler	Aile	135	83,9
	Yalnız	21	13,0

	Diğer	5	3,1
Toplam		161	100,0
Psikiyatrik tanı alma durumu	Evet	7	4,3
	Hayır	154	95,7
Toplam		161	100,0
Psikiyatrik tedavi görme durumu	Evet	12	7,5
	Hayır	149	92,5
Toplam		161	100,0
Annenin hayatta olma durumu	Evet	101	62,7
	Hayır	60	37,3
Toplam		161	100,0
Babanın hayatta olma durumu	Evet	63	39,1
	Hayır	98	60,9
Toplam		161	100,0
Annenin eğitim durumu	Okur-yazar değil	57	35,4
	Okuryazar	30	18,8
	İlkokul	49	30,4
	Ortaokul	10	6,2
	Lise	12	7,5
	Üniversite	3	1,9
Toplam		161	100,0
Babanın eğitim durumu	Okur-yazar değil	19	11,8
	Okuryazar	34	21,1
	İlkokul	63	39,1
	Ortaokul	15	9,3
	Lise	17	10,6
	Üniversite	13	8,1
Toplam		161	100,0
Anne baba evlilik durumu	Evli	147	91,3
	Boşanmış	14	8,7
Toplam		161	100,0
Daha önce ceza evine girme durumu	Evet	123	76,4
	Hayır	38	23,6
Toplam		161	100,0

Malvarlığına karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin sosyo-demografik değişkenler açısından dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Araştırmaya katılanların %50,8’ini oluşturan (n=161) malvarlığına karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin %45,5’i (n=73) evli, %23’ü bekar (n=37), %29’u (n=47) boşanmış, %2,5’i (n=4) ise eşinin vefat etmiş olduğunu bildirmiştir. Hükümlülerden %4,3’ü (n=7) okuryazar, %34,2’si (n=55) ilkokul, %26,7’si (n=43) ortaokul, %26,3’ü (n=37) lise, %11,8’i (n=19) üniversite ve üstü eğitim düzeyine sahiptir. Malvarlığına karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin %94,4’ü (n=152) cezaevine girmeden önce çalıştığını bildirirken %5,6’sı (n=9) çalışmadığını bildirmiştir. Hükümlülerden %6,2’si (n=10) cezaevine

girmeden önce geliri olmadığını bildirirken %22,4'ü (n=36) 2324 TL ve altı, %43,5'i (n=70) 2325-5000 TL arası, %28'i (n=45) ise 5001 TL ve üstü gelire sahiptir. Malvarlığına karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin %5'i (n=8) köy/kasabada, %8,1'i (n=13) ilçede, %18,6'sı (n=30) şehirde, %68,3'ü (n=110) büyükşehirde hayatlarının büyük bölümü geçirmişlerdir. Hükümlülerden %83,9'u (n=135) cezaevi öncesinde ailesiyle, %13'ü (n=21) yalnız, %3,1'i (n=5) diğer kişiler ile yaşamaktadır. Malvarlığına karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin %4,3'ü (n=7) cezaevi öncesi hayatlarında ya da cezaevi süreçlerinde psikiyatrik bir tanı alırken %95,7'si (n=154) ise psikiyatrik bir tanı almamış olup %7,5'i (n=12) cezaevi öncesi hayatlarında ya da cezaevi süreçlerinde psikiyatrik/psikolojik bir tedavi görmediğini, %92,5'i (n=149) ise herhangi bir tedavi görmediğini bildirmiştir. Hükümlülerin %62,7'sinin (n=101) annesi hayatta %37,3'ünün (n=60) ise annesi hayatta değil iken %39,1'inin (n=63) babası hayatta %60,9'unun (n=98) babası hayatta değildir. Hükümlülerden %35,4'ünün (n=57) annesi okur-yazar değil, %18,8'inin (n=30) okur-yazar, %30,4'ünün (n= 49) ilkokul, %6,2'sinin (n=10) ortaokul, %7,5'inin (n=12) lise, %1,9'unun (n=3) annesi üniversite mezunudur. Hükümlülerden %11,8'inin (n=19) babası okur-yazar değil, %21,1'inin (n=34) okur-yazar, %39,1'inin (n=63) ilkokul, %9,3'ünün (n=15) ortaokul, %10,6'sının (n=17) lise, %8,1'inin (n=13) babası üniversite mezunudur. Malvarlığına karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin %91,3'ünün (n=147) anne babası evli, %8,7'sinin (n=14) anne babası boşanmıştır. Hükümlülerden %76,4'ü (n=123) daha önce cezaevine girmişken %23,6'sı (n=38) ilk kez cezaevine girmiştir (Bkz. Tablo 2).

Tablo 3. Açık Uçlu Sosyo-Demografik Özellikler İçin Betimleyici İstatistikler

Değişkenler	n	En Küçük Değer	En Büyük Değer	Ort.	ss
Yaş (C)	156	18	71	38,60	12,15
İlk Hüküm Yaşı (C)	156	12	65	29,15	12,68
Cezaevi Süresi (C)	141	8	180	63,34	36,22
Yaş (M)	161	23	71	44,42	10,57
İlk Hüküm Yaşı (M)	161	13	64	32,56	11,22
Cezaevi Süresi (M)	155	1	184	38,72	38,45

C: Cinsel Suçlar; M: Malvarlığına Karşı Suçlar

Tablo 3’de açık uçlu sosyo-demografik özellikler için ortalama, standart sapma ile en küçük-en büyük değerleri verilmiştir.

Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin (n=156) yaşlarının en küçük değeri 18, en büyük değeri 71 iken, ortalaması 38,60, standart sapması 12,15 olarak bulunmuştur. Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin (n=156) ilk hüküm yaşlarının en küçük değeri 12, en büyük değeri 65 iken, ortalaması 29,15 standart sapması 12,68’tir. Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin (n=141) cezaevinde buldukları sürelerin yaşlarının en küçük değeri 8, en büyük değeri 180 ay iken, ortalaması 63,34 standart sapması 36,22 olarak bulunmuştur. Malvarlığına karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin (n=161) yaşlarının en küçük değeri 23, en büyük değeri 71 iken, ortalaması 44,42, standart sapması 10,57 olarak bulunmuştur. Malvarlığına karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin (n=161) ilk hüküm yaşlarının en küçük değeri 13, en büyük değeri 64 iken, ortalaması 32,56, standart sapması 11,22’dir. Malvarlığına karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin (n=155) cezaevinde buldukları sürelerin en küçük değeri 1, en büyük değeri 184 ay iken, ortalaması 38,72, standart sapması 38,45 olarak bulunmuştur.

Tablo 4. Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği İçin Betimleyici İstatistikler

Ölçekler	Min.	Maks.	Ort.	ss.
Temel Empati Ölçeği	40,00	99,00	70,74	10,07
TEÖ- Bilişsel	10,00	45,00	33,75	6,05
TEÖ- Duygusal	18,00	54,00	36,99	6,17
A Aleksitimi Ölçeği	30,00	94,00	59,87	14,65
AAÖ- Bilişsel	14,00	50,00	25,68	6,42
AAÖ- Duygusal	14,00	62,00	34,19	11,27
Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği	32,00	102,00	48,23	12,63
ÇÇRTÖ-Fiziksel İstismar	5,00	25,00	6,87	3,69
ÇÇRTÖ-Duygusal İstismar	5,00	22,00	7,39	3,62
ÇÇRTÖ-Cinsel İstismar	5,00	25,00	5,89	2,65
ÇÇRTÖ-Fiziksel İhmal	5,00	19,00	7,78	2,87
ÇÇRTÖ-Duygusal İhmal	5,00	25,00	10,81	4,84

Tablo 4'te Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği için ortalama, standart sapma ile en küçük-en büyük değerleri verilmiştir.

Çalışmaya katılan 317 hükümlünün TEÖ toplam puan ortalaması 70,74 ve standart sapması 10,07 olarak hesaplanmıştır. Hükümlüler bu ölçekte en küçük 40 ve en büyük 99 puan almıştır. TEÖ bilişsel alt boyutu için hükümlülerin toplam puan ortalaması 33,75 ve standart sapma değeri 6,05 olarak bulunmuştur. Hükümlüler TEÖ bilişsel alt boyutunda en küçük 10 ve en büyük 45 puan almıştır. TEÖ duygusal alt boyutu için ise en küçük ve en büyük değer, sırasıyla 18 ve 54'tür. Hükümlülerin duygusal alt boyut toplam puan ortalaması 36,99, standart sapması 6,17 olarak hesaplanmıştır. Hükümlülerin AAÖ toplam puan ortalaması 59,87 ve standart sapması 14,65 olarak hesaplanmıştır. Hükümlüler bu ölçekte en küçük 30 ve en büyük 94 puan almıştır. AAÖ bilişsel alt boyutu için hükümlülerin toplam puan ortalaması 25,68, standart sapması 6,42 olarak bulunmuştur. Hükümlüler AAÖ bilişsel alt boyutunda en küçük 14 ve en büyük 50 puan almıştır. AAÖ duygusal alt boyutu için ise en küçük ve en büyük değer, sırasıyla 14 ve 62'dir. Hükümlülerin duygusal alt boyut toplam puan ortalaması 34,19, standart sapması 11,27 olarak hesaplanmıştır. Hükümlülerin ÇÇRTÖ ölçek toplam puan ortalaması 48,23 ve standart sapması 12,63 olarak belirlenmiştir. Hükümlüler bu ölçekte en küçük 32 ve en büyük 102 puan almıştır. ÇÇRTÖ Fiziksel İstismar alt boyut toplam puan ortalaması 6,87 ve standart sapması 3,69 olan ilgili alt boyutta hükümlüler en küçük 5 ve en büyük 25 puan almıştır. Alt boyut toplam puan ortalaması 7,39 ve standart sapması 3,62 olan Duygusal İstismar alt boyutunda hükümlüler en küçük 5 ve en büyük 22 puan almıştır. Cinsel İstismar alt boyut toplam puan ortalaması 5,89 ve standart sapması 2,65 olan ilgili alt boyutta hükümlüler en küçük 5 ve en büyük 25 puan almıştır. Fiziksel İhmal alt boyutta hükümlüler en küçük 5 ve en büyük 19 puan alırken, ölçek puan ortalaması 7,78 ve standart sapması 2,87 olarak hesaplanmıştır. Son olarak hükümlülerin Duygusal İhmal alt boyut toplam puan ortalaması 10,81; standart sapması 4,84'tür. İlgili alt boyutta hükümlüler en küçük 5 ve en büyük 25 puan almıştır (Bkz. Tablo 4).

2.5.2. Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanları ile Açık Uçlu Demografik Özellikler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu bölümde, Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği puanları ile açık uçlu demografik özellikler (ilk hüküm yaşı ve cezaevinde bulunma süresi) arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik Pearson Korelasyon Analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 5. Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanları ile İlk Hüküm Yaşı ve Cezaevinde Bulunma Süresi Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler	İlk Hüküm Yaşı(C)	Cezaevi Bulunma Süresi(C)	İlk Hüküm Yaşı(M)	Cezaevi Bulunma Süresi(M)
1. TEÖ	-0,01	0,05	0,08	-0,11
2. Duygusal	0,07	0,08	0,12	-0,13
3. Bilişsel	-0,08	0,00	0,09	-0,04
4. AAÖ	-0,01	0,03	-0,09	0,07
5. Bilişsel	0,07	-0,05	-0,07	0,09
6. Duygusal	-0,05	0,07	-0,09	0,05
7. ÇÇRTÖ	-0,03	0,10	-0,16*	0,12
8. Fiziksel İstismar	-0,10	0,06	-0,08	0,12
9. Duygusal İstismar	-0,02	0,09	-0,17*	0,05
10. Cinsel İstismar	-0,07	0,10	-0,28**	0,30**
11. Fiziksel İhmal	0,03	0,20*	-0,13	-0,04
12. Duygusal İhmal	0,02	0,08	-0,09	0,08

*p<,05; **p<,01; C: Cinsel Suçlar; M: Malvarlığına Karşı Suçlar

Tablo 5'te Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanları ile İlk Hüküm Yaşı ve Cezaevinde Bulunma Süresi arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik Pearson Korelasyon Analizi sonuçları verilmiştir.

Cezaevinde Bulunma Süresi(C) Fiziksel İhmal ($r= 0,20$; $p<0,05$) alt boyut puanları arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. İlk Hüküm Yaşı(M) ile ÇÇRTÖ toplam ($r= -0,16$; $p<0,05$), Duygusal İstismar ($r= -0,17$; $p<0,05$) alt boyut puanları arasında negatif yönlü zayıf düzeyde; Cinsel İstismar ($r= -0,28$; $p<0,05$) alt boyut puanı arasında ise negatif yönlü orta düzeyde

istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Cezaevinde Bulunma Süresi(M) ile Cinsel İstismar ($r= 0,30$; $p<0,01$) alt boyut puanı arasında pozitif yönlü orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Diğer değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

2.5.3. Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanlarının Suç Türü ve Bazı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu bölümde, Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği puanlarının suç türüne ve bazı demografik değişkenlere (yaş, medeni durum, eğitim durumu, hayatın büyük bölümünün geçirildiği yer, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu) göre incelenmesine yönelik analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 6. Hükümlülerin Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puan Ortalamalarının Suç Türlerine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Suç Türü	n	Ort.	ss	t	sd	p																																																																																																				
A Aleksitimi Ölçeği	Cinsel	156	62,67	14,31	3,403	315	0,001**																																																																																																				
	Malvarlığı	161	57,16	14,52				AAÖ- Bilişsel	Cinsel	156	27,09	6,67	3,931	315	0,000**	Malvarlığı	161	24,31	5,88	AAÖ- Duygusal	Cinsel	156	35,58	11,16	2,176	315	0,030**	Malvarlığı	161	32,84	11,25	Temel Empati Ölçeği	Cinsel	156	69,78	10,13	-1,685	315	0,093	Malvarlığı	161	71,68	9,96	TEÖ- Duygusal	Cinsel	156	36,69	6,11	-0,874	315	0,383	Malvarlığı	161	37,29	6,24	TEÖ- Bilişsel	Cinsel	156	33,09	6,21	-1,913	315	0,057	Malvarlığı	161	34,39	5,84	Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği	Cinsel	156	48,87	12,48	0,902	315	0,377	Malvarlığı	161	47,61	12,77	ÇÇRTÖ- Fiziksel İstismar	Cinsel	156	6,91	3,40	0,188	315	0,851	Malvarlığı	161	6,83	3,97	ÇÇRTÖ- Duygusal İstismar	Cinsel	156	7,53	3,41	0,682	315	0,496	Malvarlığı	161	7,25	3,81	ÇÇRTÖ- Cinsel İstismar	Cinsel	156	6,37
AAÖ- Bilişsel	Cinsel	156	27,09	6,67	3,931	315	0,000**																																																																																																				
	Malvarlığı	161	24,31	5,88				AAÖ- Duygusal	Cinsel	156	35,58	11,16	2,176	315	0,030**	Malvarlığı	161	32,84	11,25	Temel Empati Ölçeği	Cinsel	156	69,78	10,13	-1,685	315	0,093	Malvarlığı	161	71,68	9,96	TEÖ- Duygusal	Cinsel	156	36,69	6,11	-0,874	315	0,383	Malvarlığı	161	37,29	6,24	TEÖ- Bilişsel	Cinsel	156	33,09	6,21	-1,913	315	0,057	Malvarlığı	161	34,39	5,84	Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği	Cinsel	156	48,87	12,48	0,902	315	0,377	Malvarlığı	161	47,61	12,77	ÇÇRTÖ- Fiziksel İstismar	Cinsel	156	6,91	3,40	0,188	315	0,851	Malvarlığı	161	6,83	3,97	ÇÇRTÖ- Duygusal İstismar	Cinsel	156	7,53	3,41	0,682	315	0,496	Malvarlığı	161	7,25	3,81	ÇÇRTÖ- Cinsel İstismar	Cinsel	156	6,37	3,19	3,168 ^a	250,990	0,002*								
AAÖ- Duygusal	Cinsel	156	35,58	11,16	2,176	315	0,030**																																																																																																				
	Malvarlığı	161	32,84	11,25				Temel Empati Ölçeği	Cinsel	156	69,78	10,13	-1,685	315	0,093	Malvarlığı	161	71,68	9,96	TEÖ- Duygusal	Cinsel	156	36,69	6,11	-0,874	315	0,383	Malvarlığı	161	37,29	6,24	TEÖ- Bilişsel	Cinsel	156	33,09	6,21	-1,913	315	0,057	Malvarlığı	161	34,39	5,84	Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği	Cinsel	156	48,87	12,48	0,902	315	0,377	Malvarlığı	161	47,61	12,77	ÇÇRTÖ- Fiziksel İstismar	Cinsel	156	6,91	3,40	0,188	315	0,851	Malvarlığı	161	6,83	3,97	ÇÇRTÖ- Duygusal İstismar	Cinsel	156	7,53	3,41	0,682	315	0,496	Malvarlığı	161	7,25	3,81	ÇÇRTÖ- Cinsel İstismar	Cinsel	156	6,37	3,19	3,168 ^a	250,990	0,002*																				
Temel Empati Ölçeği	Cinsel	156	69,78	10,13	-1,685	315	0,093																																																																																																				
	Malvarlığı	161	71,68	9,96				TEÖ- Duygusal	Cinsel	156	36,69	6,11	-0,874	315	0,383	Malvarlığı	161	37,29	6,24	TEÖ- Bilişsel	Cinsel	156	33,09	6,21	-1,913	315	0,057	Malvarlığı	161	34,39	5,84	Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği	Cinsel	156	48,87	12,48	0,902	315	0,377	Malvarlığı	161	47,61	12,77	ÇÇRTÖ- Fiziksel İstismar	Cinsel	156	6,91	3,40	0,188	315	0,851	Malvarlığı	161	6,83	3,97	ÇÇRTÖ- Duygusal İstismar	Cinsel	156	7,53	3,41	0,682	315	0,496	Malvarlığı	161	7,25	3,81	ÇÇRTÖ- Cinsel İstismar	Cinsel	156	6,37	3,19	3,168 ^a	250,990	0,002*																																
TEÖ- Duygusal	Cinsel	156	36,69	6,11	-0,874	315	0,383																																																																																																				
	Malvarlığı	161	37,29	6,24				TEÖ- Bilişsel	Cinsel	156	33,09	6,21	-1,913	315	0,057	Malvarlığı	161	34,39	5,84	Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği	Cinsel	156	48,87	12,48	0,902	315	0,377	Malvarlığı	161	47,61	12,77	ÇÇRTÖ- Fiziksel İstismar	Cinsel	156	6,91	3,40	0,188	315	0,851	Malvarlığı	161	6,83	3,97	ÇÇRTÖ- Duygusal İstismar	Cinsel	156	7,53	3,41	0,682	315	0,496	Malvarlığı	161	7,25	3,81	ÇÇRTÖ- Cinsel İstismar	Cinsel	156	6,37	3,19	3,168 ^a	250,990	0,002*																																												
TEÖ- Bilişsel	Cinsel	156	33,09	6,21	-1,913	315	0,057																																																																																																				
	Malvarlığı	161	34,39	5,84				Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği	Cinsel	156	48,87	12,48	0,902	315	0,377	Malvarlığı	161	47,61	12,77	ÇÇRTÖ- Fiziksel İstismar	Cinsel	156	6,91	3,40	0,188	315	0,851	Malvarlığı	161	6,83	3,97	ÇÇRTÖ- Duygusal İstismar	Cinsel	156	7,53	3,41	0,682	315	0,496	Malvarlığı	161	7,25	3,81	ÇÇRTÖ- Cinsel İstismar	Cinsel	156	6,37	3,19	3,168 ^a	250,990	0,002*																																																								
Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği	Cinsel	156	48,87	12,48	0,902	315	0,377																																																																																																				
	Malvarlığı	161	47,61	12,77				ÇÇRTÖ- Fiziksel İstismar	Cinsel	156	6,91	3,40	0,188	315	0,851	Malvarlığı	161	6,83	3,97	ÇÇRTÖ- Duygusal İstismar	Cinsel	156	7,53	3,41	0,682	315	0,496	Malvarlığı	161	7,25	3,81	ÇÇRTÖ- Cinsel İstismar	Cinsel	156	6,37	3,19	3,168 ^a	250,990	0,002*																																																																				
ÇÇRTÖ- Fiziksel İstismar	Cinsel	156	6,91	3,40	0,188	315	0,851																																																																																																				
	Malvarlığı	161	6,83	3,97				ÇÇRTÖ- Duygusal İstismar	Cinsel	156	7,53	3,41	0,682	315	0,496	Malvarlığı	161	7,25	3,81	ÇÇRTÖ- Cinsel İstismar	Cinsel	156	6,37	3,19	3,168 ^a	250,990	0,002*																																																																																
ÇÇRTÖ- Duygusal İstismar	Cinsel	156	7,53	3,41	0,682	315	0,496																																																																																																				
	Malvarlığı	161	7,25	3,81				ÇÇRTÖ- Cinsel İstismar	Cinsel	156	6,37	3,19	3,168 ^a	250,990	0,002*																																																																																												
ÇÇRTÖ- Cinsel İstismar	Cinsel	156	6,37	3,19	3,168 ^a	250,990	0,002*																																																																																																				

	Malvarlığı	161	5,43	1,90			
ÇÇRTÖ- Fiziksel İhmal	Cinsel	156	7,85	2,89	0,409	315	0,680
	Malvarlığı	161	7,72	2,85			
ÇÇRTÖ- Duygusal İhmal	Cinsel	156	10,74	4,85	-0,254	315	0,800
	Malvarlığı	161	10,88	4,85			

*p<,05; **p<,01; ^a: Varyanslar Eşit Olmadığında Kullanılan t İstatistiği

Tablo 6’da Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği puan ortalamalarının suç türüne göre karşılaştırılmasına ilişkin Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçları verilmiştir.

A Aleksitimi Ölçeği Duygusal ($t_{(315)} = 3,931$; $p < 0,05$), Bilişsel ($t_{(315)} = 2,176$; $p < 0,01$) alt boyutu ve ölçek ($t_{(315)} = -3,403$; $p < 0,01$) toplam puan ortalamaları ile Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Cinsel İstismar alt boyutu ($t_{(250,990)} = 3,618$; $p < 0,01$) puan ortalamalarının suç türüne göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan hükümlülerin Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Cinsel İstismar alt boyutu ve A Aleksitimi Ölçeği Duygusal ve Bilişsel alt boyutları ile toplam puan ortalamalarının malvarlığına karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan hükümlülerden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Temel Empati Ölçeği toplam puan, Bilişsel, Duygusal alt boyut ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği toplam puan ile ÇÇRTÖ Fiziksel İstismar, Duygusal İstismar, Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal alt boyut toplam puan ortalamalarının suç türüne göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$).

Tablo 7. Hükümlülerin Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puan Ortalamalarının Yaşa Göre Karşılaştırılmasına Yönelik ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Yaş	n	Ort.	ss	F	sd	p
A Aleksitimi Ölçeği	18-30 Yaş	69	60,71	15,53	0,146	2 314	0,864
	31-50 Yaş	175	59,66	14,77			
	51-71 Yaş	73	59,58	13,66			
Temel Empati Ölçeği	18-30 Yaş	69	70,46	9,45	0,421	2 314	0,657
	31-50 Yaş	175	71,18	10,37			
	51-71 Yaş	73	69,95	9,99			
Çocukluk Çağı Ruhsal	18-30 Yaş	69	6,33	2,53	0,719 ^w	2	0,489

Travma Ölçeği	31-50 Yaş	175	7,14	4,11		165,702		
	51-71 Yaş	73	6,74	3,54				
ÇÇRTÖ- Fiziksel İstismar	18-30 Yaş	69	7,30	2,80	1,698 ^w	2	166,617	0,186
	31-50 Yaş	175	7,61	4,03				
	51-71 Yaş	73	6,95	3,22				
ÇÇRTÖ- Duygusal İstismar	18-30 Yaş	69	6,12	3,18	0,945 ^w	2	165,240	0,391
	31-50 Yaş	175	5,96	2,57				
	51-71 Yaş	73	5,51	2,24				
ÇÇRTÖ- Cinsel İstismar	18-30 Yaş	69	7,46	2,54	1,075	2	314	0,342
	31-50 Yaş	175	7,93	3,09				
	51-71 Yaş	73	7,75	2,62				
ÇÇRTÖ- Fiziksel İhmal	18-30 Yaş	69	10,25	4,50	0,646	2	314	0,525
	31-50 Yaş	175	10,95	5,04				
	51-71 Yaş	73	11,03	4,69				
ÇÇRTÖ- Duygusal İhmal	18-30 Yaş	69	6,33	2,53	0,611	2	314	0,543
	31-50 Yaş	175	7,14	4,11				
	51-71 Yaş	73	6,74	3,54				

*p<,05; **p<,01; ^w Welch İstatistiği

Tablo 7’de Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği puan ortalamalarının yaşa göre karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA sonuçları verilmiştir. Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği puanlar ortalamalarının yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir (p>0,05).

Tablo 8. Hükümlülerin Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puan Ortalamalarının Medeni Duruma Göre Karşılaştırılmasına Yönelik ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Medeni Durum	n	Ort.	ss	F	sd	p
A Aleksitimi Ölçeği	Evli	122	58,39	15,45	1,763	2	0,173
	Bekar	118	61,89	14,33			
	Boşanmış	72	59,47	13,71			
Temel Empati Ölçeği	Evli	122	71,26	10,41	1,197	2	0,304
	Bekar	118	69,57	10,53			
	Boşanmış	72	71,57	8,76			
Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği	Evli	122	47,67	13,47	0,282	2	0,754
	Bekar	118	48,69	12,41			
	Boşanmış	72	47,51	10,37			
ÇÇRTÖ- Fiziksel İstismar	Evli	122	6,72	3,60	0,021	2	0,979
	Bekar	118	6,81	3,39			
	Boşanmış	72	6,81	3,55			

ÇÇRTÖ- Duygusal İstismar	Evli	122	7,17	3,59	0,252	2 309	0,777
	Bekar	118	7,50	3,54			
	Boşanmış	72	7,33	3,63			
ÇÇRTÖ- Cinsel İstismar	Evli	122	5,73	2,74	1,503	2 309	0,224
	Bekar	118	6,20	2,96			
	Boşanmış	72	5,60	1,72			
ÇÇRTÖ- Fiziksel İhmal	Evli	122	7,79	2,90	0,463	2 309	0,630
	Bekar	118	7,89	3,04			
	Boşanmış	72	7,49	2,36			
ÇÇRTÖ- Duygusal İhmal	Evli	122	10,55	4,97	0,308	2 309	0,684
	Bekar	118	10,83	4,92			
	Boşanmış	72	11,17	4,24			

*p<0,05; **p<0,01

Tablo 8’de Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği puan ortalamalarının medeni duruma göre karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA sonuçları verilmiştir. Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği puan ortalamalarının medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir (p>0,05).

Tablo 9. Hükümlülerin Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puan Ortalamalarının Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına Yönelik ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Eğitim Durumu	n	Ort.	ss	F	sd	P	Fark
A Aleksitimi Ölçeği	İlkokul ve Altı ⁽¹⁾	105	63,08	13,97	5,946	2 313	0,001**	1>3 1>4
	Ortaokul ⁽²⁾	103	61,43	14,49				
	Lise ⁽³⁾	78	55,76	14,42				
	Üniversite ve Üstü ⁽⁴⁾	31	54,16	14,70				
Temel Empati Ölçeği	İlkokul ve Altı ⁽¹⁾	105	70,10	9,32	4,534	2 313	0,004**	2>3
	Ortaokul ⁽²⁾	103	73,42	10,70				
	Lise ⁽³⁾	78	68,54	9,17				
	Üniversite ve Üstü ⁽⁴⁾	31	73,48	10,86				
Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği	İlkokul ve Altı ⁽¹⁾	105	50,60	14,29	3,431 ^w	3 111,448	0,020*	1>3
	Ortaokul ⁽²⁾	103	47,80	11,76				
	Lise ⁽³⁾	78	45,22	8,95				
	Üniversite ve Üstü ⁽⁴⁾	31	49,19	15,84				
ÇÇRTÖ- Fiziksel İstismar	İlkokul ve Altı ⁽¹⁾	105	7,64	4,62	1,838 ^w	3 117,458	0,144	-
	Ortaokul ⁽²⁾	103	6,51	3,14				
	Lise ⁽³⁾	78	6,38	2,97				

	Üniversite ve Üstü ⁽⁴⁾	31	6,68	3,25				
ÇÇRTÖ- Duygusal İstismar	İlkokul ve Altı ⁽¹⁾	105	7,77	4,10				
	Ortaokul ⁽²⁾	103	7,47	3,63				
	Lise ⁽³⁾	78	6,62	2,21	2,766 ^w	3	110,950	0,045* 1>3
	Üniversite ve Üstü ⁽⁴⁾	31	7,81	4,48				
ÇÇRTÖ- Cinsel İstismar	İlkokul ve Altı ⁽¹⁾	105	5,88	2,77				
	Ortaokul ⁽²⁾	103	5,83	2,21				
	Lise ⁽³⁾	78	5,79	2,66	0,365	3	313	0,778 -
	Üniversite ve Üstü ⁽⁴⁾	31	6,35	3,51				
ÇÇRTÖ- Fiziksel İhmal	İlkokul ve Altı ⁽¹⁾	105	8,16	2,99				
	Ortaokul ⁽²⁾	103	7,73	2,74				
	Lise ⁽³⁾	78	7,27	2,54	1,523	3	313	0,208 -
	Üniversite ve Üstü ⁽⁴⁾	31	8,00	3,52				
ÇÇRTÖ- Duygusal İhmal	İlkokul ve Altı ⁽¹⁾	105	11,76	5,06				
	Ortaokul ⁽²⁾	103	10,95	4,68				
	Lise ⁽³⁾	78	9,17	4,02	5,426 ^w	3	112,886	0,002** 2>3
	Üniversite ve Üstü ⁽⁴⁾	31	11,29	5,60				

*p<0,05; **p<0,01; ^w Welch İstatistiği

Tablo 9’da Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği puan ortalamalarının eğitim durumuna göre karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA sonuçları verilmiştir.

A Aleksitimi Ölçeği ($F_{(2,313)}= 5,946$; $p<0,01$), Temel Empati Ölçeği ($F_{(2,313)}= 4,531$; $p<0,01$), Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği toplam ($F_{(3-111,448)}= 3,431$; $p<0,05$), Duygusal İstismar ($F_{(3-110,950)}= 2,766$; $p<0,05$) ve Duygusal İhmal ($F_{(3-112,886)}= 5,426$; $p<0,01$) puan ortalamalarının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. İlkokul ve altı düzeyde eğitim görmüş hükümlülerin A Aleksitimi Ölçeği puanlarının lise ile üniversite ve üstü düzeyde eğitim görmüş olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Ortaokul düzeyinde eğitim görmüş hükümlülerin Temel Empati Ölçeği puan ortalamalarının lise düzeyinde eğitim görmüş olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. İlkokul ve altı düzeyde eğitim almış hükümlülerin duygusal istismar alt boyutu ve ÇÇRTÖ toplam puan ortalamalarının lise düzeyinde eğitim almış hükümlülerden daha yüksek

olduğu görülmüştür. İlkokul ve altı ile ortaokul düzeyde eğitim almış hükümlülerin duygusal ihmâl alt boyutu puan ortalamalarının lise düzeyinde eğitim almış hükümlülerden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Fiziksel İstismar, Cinsel İstismar ve Fiziksel İhmâl alt boyutu puan ortalamalarının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Tablo 10. Hükümlülerin Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek	Eğitim Durumu	n	SO	H	sd	p	Fark
A Aleksitimi Ölçeği	Okur-Yazar Değil ⁽¹⁾	109	182,49	13,301	4	0,010*	1>3
	Okur-Yazar ⁽²⁾	53	162,73				
	İlkokul ⁽³⁾	109	139,08				
	Ortaokul ⁽⁴⁾	22	144,80				
	Lise ve Üstü ⁽⁵⁾	24	147,60				
Temel Empati Ölçeği	Okur-Yazar Değil ⁽¹⁾	109	148,99	2,891	4	0,576	-
	Okur-Yazar ⁽²⁾	53	153,92				
	İlkokul ⁽³⁾	109	167,59				
	Ortaokul ⁽⁴⁾	22	168,36				
	Lise ve Üstü ⁽⁵⁾	24	168,08				
Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği	Okur-Yazar Değil ⁽¹⁾	109	179,22	13,143	4	0,011*	1>3
	Okur-Yazar ⁽²⁾	53	172,42				
	İlkokul ⁽³⁾	109	141,59				
	Ortaokul ⁽⁴⁾	22	140,30				
	Lise ve Üstü ⁽⁵⁾	24	133,75				
ÇÇRTÖ- Fiziksel İstismar	Okur-Yazar Değil ⁽¹⁾	109	174,18	8,224	4	0,084	-
	Okur-Yazar ⁽²⁾	53	162,19				
	İlkokul ⁽³⁾	109	144,79				
	Ortaokul ⁽⁴⁾	22	156,50				
	Lise ve Üstü ⁽⁵⁾	24	149,83				
ÇÇRTÖ- Duygusal İstismar	Okur-Yazar Değil ⁽¹⁾	109	169,39	3,800	4	0,434	-
	Okur-Yazar ⁽²⁾	53	159,39				
	İlkokul ⁽³⁾	109	148,36				
	Ortaokul ⁽⁴⁾	22	168,91				
	Lise ve Üstü ⁽⁵⁾	24	150,19				
ÇÇRTÖ- Cinsel İstismar	Okur-Yazar Değil ⁽¹⁾	109	159,24	1,939	4	0,747	-
	Okur-Yazar ⁽²⁾	53	156,17				
	İlkokul ⁽³⁾	109	156,94				
	Ortaokul ⁽⁴⁾	22	176,52				
	Lise ve Üstü ⁽⁵⁾	24	157,46				

ÇÇRTÖ- Fiziksel İhmal	Okur-Yazar Değil ⁽¹⁾	109	181,86	17,300	4	0,002**	1>3
	Okur-Yazar ⁽²⁾	53	168,04				
	İlkokul ⁽³⁾	109	146,86				
	Ortaokul ⁽⁴⁾	22	113,36				
	Lise ve Üstü ⁽⁵⁾	24	132,17				
ÇÇRTÖ- Duygusal İhmal	Okur-Yazar Değil ⁽¹⁾	109	186,26	21,324	4	0,000**	1>3
	Okur-Yazar ⁽²⁾	53	170,44				
	İlkokul ⁽³⁾	109	138,90				
	Ortaokul ⁽⁴⁾	22	119,02				
	Lise ve Üstü ⁽⁵⁾	24	137,85				

*p<,05; **p<,01

Tablo 10’da Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği puanlarının anne eğitim durumuna göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis H Testi sonuçları verilmiştir.

A Aleksitimi Ölçeği ($H_{(4)}= 13,301$; $p<0,05$), Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği toplam ($H_{(4)}= 13,143$; $p<0,05$), Fiziksel İhmal ($H_{(4)}= 17,300$; $p<0,01$) ve Duygusal İhmal ($H_{(4)}= 21,324$; $p<0,01$) puanlarının anne eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Annesi okur-yazar olmayan hükümlülerin A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği puanlarının annesi ilkokul düzeyinde eğitim görmüş olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, Annesi okur-yazar olmayan hükümlülerin Fiziksel İhmal ve Duygusal İhmal puanlarının annesi ilkokul ve ortaokul düzeyinde eğitim görmüş olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Temel Empati Ölçeği ile Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Fiziksel İstismar, Duygusa İstismar ve Cinsel İstismar puanlarının anne eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Tablo 11. Hükümlülerin Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına Yönelik ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Eğitim Durumu	n	Ort.	ss	F	sd	p	Fark
A Aleksitimi Ölçeği	Okur-Yazar Değil ⁽¹⁾	41	63,71	13,78	4,246	4 312	0,002**	2>3
	Okur-Yazar ⁽²⁾	59	65,32	15,30				
	İlkokul ⁽³⁾	134	57,89	14,12				
	Ortaokul ⁽⁴⁾	35	58,34	14,76				
	Lise ve Üstü ⁽⁵⁾	48	56,52	14,05				

Temel Empati Ölçeği	Okur-Yazar Değil ⁽¹⁾	41	70,80	8,73	0,856	4	111,554	0,493	-
	Okur-Yazar ⁽²⁾	59	68,98	7,61					
	İlkokul ⁽³⁾	134	70,97	10,17					
	Ortaokul ⁽⁴⁾	35	71,97	11,16					
	Lise ve Üstü ⁽⁵⁾	48	71,31	12,55					
Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği	Okur-Yazar Değil ⁽¹⁾	41	48,37	12,90	3,084 ^w	4	114,555	0,019*	2>5
	Okur-Yazar ⁽²⁾	59	53,20	15,55					
	İlkokul ⁽³⁾	134	47,48	12,36					
	Ortaokul ⁽⁴⁾	35	47,11	10,56					
	Lise ve Üstü ⁽⁵⁾	48	44,90	8,59					
ÇÇRTÖ- Fiziksel İstismar	Okur-Yazar Değil ⁽¹⁾	41	6,59	3,54	1,934 ^w	4	114,147	0,110	-
	Okur-Yazar ⁽²⁾	59	8,22	4,84					
	İlkokul ⁽³⁾	134	6,69	3,56					
	Ortaokul ⁽⁴⁾	35	6,51	3,30					
	Lise ve Üstü ⁽⁵⁾	48	6,23	2,33					
ÇÇRTÖ- Duygusal İstismar	Okur-Yazar Değil ⁽¹⁾	41	7,32	3,88	1,090	4	312	0,361	-
	Okur-Yazar ⁽²⁾	59	8,22	4,19					
	İlkokul ⁽³⁾	134	7,27	3,47					
	Ortaokul ⁽⁴⁾	35	7,29	3,67					
	Lise ve Üstü ⁽⁵⁾	48	6,85	2,94					
ÇÇRTÖ- Cinsel İstismar	Okur-Yazar Değil ⁽¹⁾	41	5,34	1,48	1,574 ^w	4	120,080	0,185	-
	Okur-Yazar ⁽²⁾	59	6,53	3,91					
	İlkokul ⁽³⁾	134	5,76	2,49					
	Ortaokul ⁽⁴⁾	35	5,66	1,55					
	Lise ve Üstü ⁽⁵⁾	48	6,10	2,51					
ÇÇRTÖ- Fiziksel İhmal	Okur-Yazar Değil ⁽¹⁾	41	8,27	3,04	5,116 ^w	4	113,346	0,001**	2>5
	Okur-Yazar ⁽²⁾	59	8,78	3,26					
	İlkokul ⁽³⁾	134	7,71	2,82					
	Ortaokul ⁽⁴⁾	35	7,34	2,71					
	Lise ve Üstü ⁽⁵⁾	48	6,69	1,94					
ÇÇRTÖ- Duygusal İhmal	Okur-Yazar Değil ⁽¹⁾	41	11,24	5,12	6,120 ^w	4	111,663	0,000**	2>5
	Okur-Yazar ⁽²⁾	59	12,71	5,15					
	İlkokul ⁽³⁾	134	10,59	4,66					
	Ortaokul ⁽⁴⁾	35	10,74	5,46					
	Lise ve Üstü ⁽⁵⁾	48	8,79	3,27					

*p<,05; **p<,01; ^w Welch İstatistiği

Tablo 11’de Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği puan ortalamalarının baba eğitim durumuna göre karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA sonuçları verilmiştir.

A Aleksitimi Ölçeği ($F_{(4,312)} = 4,246$; $p < 0,01$), Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği toplam ($F_{(4-114,555)} = 3,084$; $p < 0,05$), Fiziksel İhmal ($F_{(4-113,346)} = 5,116$; $p < 0,01$) ve Duygusal İhmal ($F_{(4-111,663)} = 6,120$; $p < 0,01$) puan ortalamalarının baba eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Babası

okur-yazar olan hükümlülerin A Aleksitimi Ölçeği puan ortalamalarının babası ilkokul ile lise ve üstü düzeyde eğitim görmüş olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, babası okur-yazar olan hükümlülerin Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği toplam puanı ve Fiziksel İhmal alt boyutu puan ortalamalarının babası lise ve üstü düzeyde eğitim görmüş olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Babası okur-yazar olan ve ilkokul düzeyinde eğitim görmüş hükümlülerin Duygusal İhmal alt boyutu puan ortalamalarının babası lise ve üstü düzeyde eğitim görmüş olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Temel Empati Ölçeği ile Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Fiziksel İstismar, Duygusal İstismar ve Cinsel İstismar alt boyutu puan ortalamalarının baba eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Tablo 12. Hükümlülerin Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanlarının Hayatın Büyük Bölümünün Geçirildiği Yere Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçekler	Yerleşim Yeri	n	SO	H	sd	p	Fark
A Aleksitimi Ölçeği	Köy-Kasaba ⁽¹⁾	24	203,81	8,938	3	0,030*	Fark Yok
	İlçe ⁽²⁾	31	180,77				
	Şehir ⁽³⁾	42	149,31				
	Büyükşehir ⁽⁴⁾	220	152,89				
Temel Empati Ölçeği	Köy-Kasaba ⁽¹⁾	24	139,44	1,887	3	0,596	-
	İlçe ⁽²⁾	31	165,47				
	Şehir ⁽³⁾	42	149,95				
	Büyükşehir ⁽⁴⁾	220	161,95				
Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği	Köy-Kasaba ⁽¹⁾	24	183,81	2,432	3	0,488	-
	İlçe ⁽²⁾	31	167,13				
	Şehir ⁽³⁾	42	159,80				
	Büyükşehir ⁽⁴⁾	220	155,00				
ÇÇRTÖ- Fiziksel İstismar	Köy-Kasaba ⁽¹⁾	24	161,19	1,794	3	0,616	-
	İlçe ⁽²⁾	31	164,10				
	Şehir ⁽³⁾	42	144,21				
	Büyükşehir ⁽⁴⁾	220	160,87				
ÇÇRTÖ- Duygusal İstismar	Köy-Kasaba ⁽¹⁾	24	171,40	0,738	3	0,864	-
	İlçe ⁽²⁾	31	159,97				
	Şehir ⁽³⁾	42	162,93				
	Büyükşehir ⁽⁴⁾	220	156,76				
ÇÇRTÖ- Cinsel	Köy-Kasaba ⁽¹⁾	24	170,29	4,529	3	0,210	

İstismar	İlçe ⁽²⁾	31	176,58	10,937	3	0,012*	Fark Yok
	Şehir ⁽³⁾	42	148,38				
	Büyükşehir ⁽⁴⁾	220	157,32				
	Köy-Kasaba ⁽¹⁾	24	202,00				
ÇÇRTÖ- Fiziksel İhmal	İlçe ⁽²⁾	31	189,77	2,944	3	0,400	-
	Şehir ⁽³⁾	42	150,95				
	Büyükşehir ⁽⁴⁾	220	151,51				
	Köy-Kasaba ⁽¹⁾	24	179,21				
ÇÇRTÖ- Duygusal İhmal	İlçe ⁽²⁾	31	155,84	2,944	3	0,400	-
	Şehir ⁽³⁾	42	174,18				
	Büyükşehir ⁽⁴⁾	220	154,34				
	Köy-Kasaba ⁽¹⁾	24	179,21				

*p<0,05; **p<0,01

Tablo 12’de Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği puanlarının hayatın büyük bölümünün geçirildiği yere göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları verilmiştir.

A Aleksitimi Ölçeği ($H_{(3)}= 8,938$; $p<0,05$) ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Fiziksel İhmal ($H_{(3)}= 10,937$; $p<0,05$) alt boyutu puanlarının hayatın büyük bölümünün geçirildiği yere göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Ancak, ikili karşılaştırmalar testi sonuçlarının anlamlı olmadığı görülmüştür.

Temel Empati Ölçeği ile Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Fiziksel İstismar, Duygusal İstismar, Cinsel İstismar, Duygusal İhmal alt boyutu puanlarının hayatın büyük bölümünün geçirildiği yere göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

2.5.4. Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu bölümde, Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik Pearson korelasyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 13. Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Temel Empati Ölçeği	1										
2. TEÖ- Duygusal	0,83**	1									
3. TEÖ-Bilişsel	0,82**	0,36**	1								
4. A Aleksitimi Ölçeği	-0,30**	-0,16**	-0,34**	1							
5. AAÖ-Bilişsel	-0,30**	-0,24**	-0,26**	0,69**	1						
6. AAÖ-Duygusal	-0,23**	-0,08	-0,30**	0,91**	0,32**	1					
7. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği	-0,16**	-0,10	-0,16**	0,32**	0,20**	0,30**	1				
8. ÇÇRTÖ-Fiziksel İstismar	-0,08	-0,01	-0,12**	0,27**	0,15**	0,27**	0,82**	1			
9. ÇÇRTÖ-Duygusal İstismar	-0,09	-0,05	-0,11	0,22**	0,11	0,22**	0,87**	0,71**	1		
10. ÇÇRTÖ-Cinsel İstismar	-0,10	-0,06	-0,11	0,19**	0,16**	0,16**	0,62**	0,47**	0,50**	1	
11. ÇÇRTÖ-Fiziksel İhmal	-0,12*	-0,07	-0,14*	0,29**	0,20**	0,26**	0,75**	0,53**	0,62**	0,31**	1
12. ÇÇRTÖ-Duygusal İhmal	-0,16**	-0,14**	-0,12*	0,27**	0,17**	0,25**	0,73**	0,46**	0,55**	0,23**	0,53**

*p<0,05; **p<0,01

Tablo 13'te Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği arası ilişkilerin incelenmesine yönelik Pearson Korelasyon Analizi sonuçları verilmiştir.

Analiz sonucunda TEÖ toplam puanı ile Duygusal ve Bilişsel alt boyut toplam puanı arasında pozitif yönlü çok güçlü düzeyde ($r= 0,83$; $p<0,01$; $r= 0,82$; $p<0,01$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. TEÖ toplam puanı ile AAÖ toplam puanı, Bilişsel alt boyut toplam puanı arasında negatif yönlü orta düzeyde ($r= -0,30$; $p<,01$; $r= -0,30$; $p<,01$) ve Duygusal alt boyut toplam puanı arasında negatif yönlü zayıf düzeyde ($r= -0,23$; $p<0,01$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. TEÖ toplam puanı ile ÇÇRTÖ toplam puanı, Fiziksel İhmal ve Duygusal İhmal alt boyut toplam puanı arasında negatif yönlü zayıf düzeyde ($r= -0,16$; $p<0,01$; $r= -0,12$; $p<0,05$; $r= -0,16$; $p<0,01$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. TEÖ toplam puanı ile Fiziksel İstismar, Duygusal İstismar ve Cinsel İstismar alt boyut toplam puanı arasında ($r= -0,08$; $p>0,05$; $r= -0,09$; $p>0,05$; $r= -0,10$; $p>0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki elde edilememiştir.

TEÖ Duygusal alt boyut toplam puanı ile TEÖ Bilişsel alt boyut toplam puanı arasında pozitif yönlü orta düzeyde ($r= 0,36$; $p<0,01$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. TEÖ Duygusal alt boyut toplam puanı ile AAÖ toplam puanı, AAÖ Bilişsel alt boyut toplam puanı ve Duygusal İhmal alt boyut toplam puanı arasında negatif yönlü zayıf düzeyde ($r= -0,16$; $p<0,01$; $r= -0,24$; $p<0,01$; $r=-0,14$; $p<0,01$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. TEÖ Duygusal alt boyut toplam puanı ile AAÖ Duygusal alt boyut toplam puanı ($r= -0,08$; $p>0,05$), ÇÇRTÖ toplam puanı ($r= -0,10$; $p>0,05$), Fiziksel İstismar ($r= -0,01$; $p>0,05$), Duygusal İstismar ($r= -0,05$; $p>0,05$), Cinsel İstismar ($r= -0,06$; $p>0,05$) ve Fiziksel İhmal ($r= -0,07$; $p>0,05$) alt boyut toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

TEÖ Bilişsel alt boyut toplam puanı ile AAÖ toplam puanı, AAÖ Bilişsel ve Duygusal alt boyut toplam puanı arasında negatif yönlü orta düzeyde ($r= -0,34$; $p<0,01$; $r= -0,26$; $p<0,01$; $r= -0,30$; $p<0,01$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. TEÖ Bilişsel alt boyut toplam puanı ile ÇÇRTÖ toplam puanı, Fiziksel İstismar, Fiziksel İhmal ve Duygusal İhmal alt boyut toplam puanları arasında

negatif yönlü zayıf düzeyde ($r = -0,16$; $p < 0,01$; $r = -0,12$; $p < 0,01$; $r = -0,14$; $p < 0,05$; $r = -0,11$; $p < 0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. TEÖ Bilişsel alt boyut toplam puanı ile Duygusal İstismar ($r = -0,11$; $p > 0,05$) ve Cinsel İstismar ($r = -0,11$; $p > 0,05$) alt boyut toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki elde edilememiştir.

AAÖ toplam puanı ile AAÖ Bilişsel ($r = 0,69$; $p < 0,01$) alt boyut toplam puanı arasında pozitif yönlü güçlü düzeyde ve AAÖ Duygusal ($r = 0,91$; $p < 0,01$) alt boyut toplam puanı arasında ise pozitif yönlü çok güçlü düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. AAÖ toplam puanı ile ÇÇRTÖ toplam puanı, Fiziksel İstismar, Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal alt boyut toplam puanları arasında pozitif yönlü orta düzeyde ($r = 0,32$; $p < 0,01$; $r = 0,27$; $p < 0,01$; $r = 0,29$; $p < 0,01$; $r = 0,27$; $p < 0,01$); Duygusal İstismar ve Cinsel İstismar alt boyut toplam puanları arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde ($r = 0,22$; $p < 0,01$; $r = 0,19$; $p < 0,01$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

AAÖ Bilişsel alt boyut toplam puanı ile AAÖ Duygusal alt boyut toplam puanı arasında pozitif yönlü orta düzeyde ($r = 0,32$; $p < 0,01$); ÇÇRTÖ toplam puanı ($r = 0,20$; $p < 0,01$), Fiziksel İstismar ($r = 0,15$; $p < 0,01$), Cinsel İstismar ($r = 0,16$; $p < 0,01$), Fiziksel İhmal ($r = 0,20$; $p < 0,01$) ve Duygusal İhmal ($r = 0,17$; $p < 0,01$) alt boyut toplam puanları arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmakla birlikte Duygusal İstismar alt boyut toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r = 0,11$; $p > 0,05$).

AAÖ Duygusal alt boyut toplam puanı ile ÇÇRTÖ toplam puanı ($r = 0,30$; $p < 0,01$), Fiziksel İstismar ($r = 0,27$; $p < 0,01$), Fiziksel İhmal ($r = 0,26$; $p < 0,01$) ve Duygusal İhmal ($r = 0,25$; $p < 0,01$) alt boyut toplam puanları arasında pozitif yönlü orta düzeyde; Duygusal İstismar ($r = 0,22$; $p < 0,01$) ve Cinsel istismar ($r = 0,16$; $p < 0,01$) ve alt boyut toplam puanları arasında ise pozitif yönlü zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

ÇÇRTÖ toplam puanı ile Fiziksel İstismar ($r = 0,82$; $p < 0,01$), Duygusal İstismar ($r = 0,87$; $p < 0,01$), Fiziksel İhmal ($r = 0,75$; $p < 0,01$), Duygusal İhmal ($r = 0,73$; $p < 0,01$) alt boyut toplam puanları arasında pozitif yönlü çok güçlü düzeyde;

Cinsel İstismar ($r= 0,62$; $p<0,01$) alt boyut toplam puanı arasında ise pozitif yönlü güçlü düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Fiziksel İstismar alt boyut toplam puanı ile Duygusal İstismar alt boyut toplam puanı arasında pozitif yönlü çok güçlü düzeyde ($r= 0,71$; $p<0,01$), Fiziksel İhmal alt boyut toplam puanı arasında pozitif yönlü güçlü düzeyde ($r= 0,53$; $p<0,01$), Cinsel İstismar ve Duygusal İhmal alt boyut toplam puanları arasında ise pozitif yönlü orta düzeyde ($r= 0,47$; $p<0,01$; $r= 0,46$; $p<0,01$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Duygusal İstismar alt boyut toplam puanı ile Cinsel İstismar, Fiziksel İhmal ve Duygusal İhmal alt boyut toplam puanları arasında pozitif yönlü güçlü düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r= 0,50$; $p<0,01$; $r= 0,62$; $p<0,01$; $r=0,55$; $p<0,01$).

Cinsel İstismar alt boyut toplam puanı ile Fiziksel İhmal alt boyut toplam puanı arasında pozitif yönlü orta düzeyde ($r= 0,31$; $p<0,01$), Duygusal İhmal alt boyut toplam puanı arasında ise pozitif yönlü zayıf düzeyde ($r= 0,23$; $p<0,01$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Fiziksel İhmal alt boyut toplam puanı ile Duygusal İhmal alt boyut toplam puanı arasında pozitif yönlü güçlü düzeyde ($r= 0,53$; $p<0,01$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

2.5.5. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanlarının Temel Empati Ölçeği ve A Aleksitimi Ölçeği Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu bölümde, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanlarının Temel Empati Ölçeği ve A Aleksitimi Ölçeği üzerindeki yordayıcı etkisinin incelenmesine yönelik Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Regresyon modellerinden geçerli sonuçlar elde edebilmek için sağlanması gereken bazı varsayımlar bulunmaktadır. Bu varsayımlar:

- 1) Çoklu doğrusal bağlantı
- 2) Otokorelasyon

- 3) Artıkdeğerlerin normalliği
- 4) Artık değerlerin ortalaması
- 5) Sabit varyans varsayımı'dır.

Tablo 14. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanlarının A Aleksitimi Ölçeği ve Temel Empati Ölçeği Puanları Üzerindeki Yordayıcı Etkisine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Çoklu Doğrusal Bağıntı Varsayımı		Otokorelasyon Varsayımı	Artık Değerlerin Normalliği Varsayımı	Artık Değerlerin Ortalaması Varsayımı	Sabit Varyans Varsayımı
	Tolerans	VIF	DW			
1	0,718	1,393	1,844	Çarpıklık: 0,216 Basıklık: -0,763	0,000	$\chi^2_{(5)}=8,559$
2	1,000	1,000	1,898	Çarpıklık: -0,226 Basıklık: 0,293	0,000	$\chi^2_{(2)}=4,755$

Çoklu doğrusal bağıntı varsayımı, tolerans ve VIF katsayıları ile değerlendirilmiştir. Tolerans katsayısının 0,20 ile 1,00 ve VIF katsayısının 1 ile 5 arasında olduğu görülmüştür. Durbin Watson (DW) katsayısının 2'ye yakın olduğu ve hata terimlerinin bağımsızlığı varsayımının da karşılandığı belirlenmiştir. Artık değerlerin çarpıklık ve basıklık katsayıların + 1,5 ve - 1,5 aralığında bulunarak normal dağılım konusunu sağladığı, ortalamalarının da '0' olduğu belirlenmiştir. Sabit varyans varsayımının sınanmasına yönelik yardımcı bir regresyon modeli oluşturulmuş ve elde edilen değerlere göre bu varsayımın da karşılandığı görülmüştür (Gürüş ve Astar, 2015; Tabachnick ve Fidell, 2015). Elde edilen bulgulara göre regresyon varsayımlarının karşılandığı ve regresyon analizin kurulabileceği belirlenmiştir.

Tablo 15. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanlarının A Aleksitimi Ölçeği Puanları Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin İncelenmesine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları (Model 1)

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	Standart Hata _B	Beta	T	p
Aleksitimi	Sabit	46,519	2,382		19,532	0,000
	Fiziksel İhmal	1,038	0,322	0,203	3,220	0,001**
	Duygusal İhmal	0,487	0,191	0,161	2,550	0,011*
R=0,319 R ² = 0,096 Sd:2/ 314 F: 17,820; p=,000**						

*p<0,05; **p<0,01

Tablo 15’te Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği puanlarının A Aleksitimi Ölçeği puanları üzerindeki yordayıcı etkisini belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizi kurgulanmıştır. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği puanlarının A Aleksitimi Ölçeği puanları üzerindeki yordayıcı etkisini belirlemek amacıyla ‘Stepwise’ yöntemi kullanılmıştır. Kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F_{(2, 314)} = 17,820, p < 0,01$). Model, A Aleksitimi Ölçeği puan varyansının %9,6’sını açıklamaktadır. Fiziksel İhmal ($\beta = 0,203, t = 3,220, p < 0,01$) ve Duygusal İhmal ($\beta = 0,161, t = 2,550, p < 0,01$) alt boyutu puanlarının A Aleksitimi Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre diğer değişkenler sabit tutulduğunda Fiziksel İhmal alt boyutu toplam puanındaki 1 birimlik artış aleksitimi toplam puanını 1,038 birim; Duygusal İhmal alt boyutu toplam puanındaki 1 birimlik artış ise aleksitimi toplam puanını 0,487 birim arttıracaktır. Fiziksel İstismar, Duygusal İstismar ve Cinsel İstismar alt boyutu puanlarının A Aleksitimi Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordamadığı görülmüştür ($p > 0,05$).

Tablo 16. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Puanlarının Temel Empati Ölçeği Puanları Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin İncelenmesine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi 0Sonuçları (Model 2)

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	Standart Hata B	Beta	t	p
Empati	Sabit	74,357	1,370		54,261	0,000
	Duygusal İhmal	-0,334	0,116	-0,161	-2,890	0,004**
R=0,161 R ² =0,026 Sd:1/ 315 F: 8,351; p=, 004**						

*p<0,05; **p<0,01

Tablo 16’da Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği puanlarının Temel Empati Ölçeği puanları üzerindeki yordayıcı etkisini belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizi kurgulanmıştır. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği puanlarının Temel Empati Ölçeği puanları üzerindeki yordayıcı etkisini belirlemek amacıyla ‘Stepwise’ yöntemi kullanılmıştır. Kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F_{(1, 315)} = 8,351, p < 0,01$). Model, A Aleksitimi Ölçeği puan varyansının %2,6’sını açıklamaktadır. Duygusal İhmal ($\beta = -0,161, t = -2,890, p < 0,01$) alt boyutu puanlarının Temel Empati Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre diğer değişkenler

sabit tutulduğunda Duygusal İhmal alt boyutu toplam puanındaki 1 birimlik artış ise Empati toplam puanını 0,334 birim azaltacaktır. Fiziksel İstismar, Fiziksel İhmal, Duygusal İstismar ve Cinsel İstismar alt boyutu puanlarının Temel Empati Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordamadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 17. Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği İçin Uygulanan Güvenirlik Analizi Sonuçları

Toplam Puanlar	n	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Temel Empati Ölçeği	317	28	0,82
TEÖ- Bilişsel	317	14	0,60
TEÖ- Duygusal	317	14	0,85
A Aleksitimi Ölçeği	317	20	0,73
AAÖ- Bilişsel	317	9	0,75
AAÖ- Duygusal	317	11	0,56
Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği	317	28	0,83
ÇÇRTÖ-Fiziksel İstismar	317	5	0,86
ÇÇRTÖ-Duygusal İstismar	317	5	0,76
ÇÇRTÖ-Cinsel İstismar	317	5	0,87
ÇÇRTÖ-Fiziksel İhmal	317	5	0,44
ÇÇRTÖ-Duygusal İhmal	317	5	0,76

Tablo 17'de Temel Empati Ölçeği, A Aleksitimi Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği için güvenirlilik analizi sonuçları verilmiştir.

Temel Empati Ölçeği için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,82 olarak hesaplanmıştır. Bilişsel alt boyutu için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,60 bulunurken; Duygusal alt boyutu için bu katsayı 0,85 olarak elde edilmiştir.

A Aleksitimi Ölçeği için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,73 olarak elde edilmiştir. Bilişsel alt boyutu için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,75 bulunurken; Duygusal alt boyutu için bu katsayı 0,56 olarak elde edilmiştir.

Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği toplam puanı değerlendirildiğinde Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,83'tür. İlgili ölçek alt boyut toplam puanlarından en düşük elde edilen katsayı 0,44 Fiziksel İhmal iken, alt boyut toplam puanları arasında en yüksek katsayı 0,87 olan Cinsel İstismar alt boyutuna aittir. İlgili ölçeğin diğer alt boyutları incelendiğinde Duygusal İstismar 0,76; Fiziksel İstismar 0,86; Duygusal İhmal 0,76 Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının olduğu görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TARTIŞMA

Araştırmaya gönüllülük esasına dayalı olarak cinsel dokunulmazlığa ve malvarlığına karşı suçlardan hükümlü olarak cezaevinde bulunan toplam 317 hükümlü katılmıştır. Hükümlülerin aleksitimi düzeyleri A Aleksitimi Ölçeği, empati düzeyleri Temel Empati Ölçeği, çocukluk çağı travma düzeyleri ise Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği kullanılarak belirlenmiştir. Araştırmada kişisel bilgi formu yardımı ile de cinsel dokunulmazlığa ve malvarlığına karşı suçlar sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan erkek hükümlüler ile ilgili sosyo-demografik bilgiler edinilmiştir. Araştırmanın amaçları doğrultusunda cinsel dokunulmazlığa ve malvarlığına karşı suçlar sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan erkek hükümlülerin aleksitimi, empati ve çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin ve hükümlülerin çeşitli sosyo-demografik değişkenler açısından aleksitimi, empati ve çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı ANOVA, Kruskal Wallis H testi ve Bağımsız Örneklem t-Testi ile incelenmiştir. Ayrıca hükümlülerin çocukluk çağı travmalarının aleksitimi ve empati puanları üzerindeki yordayıcı etkisinin incelenmesi için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçekler ve alt boyutlarının birbirleriyle ilişkisinin incelenmesi için Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Kullanılan ölçeklerin güvenirlik analizi yapılmış ve ÇÇRTÖ fiziksel ihmal alt boyut Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı değeri dışında diğer değerlerin yeterli olduğu tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına paralel ve zıt bulgulara ulaşılmış ve elde edilen bulgular literatür kapsamında değerlendirilmiştir.

3.1. SUÇ TÜRÜNE GÖRE BULGULARIN TARTIŞILMASI

Çalışmada cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin cinsel istismar puan ortalamalarının malvarlığına karşı suçlar sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yani cinsel suçtan hükümlüler malvarlığına karşı suçlardan hükümlü olanlardan daha çok cinsel istismar durumu bildirmiştir. Fakat fiziksel,

duygusal istismar ve ihmal alt boyut puanlarının suç türleri açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür. Bu bulguya paralel olarak literatüre bakıldığında; cinsel istismar öyküsü ile suç davranışı arasında ilişkinin olduğu ve cinsel suçlularda en yüksek cinsel istismar prevalansının görüldüğü (Proeve ve Reilly, 2007), yetişkin erkek cinsel suçluların cinsel olmayan suçlularla karşılaştırıldığında çocukluklarında cinsel istismar öyküsüne sahip olma olasılığının 3 kat daha fazla olduğu (Reavis vd., 2013), çocukluğunda cinsel istismara uğrama durumu ile daha sonra çocuk cinsel istismarı suçlusu olma arasında bir ilişki bulunduğu (Tülü, 2010), yapılan bir araştırmada çocuk cinsel istismar suçlusu ve tecavüz suçlusu gruplarının cinsel olmayan suçlar işlemiş suçlulardan daha yüksek düzeyde cinsel, fiziksel, duygusal istismar ve ihmal bildirildiği, ihmal ve istismarın önemli ölçüde suçlu tipiyle ilişkili olduğu (Connolly ve Woollons, 2008) bildirilen bulgumuzu destekler nitelikte araştırmalar bulunmaktadır. Yapılan araştırmaların cinsel suç davranışını açıklamaya yönelik çocuklukta yaşanan cinsel istismar durumuna odaklandığı (Jerpersen vd., 2009) ve araştırmalarda cinsel istismar ile yetişkinlikte suç ve cinsel suç işlemenin ilişkili bulunduğu (Burma, 2012; Güneş-Aslan, 2020) görülmektedir. Ayrıca cinsel istismara maruz kalmanın ilerleyen süreçlerde kişinin sağlıklı bir cinsellik anlayışı geliştirmesine engel olabileceği bilinmektedir. Jerspersen ve arkadaşlarının (2009) cinsel ve cinsel olmayan diğer suçluların cinsel istismar geçmişini incelediği bir meta analiz çalışmasında, 17 farklı araştırma incelenmiş ve cinsel suçlular arasında cinsel istismar öyküsünün diğer suçlulara göre önemli ölçüde daha yaygın olduğu fakat gruplar arasında fiziksel ve duygusal istismar-ihmal öyküsü açısından önemli ölçüde farklılık olmadığı görülmüştür. Bunun yanı sıra cinsel suçlu örneklemedeki erkeklerin deneyimlerinde cinsel istismarın kapsamlı görünmediği (Langevin vd., 1989), cinsel suç sanıklarının sosyo-demografik özellikleri ve psikiyatrik profillerini inceleyen bir araştırmada, sanıklardan %67'sinin herhangi bir fiziksel ya da cinsel istismara maruz kalmadığını ifade ettiği (Cantürk ve Koç, 2010), cinsel istismara uğrayanların, istismarcı olma riskinin önceden düşünülenenden daha düşük olduğu fakat aile içi şiddete tanık olma, fiziksel şiddet ve ihmal gibi durumların çocuk cinsel istismarcısı olma risklerini arttırdığını (Salter vd., 2003) bildiren araştırmalar da bulunmaktadır. Suç türleri açısından fiziksel istismar ve ihmal alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılaşmanın olmamasında, kültürümüzde çocuğa yönelik disiplin yöntemi olarak

dövme, yakma gibi yöntemlerin sık kullanılması sebebiyle hükümlüler tarafından fiziksel istismar ve ihmal durumlarının olağan ve daha az tehlikeli olarak algılanmasının etkisi olduğu düşünülmektedir. Duygusal ihmal ve istismar puanlarının suç türlerine göre farklılaşmamasında, örneklemin sadece erkeklerden oluşması ve erkeklerin kültürel olarak genellikle aile içerisinde bile olsa duygularını ve sevgilerini göstermelerinin hoş karşılanmadığı ataerkil bir toplumda büyütülmüş olmanın etkisiyle duygusal istismar ve ihmal durumlarını daha olağan karşılamış ve bildirmemiş olmalarından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Çalışmada cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin aleksitimi toplam ve alt boyut puan ortalamalarının malvarlığına karşı suçlar sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Literatüre bakıldığında elde edilen bulgu ile paralel olarak, suç işlemiş ergenlerin suç işlememiş ergenlere göre aleksitimi puanlarının daha yüksek olduğu (Zimmermann, 2006), erkek mahkumların genel popülasyondaki erkeklere göre daha aleksitimik olduğu ve farklı suç türleri arasında aleksitimi açısından anlamlı bir farklılık görüldüğü bildirilmiştir (Mattila vd., 2008). Parry (2012) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada şiddet suçluları, şiddet içermeyen suçlardan hükümlüler ve suç işlememiş kişilerin aleksitimi düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmış ve suç işlemeyen kişiler ile her iki suçlu grup arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur. Cinsel suçluların yetişkinlerin duygusal durumlarını tanımada yetersiz olduğu, şaşkınlık ile korku duygularını birbirine karıştırdığı ve duygusal uyaranlara en az duyarlılığı gösterdiği bulunmuştur (Hudson vd., 1993). Duygusal yüz etiketleme görevlerinden elde edilen diğer dolaylı kanıtlar da cinsel saldırı ve aleksitimi arasındaki bağlantıyı desteklemektedir (Gery vd., 2009; Gillespie vd., 2018). Alanyazında cinsel suç ve malvarlığına karşı suç işlemiş hükümlülerin aleksitimi puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik bir araştırma bulunamamakla birlikte yapılmış olan araştırmaların da genellikle suç işlemiş ve suç işlememiş gruplar üzerinde gerçekleştirildiği görülmüştür. Duygusal işlevsellikteki sorunların cinsel suçlar için bir risk faktörü olduğu (Gillespie vd., 2018), farklı suç türleri arasında aleksitimi açısından anlamlı bir farklılık görüldüğü bildirilmesi (Mattila vd., 2008) elde edilen

bulgumuzu destekler niteliktedir. Fakat cinsel suçlularının yaşadığı duygusal işlevsellikteki sorunlara ve aleksitimiye yönelik henüz kesin bir model bulunmadığı ifade edilmektedir. Bu sebeple ileride yapılacak çalışmaların suç, aleksitimi ve duygusal işlevsellikteki sorunlar üzerine yönelmesinin literatürdeki boşluğun doldurulması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada, malvarlığına karışı suçlar sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin empati puan ortalamalarının cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerden daha yüksek olduğu fakat bunun istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Ülkemizde hükümlülerin empati düzeylerini inceleyen kısıtlı çalışma bulunmaktadır ve bu çalışmalar da özellikle suça sürüklenmiş çocuklara yönelmiştir. Yabancı literatürde ise genellikle suç işlemiş ve suç işlememiş kişilerin empati puanlarının karşılaştırıldığı çalışmalar yapıldığı ve suç türleri açısından empatiyi inceleyen kısıtlı araştırma bulunduğu görülmüştür. Özmen (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocuklar empati düzeyleri açısından karşılaştırılmış ve suça sürüklenmeyen çocukların empati puanlarının suça sürüklenen çocuklardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Mükerrer ve ilk kez suça sürüklenen çocuklar ile yapılan bir çalışmada ise gruplar arasında empati puanı açısından fark olduğu görülmekle birlikte bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur (Duman, 2019). Empati ve suçlu davranışları üzerine yapılan bir meta analiz çalışmasında; incelenen çalışmalardan on tanesi, suçluların suçlu olmayanlardan önemli ölçüde daha düşük empatiye sahip olduğunu bildirmişken, on bir araştırma ise suçlular ile suçlu olmayanlar arasında empati puanları açısından anlamlı bir fark bulunmadığı bildirmiştir (Jolliffe ve Farrington, 2004). Literatüre bakıldığında empati eksikliğinin cinsel suçların etiolojisinde önemli bir rol oynadığı düşünülmekle birlikte cinsel suçlulardaki empati eksikliklerine yönelik net kanıtların henüz bulunamadığı ve suçluların empati değerlendirmesinde ampirik olarak doğrulanmış bir ölçüm aracının da mevcut olmadığı görülmüştür (Geer vd., 2000) Ayrıca bazı araştırmacılar cinsel suçluların genel bir empati eksikliğinden ziyade daha çok kurbanlarına yönelik bir empati eksikliğinin söz konusu olabileceğini öne sürmektedir (Marshall vd., 1995). Genel

olarak araştırmaların suç işlemiş kişilerin suç işlemeyenlere göre empati becerilerinin daha düşük olduğu yönünde bulguları göz önüne alındığında çalışmamızda iki grubunda suç işleyenlerden oluşması ve cinsel suçlularda sadece kurbanlarına yönelik bir empati eksikliğinin söz konusu olabilmesi gibi sebeplerden iki grup arasında empati puanları açısından farklılık olmamiş olabileceği düşünülmektedir. İleride yapılacak araştırmalarda suç, empati eksikliği ve suçlularda empati ölümü üzerine çalışılması önerilmektedir.

3.2. BAZI SOSYO-DEMOGRAFİK DEğİŞKENLERE GÖRE BULGULARIN TARTIŞILMASI

Hükümlülerin bazı sosyo-demografik değişkenler açısından çocukluk ağı travma puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmama durumuna bakıldığında çocukluk ağı travma puan ortalamalarının yaş, medeni durum ve hayatın büyük bölümünün geçirildiği yere göre istatistiksel olarak anlamlı Şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Bu bulgu ile paralel olarak; Kılınç (2018) gerçekleştirmiş olduğu çalışmada benzer olarak hükümlü tutukluların travma puan ortalamalarının medeni durumlarına göre farklılaşmadığını, Baylan (2019) ocukluk ağı travmalarının yaş, medeni durum ve hayatın büyük bölümünün geçirildiği yer ile iliŐkisine baktığı araştırmasında anlamlı bir farklılığın olmadığını, Durmuş (2021) suça sürüklenen çocukların travma ve alt boyut puanlarının yaşa göre farklılaşmadığını, zevik ve Güneş (2019) ve rsel ve arkadaşları (2011) hayatın büyük bölümünün geçirildiği yere göre travma puanlarının farklılaşmadığını bildirmiştir. Çalışmada ocukluk ağı travma puan ortalamalarının medeni duruma göre farklılaşmamasında örneklemenin büyük çoğunluğunun evli bireylerden oluşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca çalışmada hükümlülerin travma düzeylerini ölçmek için kullanılan çocukluk ağı Ruhsal Travma leği 20 yaş öncesi yaşanmış olabilecek bazı travmatik olayları baz almakta olup hayat boyu yaşanan kümülatif bir travma düzeyini ölçmediğinden hükümlülerin travma düzeylerinin yaşa göre farklılaşmamasında ölçeğin bu yönünün etkili olmuş olabileceği düşünülmektedir.

Hükümlülerin eğitim durumuna göre travma toplam puan, duygusal istismar ve ihmal puan ortalamalarının anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. İlkokul ve altı düzeyde eğitim görmüş hükümlülerin duygusal istismar alt boyutu ve travma toplam

puan ortalamalarının lise düzeyinde eğitim görmüş hükümlülerden daha yüksek olduğu görülmüştür. İlkokul ve altı ile ortaokul düzeyde eğitim görmüş hükümlülerin duygusal ihmal alt boyutu puan ortalamalarının lise düzeyinde eğitim görmüş hükümlülerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Literatür incelendiği zaman bu bulgu ile paralel olarak; Bilim (2012) katılımcılardan ilköğretim mezunlarının, lise ve üniversite mezunlarından, lise mezunlarının da üniversite mezunlarından daha fazla çocukluk çağı örselenme yaşantısı bildirdiğini; Kılınç (2018) yaptığı çalışmada hükümlü ve tutukluların eğitim durumuna göre Çocukluk Çağı Travma Ölçeği toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında ilkokul mezunlarının üniversite mezunlarından daha yüksek puanlara sahip olduğunu; Aydın ve İşmen (2003) eğitim düzeyi açısından örselenme yaşantılarının farklılaşp farklılaşmadığının incelendiği araştırmada ilkokul ve ortaokul mezunu olan erkeklerin üniversite mezunu erkeklere göre daha fazla örselenme yaşantısı bildirdiğini; Aydın (2018) ise eğitim düzeyine göre çocukluk çağı travma, duygusal istismar ve ihmal, fiziksel ihmal ve cinsel istismar alt boyut puanlarının farklılaştığını ve eğitim düzeyi düşük olanların travma puanlarının daha yüksek olduğunu saptamıştır. Çocukluk döneminde yaşanan olumsuz durumların çocuğu birçok yönüyle etkilediği bilinmektedir. Çocukluk çağı istismar ve ihmal yaşantılarının çocukta kronik stres yarattığı, stres ile birlikte fizyolojik ve gelişimsel sorunların daha fazla görüldüğü bildirilmektedir (Aydın, 2018). Bu yönüyle travmatik yaşantıların çocukların hem zihinsel hem fiziksel gelişimini etkilediği görülmüş olup yaşanan zihinsel ve fiziksel sorunların bireyin akademik başarılarının düşmesine, eğitim sürecine devam edememesine ya da devam etmek istememesine neden olabileceği ve düşük eğitim seviyeleri ile çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişkinin bu durumdan kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Hükümlülerin anne ve baba eğitim durumuna göre travma toplam puan, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Annesi okur-yazar olmayan hükümlülerin travma puan ortalamalarının annesi ilkokul düzeyinde eğitim görmüş olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, annesi okur-yazar olmayan hükümlülerin fiziksel ihmal ve duygusal ihmal puan ortalamalarının annesi ilkokul ve ortaokul düzeyinde eğitim görmüş olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Babası okur-

yazar olan hükümlülerin travma toplam ve fiziksel ihmal alt boyutu puan ortalamalarının babası lise ve üstü düzeyde eğitim görmüş olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür Babası okur-yazar ve ilkököl düzeyinde eğitim görmüş olan hükümlülerin duygusal ihmal alt boyutu puan ortalamalarının babası lise ve üstü düzeyde eğitim görmüş olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Fiziksel istismar, duygusal istismar ve cinsel istismar puanlarının anne ve baba eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Literatüre bakıldığında bu bulgu ile benzer olarak, Yüksel ve Çifçi (2017) hükümlülerin anne eğitim düzeyi arttıkça duygusal ihmalin; baba eğitim düzeyi arttıkça ise fiziksel ihmal ve toplam travma düzeyinin azaldığını bulmuştur. Durmuş (2021), suça sürüklenmiş çocuklarla yaptığı araştırmada anne-baba eğitim durumunun duygusal ihmal alt boyutunda farklılık gösterdiğini bulunmuştur. Paavilainen ve arkadaşlarının (2001) aile içinde çocuklara kötü muamelenin risk faktörleri üzerine yapmış olduğu çalışmada, anne-babanın eğitim düzeyinin çocuk istismarı için bir risk faktörü olduğu ve eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte istismar riskinin azaldığı belirtilmiştir. İstismar durumu hem düşük düzey eğitilmiş hem de yüksek düzey eğitilmiş ailelerde görülebilmekle birlikte yapılan bir araştırmada eğitimsiz ailelerin %40'ında istismar durumu görülürken eğitim düzeyi daha yüksek ailelerde bu oranın %17 olduğu görülmüştür (Demir, 2013). Örsel ve arkadaşlarının (2011) yaptığı araştırmada anne-baba eğitim düzeyi daha düşük olan ailelerde istismarın daha fazla görüldüğü, annesi okuryazar olmayanların fiziksel istismar, duygusal ve fiziksel ihmal puanlarının; babası okuryazar olmayanların ise duygusal ve fiziksel ihmal puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Literatüre bakıldığında anne-baba eğitim düzeyinin düşük olmasının çocuk ihmal ve istismarı için bir risk faktörü olduğuna yönelik araştırmaların yanı sıra tam tersi bulgular da elde edilmiştir (Aydın, 2018; Özgün, 2019; Türkkın ve Odacı, 2018). Araştırmalarda farklı sonuçlar elde edilmekle birlikte, ailenin eğitim düzeyinin çocuğun temel bakımını ve duygusal ihtiyaçlarını karşılama açısından önemli olduğu, anne-babanın eğitim seviyesinin artmasıyla çocuğun temel bakım ve duygusal ihtiyaçlarına yanıt verebilme düzeyinin de arttığı düşünülmektedir. Ayrıca aile dışından çocuğa yönelik olabilecek istismar ve ihmal durumlarını fark edilmesi ve bunların önlenmesi açısından da ebeveyn eğitim düzeyinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Hükümlülerin bazı sosyo-demografik değişkenler açısından aleksitimi puan ortalamalarının farklılaşp farklılaşmama durumuna bakıldığında aleksitimi puan ortalamalarının yaş, medeni durum ve hayatın büyük bölümünün geçirildiği yere göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Literatürde bu bulguya paralel olarak aleksitiminin yaş değişkenine göre farklılaşmadığını (Bagby vd., 1994; Gürsoy, 2015; Karaismailoğlu vd., 2021) ifade eden araştırmaların yanı sıra yaş ile aleksitimi arasında ilişki olduğunu artan yaş ile birlikte aleksitimi düzeyinin arttığını (Mattila vd., 2006) ve genç yaştaki kişilerin daha fazla aleksitimik özelliklere sahip olduklarını (Baylan, 2019) ifade eden araştırmalar da olduğu görülmüştür. Birbirine zıt sonuçların kesin nedenleri bilinmemekle birlikte, çalışmalardaki farklı örneklem büyüklükleri, örneklemelerin klinik veya klinik olmayan yapıları, gruplardaki kültürel farklılıklar ile araştırmacıların yaş ve ileri yaş tanımlamalarındaki farklılıklar çalışmalarda görülen zıt sonuçların bazılarını açıklayabilir (Lane vd., 1998; Parry, 2012). Joukamaa ve arkadaşları (1999) tarafından yapılan bir çalışmada aleksitiminin, medeni durum ve yerleşim yeri ile ilişkili olmadığı ve Özgün'ün (2019) çalışmasında aleksitiminin yaşanan yerleşim yerine göre farklılık göstermediğine yönelik literatür aleksitiminin medeni durum ve hayatın büyük bölümünün geçirildiği yere göre farklılaşmadığı bulgumuzu destekler niteliktedir. Çalışmada aleksitimi puan ortalamalarının medeni duruma göre farklılaşmamasında örneklemin büyük çoğunluğunun evli bireylerden oluşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmada hükümlülerin aleksitimi puan ortalamalarının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. İlkokul ve altı düzeyinde eğitim görmüş hükümlülerin aleksitimi puan ortalamalarının lise ile üniversite ve üstü düzeyde eğitim görmüş olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan araştırmalarda genel olarak bulgular eğitim düzeyi düşük bireylerin eğitim düzeyi yüksek bireylere oranla önemli ölçüde daha yüksek aleksitimi puanları aldığını göstermektedir (Batıgün ve Büyükşahin, 2008; Lane vd., 1998; Parry, 2012; Salminen vd., 1999). Daha düşük eğitim seviyeleri ile aleksitimi arasındaki ilişkinin aleksitimik bireylerin eğitime devam etmeye yönelik bir arayışa girme ve bu yönde çaba gösterme olasılıklarının daha düşük olduğundan

kaynaklanabileceği düşünülmektedir (Lane vd., 1998; Salminen vd., 1999). Çalışmada hükümlülerin aleksitimi puan ortalamalarının anne baba eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı, annesi okur-yazar olmayan hükümlülerin aleksitimi puan ortalamalarının annesi ilkokul düzeyinde eğitim görmüş olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Babası okur-yazar olan hükümlülerin aleksitimi puan ortalamalarının babası ilkokul ile lise ve üstü düzeyde eğitim görmüş olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Elde edilen bulguya paralel olarak; üniversite öğrencilerinde aleksitimik özellikler ile ruh sağlığı arasındaki ilişki üzerine yapılan bir araştırmada annesi okur-yazar olmayan ve okur-yazar olan öğrencilerin annesi ilkokul, ortaokul, lise ve üstü düzeyde eğitim görmüş öğrencilerden daha yüksek aleksitimik özellikler gösterdiği, yapılan bir çalışmada anne-babanın öğrenim düzeyi ile aleksitimi arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve yine başka bir araştırmada annesi okur-yazar olmayan ve ilkokul mezunu olanların aleksitimi puanlarının, annesi üniversite mezunu olanlardan; babası okur-yazar olmayanların aleksitimi puanlarının ise diğerlerinden daha yüksek olduğu görülmüştür (Türk, 1992; Uzun, 2016; Yemez, 1991). Bazı çalışmalarda ise aleksitiminin anne eğitim durumuna göre farklılaşırken baba eğitim durumuna göre farklılaşmadığı (Bostan vd., 2020) ya da anne-babanın eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı (Baylan, 2019) bildirilmiştir. Kısıtlı sayıda çalışma ve bu çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmekle birlikte, ailenin eğitim düzeyinin birçok açıdan bireyin duygusal gelişiminde etkili olduğu, anne babanın eğitim düzeyinin yükselmesinin iletişimsel açıdan daha işlevsel ve duyguların ifade edilebilirliğinin kolay olduğu bir ortamın oluşmasına katkı sağladığı düşünülmektedir. Ülkemizde hükümlülerin aleksitimi düzeylerinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelendiği bir araştırmaya rastlanmamış olup hükümlüler dışında diğer popülasyonlarda da aleksitiminin sosyo-demografik değişkenler açısından incelendiği kısıtlı sayıda çalışma olduğu görülmüştür. İleride yapılacak çalışmalarda bu konunun incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Hükümlülerin empati toplam puan ortalamalarının yaş, medeni durum, anne-baba eğitim durumu ve hayatın büyük bölümünün geçirildiği yer gibi bazı sosyo-demografik değişkenler açısından istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı

sadece eğitim düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Araştırmalar, yaşamın büyük bölümünü geçirildiği yerin empati puanlarında anlamlı fark yaratmadığını bildirmekte (Acar ve Apak, 2017; Küçükkaragöz vd., 2011) olup bu durum bulgumuzu desteklemektedir. Literatürde empatinin yaş değişkenine göre farklılaşmadığını (Çelik ve Çağdaş, 2010; Durakoğlu ve Gökçearsan, 2010; Gürsoy, 2015) ifade eden araştırmaların yanı sıra yaş arttıkça empatinin azaldığını (Karakuş ve Tümkaya, 2015) ifade eden araştırmalar da olduğu görülmüştür. Literatüre bakıldığında empatinin bebeklikten itibaren var olduğu, zamanla geliştiği ve yetişkinlikte ise zirve yaptığı bildirilmektedir (Beadle ve De la Vega, 2019; Çelik ve Çağdaş, 2010). Çalışmada empatinin yaş açısından farklılaşmamasında empatinin yetişkinlikte zirve yaptığı görüşüne paralel olarak çalışmaya katılan hükümlülerin tümünün yetişkin ve büyük bölümünün de 31-50 yaş aralığında toplanmış olmasından kaynaklanabileceği söylenebilir. Çalışmada elde edilen bulgumuza paralel olarak yapılan çeşitli çalışmalarda empati düzeyinin medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür (Akbulut ve Sağlam, 2010; Çelik ve Çağdaş, 2010; Karakuş ve Tümkaya, 2015). Çalışmada empati puan ortalamalarının medeni duruma göre farklılaşmamasında örneklemin büyük çoğunluğunun evli bireylerden oluşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmada ortaokul düzeyinde eğitim görmüş hükümlülerin empati puan ortalamalarının lise düzeyinde eğitim görmüş olanlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Genel olarak literatürde yapılan çalışmalar ya eğitim düzeyleri açısından empati puanlarında bir farklılık olmadığını (Çelik ve Çağdaş, 2010) ya da eğitim düzeyi arttığında empati puanlarının arttığını (Karakuş ve Tümkaya, 2015; Kılıç, 2005) belirtmiştir. Fakat özellikle ortaokul düzeyinde eğitim görmüş hükümlülerin empati puan ortalamalarının lise düzeyinde eğitim görmüş olanlardan daha yüksek olması beklentinin dışında bir bulgu olmuştur. Ortaokul düzeyinde eğitim görmüş hükümlülerin empati puan ortalamalarının lise düzeyinde eğitim görmüş olanlardan daha yüksek olmasında ceza infaz kurumlarında gerçekleştirilen seminer ve kurs programlarına ortaokul düzeyindeki hükümlülerin daha fazla katılım sağlamış olmalarının etkisi olabileceği düşünülmektedir. Empati ve ebeveyn eğitim düzeyiyle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde yine birbirine zıt bulgular olduğu

görülmüştür. Çalışmada elde edilen empati düzeyinin anne baba eğitim düzeyine göre farklılaşmadığına yönelik bulgumuzu destekleyen (Gülle, 2015) ve desteklemeyen (Çetin, 2008; Dereli ve Aypay, 2012; Derman, 2013; Gürsoy, 2015) çalışmalar bulunmaktadır. Empati gelişiminde ebeveyn ve öğretmenlerin, çocuğa empatik açıdan rol model olmaları gerektiği sıklıkla vurgulamaktadır (Derman, 2013). Ebeveyn veya öğretmenlerin gerektiği zaman yardımcı olan, pozitif, sıcak kişiler olmasının ilişkili ve çocuklukta deneyimlenen bu tarz ilişkilerin çocukların empati gelişimi için önemli olduğu bildirilmiştir (Körükçü, 2004; Şipit, 2019). Ebeveynin eğitim düzeyinden bağımsız olarak aile içerisinde görülen olumlu ilişkilerin ve ev içi eğitimin hatta ev dışında rol model alınan diğer bireylerin empati gelişimine etki etmiş olabileceği ve bu sebeple empatinin anne-baba eğitim düzeyine göre farklılaşmamış olabileceği söylenebilir. Ülkemizde hükümlülerin empati düzeylerinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelendiği bir araştırmaya rastlanmamış olup hükümlüler dışında diğer popülasyonlarda da empatinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelendiği çalışmaların daha çok öğretmenler ve öğrenciler üzerine odaklandığı ve kısıtlı sayıda çalışma olduğu görülmüştür. Çalışmalarda zıt bulgular; araştırmalarda empati çalışmalarının genellikle öğrenciler ve ergenler gibi belli gruplarla yapılmış olması, empatinin farklı ülke ve kültürlerde farklılık gösterebilmesi gibi sebeplerden kaynaklanıyor olabileceği bu nedenle empati ve ilişkili değişkenlerin belirli ortamlarda incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir (Sommerlad vd., 2021). İleride yapılacak çalışmalarda bu konunun bahsedilen noktalara dikkat edilerek incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada hükümlülerin empati, aleksitimi ve çocukluk çağı travma puanları ile ilk hüküm yaşı ve cezaevinde bulunma süresi arasındaki ilişkilere bakıldığında cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin cezaevinde bulunma süresi ile fiziksel ihmal puanları arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde; malvarlığına karşı suçlar sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin cezaevinde bulunma süresi ile cinsel istismar puanları arasında pozitif yönlü orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Başka bir ifadeyle cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar sebebiyle ceza infaz

kurumunda bulunan hükümlülerin fiziksel ihmal puanları arttığında; malvarlığına karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan hükümlülerin ise cinsel istismar puanları arttığında cezaevinde bulunma süresi uzamaktadır. Ayrıca malvarlığına karşı suçlar sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin ilk hüküm yaşı ile travma toplam, duygusal istismar puanları arasında negatif yönlü zayıf düzeyde; cinsel istismar puanları arasında negatif yönlü orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yani malvarlığına karşı suçlar sebebiyle cezaevinde bulunan hükümlülerin travma toplam, duygusal istismar, cinsel istismar puanları arttığında ilk hüküm yaşının düştüğü söylenebilir. Çocukluk çağı travmaları kişiyi birçok yönüyle etkileyebilmekte ve bu yönüyle suçlu davranış gelişiminde çocukluk dönemi yaşantılarının önemli olduğu düşünülmektedir (Burma, 2012; Yüksel ve Çiftçi, 2017). Yapılan bir çalışmada, olumsuz çocukluk deneyimleri ne kadar yaygın ve çeşitliyse, bireylerin genellikle daha erken başlayan, daha geniş ve şiddetli suç kariyeri olduğu bildirilmiştir (DeLisi vd., 2021). Literatüre katkı sağlamak için hükümlülerin empati, aleksitimi ve çocukluk çağı travma puanları ile ilk hüküm yaşı ve cezaevinde bulunma süresi arasındaki ilişkilere bakılmış olup literatürde bulgumuza paralel ya da zıt yeterli çalışmaya rastlanmamıştır ve ileride yapılacak yeni çalışmalarda bunların da incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

3.3. ÇOCUKLUK ÇAĞI RUHSAL TRAVMA İLE ALEKSİTİMİ VE EMPATİ ARASINDAKİ İLİŞKİYE YÖNELİK BULGULARIN TARTIŞILMASI

Çalışmada hükümlülerin aleksitimi puanları ile travma toplam, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal alt boyut puanları arasında pozitif yönlü orta düzeyde; duygusal istismar ve cinsel istismar alt boyut toplam puanları arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Hükümlülerin fiziksel ile duygusal ihmal puanlarının aleksitimi puanlarını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgu doğrultusunda, aleksitimi ile çocukluk çağı travmalarının ilişkili olduğu, erken çocuklukta yaşanan duygusal ve fiziksel ihmalin aleksitimik özelliklerin gelişiminde etkili olabileceği söylenebilir. Çocukluk çağı travmaları ile aleksitimiye inceleyen çok fazla çalışma olmamakla birlikte bu konudaki yapılan çalışmalarda çocukluk çağı travmaları ile aleksitiminin ilişkili ve aleksitiminin gelişiminde çocukluk çağı

travmalarının önemli olduğu bildirilmiştir (Bagby ve Taylor, 1997; Evren vd., 2009; Güleç vd., 2013; Şaşıoğlu vd., 2013; Şenkal, 2013). Literatüre bakıldığında duygusal ihmalin aleksitimideki rolünü inceleyen bir çalışmada duygusal ihmal ile aleksitiminin derecesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve duygusal ihmalin aleksitimiye yordadığı görülmüştür (Aust vd., 2013). Yine başka bir çalışmada duygusal ve fiziksel ihmalin aleksitimi ile önemli ölçüde ilişkili olduğu bildirilmiştir (Zlotnick vd., 2001). Güleç ve arkadaşlarının (2013) çalışmasında ise fiziksel istismar ve duygusal ihmalin aleksitimi ile ilişkili olduğu; duygusal istismar ve duygusal ihmalin aleksitimi puanlarını yordadığı bulunmuştur. Bu çalışma literatürdeki araştırmalar ile tutarlı olarak fiziksel ve duygusal ihmalin aleksitimideki rolünü kanıtlar niteliktedir. Duygulanım düzensizliği ve aleksitimiye yönelik görüşler, çocukluk çağı ihmalinin aleksitimiyle ilişkili olduğu bulgumuzu desteklemektedir. Çocuğa bakım veren kişi ya da kişilerin çocuğun ihtiyaçlarına yönelik ilgisiz ve duygusal olarak tepkisiz olmasının çocuğun hem kendi hem de diğerlerinin duygularını nasıl tanıyacağını ve ifade edeceğini öğrenmekte zorlanmasına sebep olduğu ve bu şekilde duygusal düzensizliğe ve aleksitimiye katkıda bulunduğu düşünülmektedir (Zlotnick vd., 2001). Çocuklukta yaşanan duygusal istismarın, yetişkinlikte bireyin uygun duygusal cevaplar geliştirmesini etkileyebileceği ifade edilmektedir (Helvacı Çelik ve Hocaoğlu, 2018).

Çalışmada hükümlülerin empati puanları ile travma toplam, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal alt boyut puanları arasında negatif yönlü zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ve hükümlülerin duygusal ihmal puanlarının empati puanlarını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgu doğrultusunda, erken çocuklukta yaşanan duygusal ihmalin empatik özelliklerin gelişimini etkileyebileceği söylenebilir. Ülkemizde hükümlülerin empati düzeylerini inceleyen kısıtlı çalışma bulunmaktadır, bu çalışmaların özellikle suça sürüklenmiş çocuklara yönelmiş olduğu görülmekle birlikte hükümlülerin çocukluk çağı travmalarının empati puanları üzerindeki yordayıcı etkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Literatüre bakıldığında, lise öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının akademik yaşantı ve empati becerileri üzerine etkilerinin incelendiği bir çalışmada, fiziksel ihmalin empati

puanlarını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı, fiziksel ihmal arttığında toplam empati düzeyinin azaldığı görülmüştür (Çaycı, 2018). Diğer bir çalışmada ise fiziksel istismarın bilişsel empatiyi, cinsel istismarın duygusal empatiyi, duygusal ihmal ve istismarın ise hem bilişsel hem duygusal empatiyi istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı bildirilmiştir (Dereli-İman, 2015). Çocukluk çağı travmalarının, çocuğun duygularının, ihtiyaçların yok sayılması ya da ihmal edilmesinin çocukta yoğun olumsuz duygulara neden olduğu ve kişinin gelişiminde kalıcı bir etkisi olduğu bilinmektedir (Paivio ve Laurent, 2001). Önemli gelişimsel görevlerden biri olan empati gelişimi için de özellikle sağlıklı bir aile ortamının vurgusu yapılmakta olup erken çocukluk çağında travma davranışlarına maruz kalmamış ve bakım verene güvenli bağlanabilmiş çocukların yetişkinlikte duyarlı ve empati becerileri yüksek olduğu bildirilmektedir (Karakaya vd., 2021; Yüksel, 2009). Empati gelişiminde bireyin yaşantılarının önemli ve bireyin yaşamış olduğu koşullar içerisinde empati gelişiminin söz konusu olduğu, çocuğun empati gelişimi ile rol model olarak görülen ebeveyn veya öğretmenlerin olumlu, sıcak, gerektiği zaman yardımcı olmasının ilişkili olduğu ve çocuklukta deneyimlenen bu tarz ilişkilerin çocukların empati gelişimine katkı sağladığı ifade edilmektedir (Körükçü, 2004; Şipit, 2019). Bireylerin çocukluk döneminde, ebeveynlerinin uygun rol modeller olmaması, duygusal ihtiyaçlarının yok sayılması ve karşılanmaması sonucunda bu durumun empati gelişimini etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

SONUÇ

Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin cinsel istismar ve aleksitimi puanlarının malvarlığına karşı suçlar sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerden daha yüksek olduğu, empati puanlarının ise anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı bulunmuştur. Hükümlülerin travma puanlarının yaş, medeni durum ve hayatın büyük bölümünün geçirildiği yere göre farklılaşmadığı görülmüştür. Travma toplam puan, duygusal istismar ve ihmal puanlarının eğitim durumuna göre; travma toplam puan, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal puanlarının ise anne-baba eğitim durumuna göre farklılaştığı belirlenmiştir. Hükümlülerin aleksitimi puanlarının yaş, medeni durum ve hayatın büyük bölümünün geçirildiği yere göre farklılaşmadığı; eğitim durumu ve anne-baba eğitim durumuna göre farklılaştığı belirlenmiştir. Hükümlülerin empati puanlarının yaş, medeni durum, anne-baba eğitim durumu ve hayatın büyük bölümünün geçirildiği yere göre farklılaşmazken eğitim durumuna göre farklılaştığı belirlenmiştir. Hükümlülerin aleksitimi puanları ile travma toplam ve alt boyut toplam puanları arasında pozitif yönde; empati puanları ile travma toplam puanı, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal alt boyut toplam puanları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Ayrıca hükümlülerde fiziksel ve duygusal ihmalin aleksitimi puanlarını; duygusal ihmalin ise empati puanlarını yordadığı görülmüştür.

Araştırmanın sınırlılıklarına bakıldığında; araştırma katılımcılarının tek bir ceza infaz kurumunda cinsel dokunulmazlığa ve malvarlığına karşı suçlardan hükümlü olan erkeklerden oluşması en önemli sınırlılıklardandır. Bu durum araştırma sonuçlarının, cinsel dokunulmazlığa ve malvarlığına karşı suçlardan hüküm giymiş erkeklerin küçük bir bölümünü oluşturması nedeniyle geneli yansıtmamasına ayrıca sadece erkek hükümlülerin bulunması cinsel dokunulmazlığa ve malvarlığına karşı suçları işlemiş bireylerin tümüne yönelik bilgi edinmede sınırlılığa neden olmaktadır. Bu sebeple gelecek çalışmalarda birden çok ceza infaz kurumundan hem erkek hem de kadın katılımcılar ile araştırmanın yapılmasının genellenebilirlik açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Diğer bir sınırlılık araştırmada kullanılan ölçeklerin hükümlülere yönelik geçerlik güvenirlik çalışması yapılmış ölçekler olmaması, bu şekilde bir ölçeğin bulunmaması ve ölçeklerin özbildirim şeklinde olmasıdır. Bu sebeple, hükümlü tutuklu popülasyona yönelik olan ölçeklerin Türkçe uyarlamalarının gerçekleştirilmesi ya da hükümlü tutuklulara özgü ölçeklerin geliştirilmesi önerilmektedir. Katılımcıların ölçek sorularına samimi ve doğru cevaplar vermesi araştırmanın sonuçları açısından önemlidir. Fakat katılımcıların hükümlülerden oluşması, araştırmanın cezaevi ortamında ve cezaevi psikoloğu tarafından gerçekleştirilmiş olması hükümlülerin ölçek sorularına samimi cevaplar vermelerini engellemiş, kendilerini olduğundan daha iyi ya da daha kötü göstermek istemelerine veya bir yaptırım durumu söz konusu olur korkusuna neden olmuş olabileceği göz ardı edilmemelidir.

Bir diğer sınırlılık ise çocukluk çağı travmalarının geriye dönük olarak değerlendiriliyor olmasıdır. Hükümlüler ölçek maddelerine cevap verirken hatırlamada problem yaşamış ya da çekinerek travmatik yaşantıyı bildirmemiş olabilir. Ayrıca araştırma da ölçeğin fiziksel ihmal alt boyut Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının oldukça düşük bulunmuş olması nedeniyle bu alt boyutla ilgili bulguların değerlendirilirken dikkatli olunması gerektiği düşünülmektedir.

Bahsedilen sınırlılıklara rağmen bu araştırmada sıkça çalışılan cinsel dokunulmazlığa karşı suçlardan hükümlülerin yanı sıra literatürde hakkında kısıtlı sayıda çalışma yapılmış olan malvarlığına karşı suçlardan hükümlülerle çalışılmış olması alanyazına önemli bir katkı sağlamaktadır. Elde edilen bulgular sonucunda çocukluk çağında yaşanmış cinsel istismarın ve aleksitimik özelliklerin cinsel suç için risk faktörü olabileceği düşünülmektedir. Özellikle empati ve aleksitimi konusunda diğer suç türleri ve toplum örneklemleri ile karşılaştırılarak yapılacak çalışmaların literatüre katkı sağlayacağı söylenebilir. Araştırma hükümlülerin aleksitimi ve empati düzeylerinin bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelendiği nadir çalışmalardan biridir. Elde edilen bulgular ışığında hükümlülere yönelik ceza infaz kurumlarında gerçekleştirilecek rehabilitasyon ve iyileştirme faaliyetlerinde önemli bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, M. C. ve Apak, H.** (2017). Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin empatik eğilimleri ile özgecilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(1), 93-112.
- Acehan, S., Bilen, A., Ay, M. O., Gülen, M., Avcı, A. ve İçme, F.** (2013). Çocuk İstismarı ve İhmalinin Değerlendirilmesi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 22(4), 591-614.
- Açıkgöz, R.** (2015). Yoksulluk ve suç: doğrusal olmayan bir ilişki. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 251-266.
- Akbulut, E. ve Sağlam, H. İ.** (2010). Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 1068-1083.
- Akpınar, İ.** (2018). *Suç olgusu, suç teorileri ve kadın suçluluğu: Kayseri örneği* (Yüksek lisans tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Aktay, M.** (2020). İstismar ve ihmalin çocuk üzerindeki etkileri ve tedavisi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 1(2), 169-184.
- Alpaslan, A. H.** (2014). Çocukluk döneminde cinsel istismar. *Kocatepe Tıp Dergisi*, 15(2), 194-201.
- Amerikan Psikiyatri Birliği.** (2013). *DSM-5 Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı*. (E. Köroğlu, Çev.). Hekimler Yayın Birliği (Hyb Yayıncılık).
- Aust, S., Härtwig, E. A., Heuser, I. ve Bajbouj, M.** (2013). The role of early emotional neglect in alexithymia. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 5(3), 225-232. <https://doi.org/10.1037/a0027314>
- Ayan, S.** (2013). *Kasten adam öldürme suçu işlemiş hükümlü erkeklerin bağlanma stillerinin, çocukluk çağı travmalarının ve öfke ifade biçimlerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, E.** (2018). *Çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik sağlık ve depresyon belirtileri üzerine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Aydın, O. ve İşmen E.A.**, (2003). 18-25 yaş grubu erkeklerde çocukluk çağı örselenme yaşantısının incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(18), 7-20.
- Aydoğmuş Ördem, O.** (2019). Çocuğa yönelik cinsel istismar: Türkiye'de medyada temsili, *Sosyoloji Notları*, 3(2), 35-46.
- Bagby, R. M., Parker, J. D. ve Taylor, G. J.** (1994). The twenty-item Toronto Alexithymia Scale-I. Item selection and cross-validation of the factor structure. *Journal of psychosomatic research*, 38(1), 23-32.
- Bagby, R. M.ve Taylor, G. J.** (1997). Affect dysregulation and alexithymia. In G. J. Taylor, R. M. Bagby ve J. D. A. Parker (Eds.), *Disorders of affect regulation Alexithymia in medical and psychiatric illness* (pp. 26-45). Cambridge University Press.
- Bağış, R. C.** (2019). Çocukları suçta sürükleyen çevresel nedenler: sosyal bağ ve sosyal öğrenme teorileri ışığında bir değerlendirme. *Humanitas-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 203-221.
- Baş, E.** (2016). Türk Ceza Hukukunda cinsel taciz suçu. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65(4), 1135-1215.
- Batıgün, A. D. ve Büyükşahin, A.** (2008). Aleksitimi: psikolojik belirtiler ve bağlanma stilleri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 11(3), 105-114.
- Baylan, N.** (2019). *Çocukluk çağı travmalarının somatizasyon ile ilişkisinde aleksitiminin aracı rolü* (Yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bayraktutan, M.** (2014). *Sosyal anksiyete bozukluğu olan hastalarda empati becerisi, aleksitimi, depresyon, anksiyete düzeyleri ile sempatik deri yanıtı ilişkisi ve tıbbi tedavinin etkileri* (Tıpta uzmanlık tezi). Pamukkale Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Pamukkale.
- Beadle, J. N. ve De la Vega, C. E.** (2019). Impact of aging on empathy: Review of psychological and neural mechanisms. *Frontiers in psychiatry*, 10, 331.
- Beck, A. T.** (2006). How an anomalous finding led to a new system of psychotherapy. *Nature Medicine*, 12(10), 1139-1141.
- Beck, A. T. ve Weishaar, M.** (1989). Cognitive therapy. In *Comprehensive handbook of cognitive therapy* (pp. 21-36). Springer, New York, NY.
- Bilim, G.** (2012). *Çocukluk çağı örselenme yaşantıları: Duygu düzenleme, kişilerarası tarz ve genel psikolojik sağlık açısından bir inceleme* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Binici, M.** (2010). *5237 sayılı TCK'da hırsızlık suçu* (Yüksek lisans tezi). Bilecik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik.
- Bolatlı, M.** (2021). Sosyoloji teorileri açısından Türkiye'de uyuşturucu suçlarının açıklanması. *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*, 2021(2), 102-134.
- Bostan, T., Bostan, A., Sarpkaya, S. ve Yabacı, A.** (2020). Lise öğrencilerinin aleksitimi düzeylerinin yalnızlık ve demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(59), 2651-2663.
- Burkay, S.** (2008). Teorik çerçevede suç. *ETHOS: Felsefe ve Topumsal Bilimlerde Diyaloglar*, 2(4).
- Burma, R.** (2012). *Cinsel saldırı suçu işlemiş hükümlülerde, çocukluk döneminde örseleyici yaşantılara maruz kalma düzeyi ile benlik saygısı, öfke ifade tarzı arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş.** (2004). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pagem A Yayıncılık.
- Canter, D.** (2020). *Suç Psikolojisi* (D. Yazıcıoğlu, Çev.). Sola Unitas.
- Cantürk, N. Ve Koç, S.** (2010). Adli Tıp Kurumunda değerlendirilen cinsel suç sanıklarının sosyo-demografik özellikleri ve psikiyatrik profilleri. *AÜ Tıp Fakültesi Mecmuası*, 63(2), 49-53.
- Chaplin, T. C., Rice, M. E. ve Harris, G. T.** (1995). Salient victim suffering and the sexual responses of child molesters. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 63(2), 249-255. doi:10.1037/0022-006x.63.2.249
- Chasan, N.** (2010). *Alkol bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Connolly, M. ve Woollons, R.** (2008). Childhood sexual experience and adult offending: an exploratory comparison of three criminal groups. *Child Abuse Review*, 17(2), 119-132. <https://doi.org/10.1002/car.1019>
- Coşgun, E.** (2010). *Suçta yönelen ergenlerde, çocukluk döneminde örseleyici yaşantılara maruz kalma düzeyi ile adil dünya inancı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Covell, C. N. ve Scalora, M. J.** (2002). Empathic deficits in sexual offenders. *Aggression and Violent Behavior*, 7(3), 251-270. [https://doi.org/10.1016/s1359-1789\(01\)00046-5](https://doi.org/10.1016/s1359-1789(01)00046-5)

- Çaycı, M.** (2018). *Lise öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının akademik yaşantı ve empati becerileri üzerine etkilerinin araştırılması* (Yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, E. ve Çağdaş, A.** (2010). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (23), 23-38.
- Çetin, C. N.** (2008). *İlköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin empatik beceri düzeylerinin ana baba tutumları ve özsayı ile ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- DeLisi, M., Drury, A. J. ve Elbert, M. J.** (2021). Frequency, chronicity, and severity: New specification of adverse childhood experiences among federal sexual offenders. *Forensic Science International: Mind and Law*, 2(2021), 100051.
- Demir, M. K.** (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının empati becerilerinin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (33), 107-121.
- Demir, H.** (2013). Edirne ili aile sağlığı merkezlerinde görevli hekimlerin çocuk istismarı ve ihmali hakkında bilgi, farkındalık ve tutumlarının belirlenmesi (Uzmanlık tezi). Trakya Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Edirne.
- Demirbaş, T.** (2005). *Kriminoloji*. Seçkin Yayıncılık.
- Dereboy, İ. F.** (1990). Aleksitimi: Bir gözden geçirme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 1(3), 157-165.
- Dereli, E. ve Aypay, A.** (2012). The prediction of empathetic tendency and characteristic trait of collaboration on humane values in secondary education students and the examining to those characteristics. *Educational Sciences; Theory and Practice*, 12(2), 1262-1270.
- Dereli-İman, E.** (2015). Ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları ile empatik eğilim, sosyal sorun çözme becerileri arasındaki ilişki. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(3), 235-256, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2015.013>.
- Derman, M. T.** (2013). Çocukların empati beceri düzeylerinin ailesel etmenlere göre belirlenmesi. *International Journal of Social Science*, 6(1), 1365-1382.
- Doğanlı, B. ve Karaörs, G.** (2017). Çocuk istismarı ve sosyal devlet kapsamında çocuk istismarına yönelik alınan önlemler. *Uluslararası Bilimsel*

- Dökmen, Ü.** (1987). Empati kurma becerisi ile sosyometrik statü arasındaki ilişki. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 20(1), 183-207.
- Duman, S.** (2019). *Suçta sürüklenen çocuklarda tekrarlayıcı suç işleme davranışları ve nöropsikolojik özellikleri* (Uzmanlık tezi). Pamukkale Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Denizli.
- Durakoğlu, A. ve Gökçearslan, Ş.** (2010). Lise öğrencilerinin empatik eğilim düzeyinin çeşitli değişkenlerle ilişkisi. *Education Sciences*, 5(3), 354-364.
- Durmuş, H.** (2021). *Suçta sürüklenen çocuklarda çocukluk çağı travması ve depresyon arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Dünya Sağlık Örgütü.** 2020. <<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs150/en/>>, erişim tarihi 14.08.2021.
- Epözdemir, H.** (2012). Aleksitimi: Psikolojik bir semptom mu, yoksa bir kişilik özelliği mi? *Türk Psikoloji Yazıları*, 15(30), 25-33.
- Ersoy, E. ve Köşger, F.** (2016). Empati: tanımı ve önemi. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 38(2), 9-17.
- Evren, C., Evren, B., Dalbudak, E., Özçelik, B., ve Öncü, F.** (2009). Childhood abuse and neglect as a risk factor for alexithymia in adult male substance dependent inpatients. *Journal of Psychoactive Drugs*, 41(1), 85-92. <https://doi.org/10.1080/02791072.2009.10400677>
- Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V. ve Marks, J. S.** (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *American journal of preventive medicine*, 14(4), 245-258.
- Geer, J. H., Estupinan, L. A. ve Manguno-Mire, G. M.** (2000). Empathy, social skills, and other relevant cognitive processes in rapists and child molesters. *Aggression and violent behavior*, 5(1), 99-126.
- Gery, I., Miljkovitch, R., Berthoz, S. ve Soussignan, R.** (2009). Empathy and recognition of facial expressions of emotion in sex offenders, non-sex offenders and normal controls. *Psychiatry Research*, 165(3), 252-262. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2007.11.006>

- Gezgin, S.** (2019). *Cezaevinde çocukları ile birlikte bulunan annelerin çocukluk çağı ruhsal travmaları, kapsayıcılık işlevleri ve çocuklarının psiko-sosyal gelişim durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gillespie, S. M., Garofalo, C. ve Velotti, P.** (2018). Emotion regulation, mindfulness, and alexithymia: Specific or general impairments in sexual, violent, and homicide offenders? *Journal of Criminal Justice*, 58, 56-66. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2018.07.00>
- Glaser, D.** (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): a conceptual framework. *Child Abuse & Neglect*, 26(6-7), 697-714. [https://doi.org/10.1016/s0145-2134\(02\)00342-3](https://doi.org/10.1016/s0145-2134(02)00342-3)
- Gökulu, G.** (2019). Suç kuramları: biyolojik ve psikolojik yaklaşımlar: eleştirel bir değerlendirme. *Social Sciences*, 14(4), 1471-1488.
- Gölge, Z. B.** (2005). *Cinsel saldırıda etkili faktörler ve suçlu profili* (Doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Gül, K.** (2010). *5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar* (Yüksek lisans tezi). Çankaya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güleç, H., Topaloğlu, M., Ünsal, D. ve Altıntaş, M.** (2012). Bir kısır döngü olarak şiddet. *Psikiyatride güncel yaklaşımlar*, 4(1), 112-137.
- Güleç, M. Y., Altıntaş, M., İnanç, L., Bezgin, Ç. H., Koca, E. K. ve Güleç, H.** (2013). Effects of childhood trauma on somatization in major depressive disorder: The role of alexithymia. *Journal of Affective Disorders*, 146(1), 137-141.
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z. ve Aydoğan, S.** (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihtimal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-134.
- Gülle, M.** (2015). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin bölümlerine göre eleştirel düşünme ve empati kurma düzeylerinin incelenmesi* (Doktora tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Güllü, İ. ve Yıldırım, K.** (2016). Alt kültür gruplarında suç ve toplumsallaşma ilişkisi: Karaman Çingeneleri örneği. *Border Crossing*, 6(1), 46-78.
- Gülseren, Ş.** (2001). Eşduyum (Empati): Tanımı ve kullanımını üzerine bir gözden geçirme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(2), 133-145.

- Güneri Yöyen, E.** (2017). Çocukluk çağı travması ve benlik saygısı. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(1), 267-282.
- Güneş-Aslan, G.** (2020). Çocuğa yönelik cinsel istismarın açığa vurulma süreci hakkında bir derleme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1886-1912. <https://doi.org/10.33417/tsh.718306>
- Güriş, S. ve Astar, M.** (2015). *SPSS ile İstatistik* (2. Baskı). İstanbul: Der Yayınları.
- Gürsoy, H. T.** (2015). *13-15 yaş grubundaki bireylerde empatinin aleksitimi düzeyleri üzerindeki etkisi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Heide, K. M. ve Solomon, E. P.** (2006). Biology, childhood trauma, and murder: Rethinking justice. *International Journal of Law and Psychiatry*, 29(3), 220-233.
- Helvacı Çelik, F. G ve Hocaoğlu, Ç.** (2018). Çocukluk çağı travmaları: bir gözden geçirme. *Sakarya Tıp Dergisi*, 8(4), 695-711. <https://doi.org/10.31832/smj.454535>
- Hemming, L., Bhatti, P., Shaw, J., Haddock, G., ve Pratt, D.** (2020). Words don't come easy: How male prisoners' difficulties identifying and discussing feelings relate to suicide and violence. *Frontiers in Psychiatry*, 11. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2020.581390>
- Hendryx, M. S., Haviland, M. G. ve Shaw, D. G.** (1991). Dimensions of alexithymia and their relationships to anxiety and depression. *Journal of Personality Assessment*, 56(2), 227-237. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa5602_4
- Hudson, S. M., Marshall, W. L., Wales, D., McDonald, E., Bakker, L. W. ve McLean, A.** (1993). Emotional recognition skills of sex offenders. *Annals of Sex Research*, 6(3), 199-211. <https://doi.org/10.1007/bf00849561>
- İçli, T. G.** (2019). *Kriminoloji* (10. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- İçli, T. G. ve Özcan, N.** (1992). Türkiye'de ekoloji suç ilişkisi üzerine sosyolojik bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 9(1-2), 27-52.
- İşbakan, Z. H.** (2011). *Cana yönelik ve mala yönelik suç işlemiş bireylerin kişilik özelliklerinin karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Jacobs, P. A., Brunton, M., Melville, M. M., Brittain, R. P. ve McClellmont, W. F.** (1965). Aggressive behaviour, mental sub-normality and the XYY

male. *Nature*, 208(5017), 1351-1352. <https://doi.org/10.1038/2081351a0>

- Jespersen, A. F., Lalumière, M. L. ve Seto, M. C.** (2009). Sexual abuse history among adult sex offenders and non-sex offenders: A meta-analysis. *Child Abuse & Neglect*, 33(3), 179-192. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2008.07.004>
- Jolliffe, D. ve Farrington, D. P.** (2004). Empathy and offending: A systematic review and meta-analysis. *Aggression and Violent Behavior*, 9(5), 441-476. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2003.03.001>
- Joukamaa M., Saarij rvi S., Muuriaisniemi M. L. ve Salokangas, R. K.** (1996). Alexithymia in normal elderly population. *Compreh Psychiatry*, 37(2), 144-147.
- Kahya, Y.** (2015). Suç teorileri ışığında Türkiye’de kaçakçılık olgusu: toplumsal nedenleri, boyutları ve algısı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(3), 159-178.
- Kaner, S.** (1992). Suçluluğu açıklayan yaklaşımlar. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 25(2), 473-496. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000593
- Kaplan, S. J.** (2002). Phycihal abuse and neglect. M. Lewis (ed.), *Child and Adolescent Psychiatry: A Comprehensive Textbook 3rd edition* içinde, Lippincott Williams & Wilkins Publishers.
- Kaplan, S. J., Pelcovitz, D. ve Labruna, V.** (1999). Child and adolescent abuse and neglect research: A review of the past 10 years. Part I: Physical and emotional abuse and neglect. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 38(10), 1214-1222.
- Kara, B., Biçer,  . ve Gökalp, A. S.** (2004). ocuk istismarı. *ocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47, 140-151.
- Kara,  .** (2010). *Ankara ilinde görev yapan pediatri asistanları, uzmanları ve pratisyen hekimlerin ocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeyleri ve yaklaşımlarının karşılaştırılması*. Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ankara.
- Karaismailoğlu, D., Kulaka, N. ve ilingir, D.** (2021). Ameliyathane hemşirelerinde aleksitimi düzeyi ve iletişim becerilerine etkisi: Doğu Karadeniz  rneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(1), 81-87. <http://doi.org/10.37989/gumussagbil.798966>

- Karakaya, A., Çakmakkaya, B. Y., Akpınar, T. ve Yılmaz, Y.** (2021). Çocukluk çağı travmaları bağlamında suçun önlenmesi. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 10(1), 195-204.
- Karakuş, F. ve Tümkiye, S.** (2015). Sınıf öğretmenlerinin empatik beceri düzeylerinin sosyodemografik değişkenlere ve tercih ettikleri disiplin türlerine göre incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(4), 397-418, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2015.021>.
- Karancı, A. N., Aker, A. T. ve Işıklı, S.** (2009). *Yetişkinlerde travmatik olay yaşama yaygınlığı, travma sonrası stres bozukluğu ve travma sonrası gelişimin değerlendirilmesi*. TÜBİTAK SOBAK Proje No: 109K592, Ankara.
- Karayel, A.** (2006). *Retrospektif bir çalışma: 2001-2005 yılları arasında Adana İl Emniyet Müdürlüğü'ne yansıyan cinsel taciz vakalarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kaukiainen, A., Björkqvist, K., Lagerspetz, K., Österman, K., Salmivalli, C., Rothberg, S. ve Ahlborn, A.** (1999). The relationships between social intelligence, empathy, and three types of aggression. *Aggressive Behavior*, 25(2), 81-89.
- Kerman, B.** (2021). *18-24 yaş arası bireylerde aleksitimi ve duygusal zekanın sürekli öfke ve öfke ifade tarzları üzerindeki etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Kılınç, B.** (2018). *Hükümlü ve tutukluların suç türüne göre; Çocukluk çağı travması, kişilik inancı ve dürtüsellik düzeylerinin karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kızmaz, Z.** (2005). Sosyolojik suç kuramlarının suç olgusunu açıklama potansiyelleri üzerine bir değerlendirme. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(2), 149-174.
- Koçak, M. ve Batıgün, A. D.** (2017). Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışları Ölçeğinin (ŞİSDÖ) Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 1(1), 1-11.
- Koçak, R.** (2002). Aleksitimi: kuramsal çerçeve tedavi yaklaşımları ve ilgili araştırmalar. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 35(1), 183-212.

- Körükçü, Ö.** (2004). *Altı yaş grubundaki çocukların özsaygı düzeyleri ile anne empatik becerilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Krvavac, S. ve Jansson, B.** (2021). The role of emotion dysregulation and alexithymia in the link between types of child abuse and neglect and psychopathology: A moderated mediation model. *European Journal of Trauma & Dissociation*, 5(3), 100213. <https://doi.org/10.1016/j.ejtd.2021.100213>
- Krystal, H.** (1979). Alexithymia and psychotherapy. *American Journal of Psychotherapy*, 33(1), 17-31. <https://doi.org/10.1176/appi.psychotherapy.19>
- Krystal, H.** (1988). *Integration and self healing: Affect, trauma, alexithymia*. Hillsdale NJ: Analytic press.
- Kulak, H.** (1996). *Kasten adam öldürme suçu faillerinin kişilik yapıları ve sosyodemografik özellikleri* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü. İstanbul.
- Kunt, V.** (2003). *Suç ve çocuk* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Küçükkaragöz, H., Akay, Y. ve Canbulat, T.** (2011). Bir grup ilköğretim öğrencisinin bazı psiko-sosyal değişkenlere göre empatik beceri düzeyleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 88-100.
- Lane, R. D., Sechrest, L. ve Riedel, R.** (1998). Sociodemographic correlates of alexithymia. *Comprehensive Psychiatry*, 39(6), 377-385.
- Langevin, R., Wright, P. ve Handy, L.** (1989). Characteristics of sex offenders who were sexually victimized as children. *Annals of Sex Research* 2, 227-253. <https://doi.org/10.1007/BF00849717>
- Ledermann, K., von Känel, R., Barth, J., Schnyder, U., Znoj, H., Schmid, J.-P., Langraff, M. E. R. ve Princip, M.** (2020). Myocardial infarction-induced acute stress and post-traumatic stress symptoms: the moderating role of an alexithymia trait – difficulties identifying feelings. *European Journal of Psychotraumatology*, 11(1), 1804119. <https://doi.org/10.1080/20008198.2020.1804119>
- Lengerli, A. Y.** (2010). *Eş şiddeti suçu ile ilişkili olabilecek psiko-sosyal faktörlerin belirlenmesi ve suç analizi* (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Lesser, I. M.** (1981). A review of the alexithymia concept. *Psychosomatic Medicine*, 43(6), 531-543. <https://doi.org/10.1097/00006842-198112000-00009>

- Li, E. T., Carracher, E. ve Bird, T.** (2020). Linking childhood emotional abuse and adult depressive symptoms: The role of mentalizing incapacity. *Child Abuse & Neglect*, 99(3), 104253. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104253>
- López-Muñoz F. ve Pérez-Fernández F.** (2020). A History of the Alexithymia Concept and Its Explanatory Models: An Epistemological Perspective. *Front Psychiatry*. 10, 1-8. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2019.01026>.
- Lucas, M. K.** (2009). *Early childhood abuse, empathy and intimate partner violence* (Unpublished master thesis). Humboldt State University, Counseling of Department, California.
- Macit, R.** (2021). Uyuşturucu madde bağımlılığı ile mücadelede suç teorilerinin rolü. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 1-10.
- Makriyianis, H. M., Adams, E. A., Lozano, L. L., Mooney, T. A., Morton, C. ve Liss, M.** (2019). Psychological inflexibility mediates the relationship between adverse childhood experiences and mental health outcomes. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 14, 82-89.
- Marshall, W. L. ve Maric, A.** (1996). Cognitive and emotional components of generalized empathy deficits in child molesters. *Journal of Child Sexual Abuse*, 5(2), 101-110.
- Marshall, W. L., Hudson, S. M., Jones, R. ve Fernandez, Y. M.** (1995). Empathy in sex offenders. *Clinical Psychology Review*, 15(2), 99-113. [https://doi.org/10.1016/0272-7358\(95\)00002-7](https://doi.org/10.1016/0272-7358(95)00002-7)
- Mattila, A. K., Hyphen, K., Andersson, N., Samppala, M. ve Joukamaa, M.** (2008). Alexithymia among finnish male prisoners. *European Psychiatry*, 23(2), 38. <https://doi.org/10.1016/j.eurpsy.2008.01.139>
- Mavi Aydoğdu, S. G. ve Özsoy, Ü.** (2017). Çocuk hakları ihlali: cinsel istismar. *G.O.P. Taksim E.A.H. Dergisi*, 3(ek sayı), 57-60.
- Montebarocci, O., Codispoti, M., Baldaro, B. ve Rossi, N.** (2004). Adult attachment style and alexithymia. *Personality and Individual Differences*, 36(3), 499-507. [https://doi.org/10.1016/s0191-8869\(03\)00110-7](https://doi.org/10.1016/s0191-8869(03)00110-7)
- Moriarty, N., Stough, C., Tidmarsh, P., Eger, D. ve Dennison, S.** (2001). Deficits in emotional intelligence underlying adolescent sex offending. *Journal of adolescence*, 24(6), 743-751.

- Moriguchi, Y., Decety, J., Ohnishi, T., Maeda, M., Mori, T., Nemoto, K., ... & Komaki, G.** (2007). Empathy and judging other's pain: an fMRI study of alexithymia. *Cerebral Cortex*, 17(9), 2223-2234.
- Nemiah, J. C. ve Sifneos, P. E.** (1970). Affect and fantasy in patients with psychosomatic disorders. In O. W. Hill (Ed.), *Modern Trends in Psychosomatic Medicine*, (vol 2, pp 26-34). BUllerworths.
- Örsel, S., Karadağ, H., Kahiloğulları, A. K. ve Aktaş, E. A.** (2011). Psikiyatri hastalarında çocukluk çağı travmalarının sıklığı ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(2), 130-136.
- Özbay, P. G.** (2015). *Cinsel istismar ve cinsel saldırı suçundan cezaevinde bulunan bireylerin projektif testler ile değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özçevik, D. ve Güneş, Ö. D.** (2019). Hemşirelik öğrencilerinin bazı sosyo-demografik özelliklere göre yaşadıkları çocukluk çağı travmaları. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 28-42.
- Özdemir, O., Polat, F. H., Beşiroğlu, L., Selvi, Y., Özdemir, P., Atlı, A. ve Akbayram, S.** (2011). Suça yönelen erkek ergenlerde travmatik yaşantılar, dissosiyasyon ve suça karşı tutumlar. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 68-75.
- Özden, M. Ş.** (2018). Travma ve dissosiyatif bozukluklar: genel bir bakış. *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3(3), 71-76.
- Özgentürk, İ.** (2014). Child abuse and neglect. *Journal of Human Sciences*, 11(2), 265-278.
- Özgün, H.** (2019). *Ortaöğretim öğrencilerinin aleksitimik özellikleri ile çocukluk çağı örülenme yaşantıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Özmen, G.** (2013). *Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen iki grup çocuğun çizim testleri ile değerlendirilmesi ve empati ve özsaygı düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul
- Öztürk S.** (2007). *Çocuklarda duygusal istismar* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.
- Paivio, S. ve Laurent, C.** (2001). Empathy and emotion regulation: Reprocessing memories of childhood abuse. *Psychotherapy in Practise*, 57(2), 213-226.

- Parker, J. Ve Taylor, G.** (1997). The neurobiology of emotion, affect regulation, and alexithymia. In G. J. Taylor, R. M. Bagby ve J. D. A. Parker (Eds.), *Disorders of affect regulation Alexithymia in medical and psychiatric illness* (pp. 93-114). Cambridge University Press.
- Parry, C. L.** (2012). *The nature of the association between male violent offending and alexithymia*. Edith Cowan University, Faculty of Computing, Health and Science, Australia.
- Paavilainen, E., Åstedt-Kurki, P., Paunonen-Ilmonen, M. ve Laippala, P.** (2001). Risk factors of child maltreatment within the family: towards a knowledgeable base of family nursing. *International journal of nursing studies*, 38(3), 297-303.
- Pektezel, G. E.** (2019). *Cinayet suçu hükümlüleri ile cinsel istismar suçu hükümlülerinin suç işleme eğilimleri ile sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Pelendicioğlu, B. ve Bulut, S.** (2009). Çocuğa yönelik aile içi fiziksel istismar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 9(1), 49.
- Polat, O.** (2016). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 15-34.
- Proeve, M. ve Reilly, E.** (2007). Personal and offending characteristics of child sexual offenders who have been sexually abused. *Psychiatry, Psychology and Law*, 14(2), 251-259. doi:10.1375/pplt.14.2.251
- Reavis, J. A., Looman, J., Franco, K. A. ve Rojas, B.** (2013). Adverse childhood experiences and adult criminality: How long must we live before we possess our own lives? *The Permanente Journal*, 17(2), 44-48.
- Reid, T.S.** (1982). *Crime and Criminology*. Holt Rinehart and Winston.
- Roys, D. T.** (1997). Empirical and theoretical considerations of empathy in sex offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 41(1), 53-64.
- Sağlam, N.** (2016). *Young Şema Modeline göre aleksitimi kavramının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Salman, E.** (2009). *Eşe karşı cinsel saldırı suçu* (Yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Salminen, J. K., Saarijarvi, S., Aarela, E., Toikka, T. ve Kauhanen, J.** (1999). (1999). *Prevalence of alexithymia and its association with sociodemographic variables in the general population of Finland*.

Journal of Psychosomatic Research, 46(1), 75-82. [https://doi.org/10.1016/s0022-3999\(98\)00053-1](https://doi.org/10.1016/s0022-3999(98)00053-1)

- Salter, D., McMillan, D., Richards, M., Talbot, T., Hodges, J., Bentovim, A., Hastings, R., Stevenson, J. ve Skuse, D.** (2003). Development of sexually abusive behaviour in sexually victimised males: a longitudinal study. *The Lancet*, 361(9356), 471-476.
- Shaffer, A., Yates, T. M. ve Egeland, B. R.** (2009). The relation of emotional maltreatment to early adolescent competence: Developmental processes in a prospective study. *Child Abuse & Neglect*, 33(1), 36-44. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2008.12.005>
- Sofuoğlu, Z., Oral, R., Aydın, F., Cankardeş, S., Kandemirci, B., Koç, F., Halıcıoğlu, O. ve Akşit, S.** (2014). Türkiye'nin üç ilinde olumsuz çocukluk çağı deneyimleri epidemiyolojik çalışması. *Türk Pediatri Arşivi*, 49(1), 47-56.
- Sommerlad, A., Huntley, J., Livingston, G., Rankin, K. P. ve Fancourt, D.** (2021). Empathy and its associations with age and sociodemographic characteristics in a large UK population sample. *PloS one*, 16(9), e0257557.
- Stoltenborgh, M., van IJzendoorn, M. H., Euser, E. M. ve Bakermans-Kranenburg, M. J.** (2011). A Global Perspective on Child Sexual Abuse: Meta-Analysis of Prevalence Around the World. *Child Maltreatment*, 16(2), 79-101. <https://doi.org/10.1177/1077559511403920>
- Stoudemire, A.** (1991). Somatothymia. *Psychosomatics*, 32(4), 365-381. [https://doi.org/10.1016/s0033-3182\(91\)72037-9](https://doi.org/10.1016/s0033-3182(91)72037-9)
- Sykes, G. M. ve Matza, D.** (1957). Techniques of neutralization: A theory of delinquency. *American sociological review*, 22(6), 664-670.
- Şar, V., Akyüz, G., Kundakçı, T., Kızıltan, E. ve Doğan, O.** (2004). Childhood trauma, dissociation, and psychiatric comorbidity in patients with conversion disorder. *American Journal of Psychiatry*, 161(12), 2271-2276.
- Şar, V., Öztürk, E. ve İkikardeş, E.** (2012). Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeğinin Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri J Med Sci*, 32(4), 1054-1063.
- Şaşıoğlu, M., Gülol, Ç. ve Tosun, A.** (2013). Aleksitimi kavramı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4), 507-527.

- Şener, Ö.** (2018). *Duygu ahrazlığı (Aleksitimi) yaşayan üniversite öğrencilerinin duygu ifadeleri ve spontanlıkları üzerine psikodramanın etkisi*. İstanbul Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Şenkal, İ.** (2013). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ve bağlanma biçiminin depresyon ve kaygı belirtileri ile ilişkisinde aleksitiminin aracı rolünün incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şenkal, İ. ve Palabıyıköğlü, R.** (2015). Çocukluk çağı travmaları ve aleksitimi. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(8), 7-24.
- Şimşek, Ş., Uysal, C., Gençoğlan, S. ve Yasin, B. E. Z.** (2013). Türkiye’de çocuk cinsel istismarı: gözden geçirme çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Dergisi*, 4(14), 39-48.
- Şipit, G.** (2019). *Yetişkin bireylerde bağlanma stillerinin duyguları ifade etme şekilleri ve empatik eğilim yeteneklerine etkileri* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tabachnick, B. G., ve Fidell, L. S.** (2015). *Using multivariate statistics*. MA: pearson, Boston.
- Tatar, A., Saltukoğlu, G., Alioğlu, S., Çimen, S., Güven, H. ve Ay, Ç. E.** (2017). Özellik yaklaşımıyla aleksitimi ölçme-I: A Aleksitimi Ölçeği madde seçimi ve faktör yapısının oluşturulması, *Nöropsikiyatri Arşivi*, 54(3), 216-224.
- Taylor, G. J.** (1984). Alexithymia: concept, measurement, and implications for treatment. *American Journal of Psychiatry*, 141(6), 725-732. <https://doi.org/10.1176/ajp.141.6.725>
- Taylor, G. J., Bagby, R. M. ve Parker, J. D. A.** (1991). The alexithymia construct: A potential paradigm for psychosomatic medicine. *Journal of Psychosomatics*, 32(2), 153-164.
- TCK (2004).** Türk Ceza Kanunu. Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar. <<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html?>>, erişim tarihi 15.08.2021.
- Temiz, Z. T.** (2018). Bir sınıflandırma çalışması: aleksitimik belirtiler ve bağlanma örüntüleri. *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 21-42.
- Tıraşçı, Y. ve Gören, S.** (2007). Çocuk istismarı ve ihmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1), 70-74.
- Topbaş, M.** (2004). İnsanlığın büyük bir ayıbı: Çocuk istismarı. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 3(4), 76-80.

- Topçu, Ç., Erdur-Baker, Ö. ve Çapa-Aydın, Y.** (2010). Temel Empati Ölçeği Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(34), 174-182.
- Turhan, E., Sangün, Ö. ve İnandı, T.** (2006). Birinci basamakta çocuk istismarı ve önlenmesi. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 15(9), 153-157.
- Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çabukça, F.** (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. *Aile ve Toplum*, 2(5), 35-41.
- Tülü, İ. A.** (2010). *Tecavüz suçlularında ve çocuk cinsel istismarcılarında suç analizi* (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Türk, M.** (1992). *Üniversite öğrencilerinde aleksitimik özellikler ile ruh sağlığı arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK).** 2020. Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ceza-Infaz-Kurumu-Istatistikleri-2020-37202>, erişim tarihi 04.12.2021.
- Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması** (2010). <<https://www.unicef.org/turkey/media/5221/file/%20T%C3%9CRK%C4%B0YE'DE%20%C3%87OCUK%20%C4%B0ST%C4%B0SMARI%20VE%20A%C4%B0LE%20%C4%B0%C3%87%C4%B0%20%C5%9E%C4%B0DDET%20ARA%C5%9ETIRMASI%20-%20%C3%96zet%20Raporu%202010.pdf>>, erişim tarihi 09.10.2021.
- Türkkan, T. ve Odacı, H.** (2018). Liseli ergenlerde çocukluk çağı örselenme yaşantılarının cinsiyet, gelir düzeyi ve ebeveyn eğitim durumuna göre incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(1), 71-89.
- Ural, A. ve Kılıç, İ.** (2006). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Detay Yayıncılık.
- Uzun, Ç.** (2016). *Klinik olmayan bir örnekleme aleksitimi, bağlanma stilleri ve obsesif kompulsif özellikler arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uzun, E., Önemli Koçer, A. ve Kaya, F. N.** (2020). Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar kapsamında bir Yargıtay kararı incelemesi. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 47-55.
- van der Kolk, B. A.** (2019). *Beden Kayıt Tutar: Travmanın iyileşmesinde beyin, zihin ve beden* (N. C. Maral, Çev.). Nobel Yaşam.

- Velotti, P., Garofalo, C., Callea, A., Bucks, R. S., Roberton, T. ve Daffern, M.** (2017). Exploring anger among offenders: The role of emotion dysregulation and alexithymia. *Psychiatry, psychology and law*, 24(1), 128-138.
- Woods, H.** (2017). Lifetime sexual violence and alexithymia: the meditating role of dissociation, thought suppression, and shame.
- Yanar, G. (2017).** *Cinsel istismara maruz kalan çocukların sosyo-demografik ve ekonomik özelliklerinin travmatik strese etkisi* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yazıcıoğlu, R. Y.** (2013). Hırsızlık suçunun malvarlığına karşı işlenen bazı benzer suçlardan ayrımı. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 19(2), 757-796.
- Yemez, B.** (1991). *Psikosomatik, somatoform ve diğer bozukluklarda aleksitimi üzerine kontrollü bir çalışma* (Uzmanlık Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Yıldırım, K.** (2015). *Çingene alt-kültüründe sosyalleşme sürecinin suç olgusuna etkisi* (Yüksek lisans tezi). Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Yılmaz, A.** (2009). *Suçta yönelmiş ve yönelmemiş 14-18 yaş arası ergenlerin empati düzeylerinin ve ana-baba tutumlarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Yılmaz, Ç.** (2018). *Türk Ceza Hukukunda dolandırıcılık suçu* (Yüksek lisans tezi). Çankaya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yolcuoğlu, İ. G.** (2010). Çocukların ihmal-istismara uğramasında aile ve çocuklara yönelik risk faktörleri ve sosyal hizmet müdahalesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(1), 73-83.
- Yüksel, A.** (2009). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin empatik becerileriyle aile işlevleri ve benlik kavramları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (25), 153-165.
- Yüksel, M. ve Çifçi, E. G.** (2017). Yetişkin hükümlülerin çocukluk çağı travma düzeyinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 7(30), 57-85.
- Zhang, H., Yang, C., Ou, Y., Tan, Y., Wu, S., Hu, M., Lai, X., Wang, Y. ve Yang, X.** (2021). Relationship between childhood trauma and suicidal risk in prisoners: the mediating effect of alexithymia. *Journal of Southern Medical University*, 41(2), 299-304.

Zimmermann, G. (2006). Delinquency in male adolescents: The role of alexithymia and family structure. *Journal of adolescence*, 29(3), 321-332.

Zlotnick, C., Mattia, J. I. ve Zimmerman, M. (2001). The relationship between posttraumatic stress disorder, childhood trauma and alexithymia in an outpatient sample. *Journal of Traumatic Stress*, 14(1), 177-188.

EKLER

Ek 1: ETİK KURUL ONAYI

Evrak Tarih ve Sayısı: 01.11.2021-72

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KARARI

Karar Tarihi	14/10/2021	Karar Sayısı	08/10
--------------	------------	--------------	-------

KURUL ÜYELERİ

Prof. Dr. Fahmeddin BAŞAR / Rektör Yardımcısı - Başkan
Prof. Dr. Erol KILIÇ / Güzel Sanatlar Fakültesi-Dekan- Üye
Prof. Dr. Esra AKGÜL / MYO- Müdür- Üye
Prof. Dr. Hasan BACANLI / Eğitim Fakültesi- Üye
Prof. Dr. Mustafa ALTUNDAĞ/ İlahi İncelemeler Fakültesi-Dekan - Üye
Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK / Edebiyat Fakültesi - Üye
Prof. Dr. Sefa SAYGILI / Edebiyat Fakültesi - Üye
Dr. Öğr. Üyesi Eyyup Sabri KALA / Hukuk Müfessiri - Raportör

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 14.10.2021 tarihinde saat 15:00'da toplanmış ve aşağıdaki karar alınmıştır.

KARAR

KARAR NO 2021-08/10 Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi Ayşegül EREL ÇAKIR'ın "Cinsel Dokunulmazlığa ve Malvarlığına Karşı suçlar Sebebiyle Ceza infaz Kurumunda Bulunan Erkek Hükümlülerin Aleksitimi, Empati ve Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantı Düzeylerinin İncelenmesi" isimli araştırmasında kullanılacağı anket ve ölççeklerinin etik yönden uygunluğuna,

Toplantıya katılan Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu üyelerinin oy birliği ile karar verildi.

e-İmza
Prof. Dr. Fahmeddin BAŞAR
Başkan

e-İmza
Prof. Dr. Hasan BACANLI
Üye

e-İmza
Prof. Dr. Erol KILIÇ
Üye

e-İmza
Prof. Dr. Sefa SAYGILI
Üye

e-İmza
Prof. Dr. Mustafa ALTUNDAĞ
Üye

e-İmza
Prof. Dr. Esra AKGÜL
Üye

e-İmza
Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK
Üye

Doküman No: Eİ.FB-201; İlk Yayın Tarihi: 07.03.2019; Revizyon Tarihi: 20.07.2020; Revizyon No: 01; Sayfa: 1 / 1

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 2: ADALET BAKANLIĞI İZİNİ

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı : E-57292265-204.06.03-756/116007 10.11.2021
Konu : Ayşegül EREL ÇAKIR'ın Tez Çalışması
Talebi hk.

BAKIRKÖY CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İlgi : 04.11.2021 tarihli ve E-72489610-2021/31558-2021/31558 sayılı yazınız.

Silivri 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda psikolog olarak görev yapan ve Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Klinik Psikoloji Bölümü yüksek lisans öğrencisi olan Ayşegül EREL ÇAKIR'ın, "*Cinsel Dokunulmazlığa ve Malvarlığına Karşı Suçlar Sebepiyle Ceza İnfaz Kurumunda Bulunan Erkek Hükümlülerin Aleksitimi, Empati ve Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantı Düzeylerinin İncelenmesi*" konulu tez çalışmasını görevli odağa kurumda yapma talebine ilişkin ilgi yazı ve ekleri incelendi.

Talebe konu tez çalışmasının; yukarıda anılan ceza infaz kurumunda, kurum idaresinin belirleyeceği gün ve saatlerde gerçekleştirilmesi, çalışmaya katılacak hükümlü ve tutukluların bilgilendirilmesi ve bilgilendirme onam formu doldurulması, yapılacak çalışmanın konusuyla sınırlı kalınması, ses kaydı ve görüntü alınmaması, çalışma sonucunun iki örneği ile CD'sinin çalışmayı yapacak kişi tarafından Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gönderilmesi, araştırma sonucunun Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün izni olmaksızın yayımlanmaması koşullarıyla gerçekleştirilmesi uygun görülmüştür.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Namık Kemal VAROL
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

Bu belge, görevi elektronik surette iletilemiştir.

Hacı Bayram Mahallesi Ağah Efendi Caddesi 701 Altındağ/ANKARA
Telefon No : (0 312) 507 04 00 Faks No : (0312) 223 00 07
e-Posta : ata.psu@adalet.gov.tr İnternet Adresi : www.ata.adalet.gov.tr
Kapı Adresi : adaletbakanligi@b011.kap.tr

Bilgi için : Sabri Hatipoğlu
Şube Müdürü
Telefon No : (0312) 507 05 32

UYAF Bilgiye Sistemleri ile Adresler <http://ntnidas.uyaf.gov.tr> adresinden EFRJ4YE - 2y19C3F8 - U2c23lyu - G21q1LO ile erişilebilir.

Ek 3: BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Sayın katılımcı, bu araştırma Doç. Dr. İtir Tarı Cömert danışmanlığında Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı kapsamında yürütülen cinsel dokunulmazlığa ve malvarlığına karşı suçlar sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan erkek hükümlülerin aleksitimi, empati ve çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerini incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma yaklaşık 30 dakika sürmektedir. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır.

Araştırma kapsamında size dört adet anket formu uygulanacaktır, bu formlar: **Kişisel Bilgi Formu** (18 madde) **Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği** (28 madde) **A Aleksitimi Ölçeği** (28 madde) ve **Temel Empati Ölçeği** (20 madde)'dir. Uygulama öncesi tarafımdan uygulamaya yönelik detaylı bilgilendirileceksiniz. Araştırmayı tamamlamak için ilişikteki anketleri doldurarak sorulara içtenlikle cevap vermeniz gerekmektedir. Ölçekler doldurulduktan sonra zarf içerisine konularak sadece araştırmacı tarafından verilerin değerlendirilmesi için kullanılacaktır. Elde edilen sonuçlarla size herhangi bir tanı konulmayacak ve tedavi uygulanmayacaktır. Sonuçlar sadece bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.

Anketlerde isminiz sorulmamakta ya da kimliğinizi ortaya çıkaran herhangi bir soru yer almamaktadır. Bu anketlerde vereceğiniz her tür bilgi tamamen **gizli kalacaktır**. Araştırmada rahatsızlık yaratacak sorular yer almamakla birlikte, şayet cevaplamak istemediğiniz sorularla karşılaşsanız, bu soruları atlayabilirsiniz. Ancak, yarım kalmış ya da çoğu soruların cevapsız bırakıldığı anketlerden elde edilen verilerin kullanılması mümkün olmadığından, anketi mümkün olduğunca boş bırakmadan tamamlamanız çok önemlidir. Araştırmaya katılmada gönüllülük esas olduğundan; araştırmaya katılmayı reddedebilirsiniz. Araştırmadan istediğiniz zaman çekilebilirsiniz. Araştırmaya katılmamak veya araştırmadan çekilmek size herhangi bir yasal sorumluluk yüklemeyecektir. Ayrıca cezaevinde telefon vb. iletişim araçlarının kullanımı yasak olduğundan araştırmayla ilgili detaylı bilgi almak istediğinizde Kurum Psiko-Sosyal Servis Birimine dilekçe yazarak bilgi almanız mümkündür.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı, verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayımlarda kullanılmasını kabul ediyorum.

Tarih---/---/---

Gönüllü Katılımcı
Onay

Araştırmacı
Psikolog

Ek 4: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Yaşınız:.....

2. Medeni durumunuz nedir?

A. Evli B. Bekar C. Boşanmış D. Eşi vefat etmiş

3. Eğitim durumunuz nedir?

A. Okur yazar B. İlkokul mezunu C. Ortaokul mezunu
D. Lise mezunu E. Üniversite ve üstü

4. Cezaevine girmeden önce çalışıyor muydunuz?

A. Evet (Mesleğiniz:)

B. Hayır

5. Cezaevine girmeden önce ortalama aylık geliriniz ne kadardı?

A. Gelirim yoktu B. 2324 TL ve altı C. 2325 TL-5000 TL D. 5001 TL ve üstü

6. Hayatınızın büyük kısmını geçirdiğiniz yerleşim birimi hangisidir?

A. Köy B. Kasaba B. İlçe C. Şehir D. Büyükşehir

7. Cezaevine girmeden önce kimlerle yaşıyordunuz?

A. Ailemle B. Yalnız C. Arkadaşlarımla D. Diğer:.....

8. Cezaevi öncesi hayatınızda ya da cezaevi sürecinizde psikiyatrik bir tanı aldınız mı? (Aldıysanız tanınız nedir?)

A. Evet (Tanı :.....)

B. Hayır

9. Cezaevi öncesi hayatınızda ya da cezaevi sürecinizde psikiyatrik/psikolojik bir tedavi gördünüz mü?

A. Evet B. Hayır

10. Anneniz hayatta mı ?

A. Evet B. Hayır (kayıp tarihi)

11. Babanız hayatta mı ?

A. Evet B. Hayır (kayıp tarihi)

12. Annenizin eğitim durumu nedir?

A. Okur-yazar değil B. Okur-yazar C. İlkokul D. Ortaokul E. Lise F. Üniversite

13. Babanızın eğitim durumu nedir?

A. Okur-yazar değil B. Okur-yazar C. İlkokul D. Ortaokul E. Lise F. Üniversite

14. Anne ve Babanız

A. Evli B. Boşanmış (ise boşanma tarihi _____)

15. Daha önce cezaevine girdiniz mi?

A. Evet B. Hayır

16. İlk hüküm giydiğinizde kaç yaşındaydınız?.....

17. Hangi suç türünden dolayı cezaevinde hükümlü olarak bulunuyorsunuz?

A. Cinsel	B. Adli
Çocuğun Cinsel İstismarı	Hırsızlık
Çocuğun Nitelikli Cinsel İstismarı	Yağma
Reşit Olmayanla Cinsel İlişki	Mala Zarar Verme
Cinsel Taciz	Güveni Kötüye Kullanma
Cinsel Saldırı	Dolandırıcılık
	Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kullanılması
	Karşılıksız Yararlanma
	Bedelsiz Senedi Kullanma
	Hakkı Olmayan Yere Tecavüz
	İbadethanelere ve Mezarlıklara Zarar Verme

18. Ne kadar süredir cezaevinde bulunuyorsunuz?.....

Ek 5: A ALEKSİTİMİ ÖLÇEĞİ

Aşağıda günlük yaşama ilişkin bazı ifadeler bulunmaktadır. Lütfen her ifadeyi okuduktan sonra size ne kadar uygun olduğunu işaretleyerek belirtiniz.	Her Zaman	Ara Sıra	Fikrim Yok	Nadiren	Hiçbir Zaman
1. Hayal kurmayı severim.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Ağladığımda sakinleşmekte zorlanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Kontrol edemediğim duygu patlamaları yaşarım.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Bir olay ya da durum karşısında ne hissettiğimi ifade etmekte zorlanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Toplum içinde kendimi bir yabancı gibi hissederim.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Gelecekle ilgili hayaller kurarım.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Olaylara karşı ani tepkiler veririm.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Duyguların anlatılmasını gereksiz bulurum.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Gergin ve tedirgin biriyimdir.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Duygularımı insanlarla paylaşmakta zorlanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Duygularımı bastırarak yaşarım.	☐	☐	☐	☐	☐
12. İçinde bulunduğum durumu anlatacak kelimeleri bulamam.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Günlük problemleri başarıyla çözerim.	☐	☐	☐	☐	☐
14. Bir olay veya durum karşısında ne hissettiğimi anlayamam.	☐	☐	☐	☐	☐
15. Zor ağlarım.	☐	☐	☐	☐	☐
16. Neye sinirlendiğimi bilirim.	☐	☐	☐	☐	☐
17. Üzüntümü yakın çevremle paylaşırım.	☐	☐	☐	☐	☐
18. Duygularımı tanımlamada zorlanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
19. Duygusuz bir insan olduğum söylenir.	☐	☐	☐	☐	☐
20. Gerçekleştirmek istediğim hayallerim olur.	☐	☐	☐	☐	☐
21. Duygularım ile davranışlarım uyuşur.	☐	☐	☐	☐	☐
22. Ne hissettiğimi bilirim.	☐	☐	☐	☐	☐
23. Çevremdeki insanlar duygusuz biri olduğumu söyler.	☐	☐	☐	☐	☐
24. Karşımdaki kişinin duygularını anlamakta zorlanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
25. Kendimi tanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
26. Duygusal filmlerden etkilenirim.	☐	☐	☐	☐	☐
27. Duygularımı ifade etmede güçlük çekerim.	☐	☐	☐	☐	☐
28. Hissettiklerimi anlatacağım zaman kelimeler birbirine girer.	☐	☐	☐	☐	☐

Ek 6: TEMEL EMPATİ ÖLÇEĞİ

Aşağıda size uyan ve uymayan özellikler sıralanmıştır. Lütfen her maddeye NE ÖLÇÜDE KATILIP KATILMADIĞINIZI uygun kutuyu X ile işaretleyerek belirtiniz. Lütfen cevap verirken olabildiğince dürüst olunuz.

	1	2	3	4	5
1) Arkadaşımın duyguları beni pek etkilemez.					
2) Üzgün olan bir arkadaşımınla vakit geçirdikten sonra genellikle üzgün hissederim.					
3) Arkadaşım başarılı olduğunda onun ne kadar mutlu olduğunu anlayabilirim.					
4) İyi bir korku filmindeki karakterleri izleyince korkarım.					
5) Başkalarının duygularından hemen etkilenirim.					
6) Arkadaşlarımın korktuğunu anlamakta güçlük çekerim.					
7) Başka insanları ağlarken gördüğümde üzülmem.					
8) Başka insanların ne hissettikleri beni çok fazla ilgilendirmez.					
9) Birisi kendini kötü hissettiğinde onun neler hissettiğini genellikle anlayabilirim.					
10) Arkadaşlarımın korktuğunu genellikle anlarım.					
11) Televizyonda ya da filmlerde üzüntülü bir şeyler izlerken çoğunlukla ben de üzülürüm.					
12) İnsanların ne hissettiğini çoğunlukla onlar bana söylemeden anlayabilirim.					
13) Kızgın birini görmek hislerimi etkilemez.					
14) İnsanların neşeli olduğunu genellikle anlarım.					
15) Bir şeylerden korkmuş arkadaşlarımla birlikteyken ben de korkarım.					
16) Arkadaşımın kızgın olduğunu genellikle hemen fark ederim.					
17) Arkadaşlarımın hissettiklerine çoğunlukla kendimi kaptırırım.					
18) Arkadaşımın mutsuzluğu bana hiçbir şey hissettirmez.					
19) Arkadaşımın hissettiklerinin genellikle farkında değilimdir.					

20) Arkadaşlarımın mutlu oldukları anları anlamakta zorlanırım.					
---	--	--	--	--	--

Ek 7: ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI ÖLÇEĞİ*

Sorulara nasıl yanıt verilecek?

Bu sorular **çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (20 yaşından önce)** başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır. Her bir soru için sizin durumunuza uyan rakamı daire içerisine alarak işaretleyiniz. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir; lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz. Yanıtlarınız gizli tutulacaktır.

	Hiçbir zaman	Nadiren	Zaman zaman	Sıklıkla	Çok sık olarak
Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde...					
1. Evde yeterli yemek olmadığından aç kalırdım.	1	2	3	4	5
2. Benim bakımımı ve güvenliğimi üstlenen birinin olduğunu biliyordum.	1	2	3	4	5
3. Ailedekiler bana “salak”, “beceriksiz” ya da “tipsiz” gibi sıfatlarla seslenirlerdi.	1	2	3	4	5
4. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.	1	2	3	4	5
5. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı.	1	2	3	4	5
6. Yırtık, sökükle ya da kirli giysiler içerisinde dolaşmak zorunda kalırdım.	1	2	3	4	5
7. Sevildiğimi hissediyordum.	1	2	3	4	5
8. Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.	1	2	3	4	5
9. Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.	1	2	3	4	5
10. Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.	1	2	3	4	5
11. Ailedekiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.	1	2	3	4	5
12. Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.	1	2	3	4	5
13. Ailedekiler birbirlerine ilgi gösterirlerdi.	1	2	3	4	5
14. Ailedekiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.	1	2	3	4	5
15. Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövülme, itilip kakılma vb.) inanıyorum.	1	2	3	4	5
16. Çocukluğum mükemmeldi.	1	2	3	4	5
17. Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da doktorun bunu fark ettiği oluyordu.	1	2	3	4	5
18. Ailemde birisi benden nefret ederdi.	1	2	3	4	5
19. Ailedekiler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi.	1	2	3	4	5
20. Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi.	1	2	3	4	5
21. Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde	1	2	3	4	5

beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı.					
22. Benim ailem dünyanın en iyisiydi.	1	2	3	4	5
23. Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.	1	2	3	4	5
24. Birisi bana cinsel tacizde bulundu.	1	2	3	4	5
25. Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret, aşağılama vb.) inanıyorum.	1	2	3	4	5
26. İhtiyacım olduğunda beni doktora götürececek birisi vardı.	1	2	3	4	5
27. Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.	1	2	3	4	5
28. Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.	1	2	3	4	5